

REVISTA BIBLIOTECILOR

10
1967

Revista bibliotecilor

PUBLICAȚIE
A COMITETULUI DE STAT
PENTRU CULTURĂ ȘI ARTĂ

S U M A R

A 50-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste
din Octombrie

Tatjana NICOLESCU: *Tema Revoluției în literatura sovietică* 577

George VLĂDESCU: *Informarea în biblioteca publică* 582
Horia NESTORESCU: *Imprumutul interbibliotecar* 590
Antoaneta TOFAN: *Biblioteca raională Clujpina în zădărnici de
aproape. Serioasă deschisă tovarășei Dumitrescu Alu-
beșel, directoarea bibliotecii* 593
A. GRINDEA: *Un început promițător, fără continuitate* 601
Ileana BÂNCILĂ: *Metodele de informare a bibliografilor* 604
Ioana RATES: *Reprografia în bibliotecă* 609

Experiența noastră

Elena NICOARĂ: *Recuperarea cărților împrumutate la Biblio-
teca raională Tîrnoviște* 613
Camelia BĂRBULESCU: *Biblioteca memorială „N. Iorga” din
Botoșani* 614

Cronică 615

Istoria cărții și a bibliotecilor

Mircea TOMESCU și Gelu MAKSUTOVICI: *Muzeul tiparului
și cărții vechi românești* 618
Yeturia JUGĂREANG: *Biblioteca Muzeului Brukenthal la
a 167-a aniversare* 620

Lucrări de specialitate

Biblioteca Centrală de Stat a Republicii Socialiste România.
*Barbu Delavrancea. Catalogul corespondenței; Hans
Christian Andersen; Library of Congress. Libraries
and automation* 628

Fișier

Garaudy, Roger, Karl Marz: *Cronici și povești românești cer-
sificate (secolele XVII-XVIII); Din istoria pedagogiei
românești; Ivașuc, Alexandru. Festival; Teatrul
Revoluției din Octombrie* 627

Consultații

Gotta Elena RALLY: *Catalogarea (IV)* 634

Posta redacției 630

ANUL XX

Nr. 10

OCTOMBRIE, 1967

REDACȚIA

Strada Biserica Amzei 5-7

Raionul „30 Decembrie”

București, Oficiul p

Telefon 13.94.04

TEMA REVOLUȚIEI ÎN LITERATURA SOVIETICĂ

Cu retrospectiva unei jumătăți de veac ne putem da seama cu atât mai bine și mai limpede de cotitura esențială pe care a însemnat-o în istoria omenirii Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, eveniment de răscruce în istoria universală, care a deschis epoca revoluției proletare, epoca trecerii popoarelor de la capitalism la socialism. Anul 1917 a marcat o brazdă hotărâtoare în viața popoarelor din fosta Rusie țaristă, le-a făurit un destin nou, a schimbat optica oamenilor, relațiile dintre ei, viziunea lor despre lume și existență, a deschis tuturor perspective largi, necunoscute până atunci. Transformările aduse de Revoluție s-au făcut simțite în toate domeniile de viață, de activitate: politică, socială, economică, artistică. Sub semnul înnoirilor și transformărilor structurale aduse de Octombrie 1917 a început să se dezvolte în U.R.S.S. o artă, o literatură bazată pe principii estetice noi, urmărind țeluri noi, înzestrată cu trăsături specifice, deosebitoare, precum partinitate, democratism, umanism, caracter popular. Am putea spune, fără a greși, că anul 1917 marchează data nașterii literaturii și artei sovietice.

Era și firesc, deci, având în vedere semnificația, rezonanța și importanța evenimentului ca tema Revoluției să fie majoră în literatura popoarelor sovietice. „Primăvara omenirii pe pământ” cum spunea Maiakovski, a fost și continuă să fie glorificată și cîntată de scriitorii sovietici, indiferent de generația căreia îi aparțin, de limba în care scriu, de preferințele și înclinările lor artistice, de diferențele temperamentale. De aceea în acest cor bogat, răsunînd pe multe voci vom auzi și versurile energice „ce se împlîntă ca o baionetă” ale lui Vladimir Maiakovski și stihurile melodioase ale lui Serghei Esenin și acordurile grave ale lui Boris Pasternak. De aceea tabloul Revoluției cuprinde deopotrivă și scenele de largă suflare epică zăgrăvite de Șolohov și instantanele creionate fin de C. Paustovski și momentele mozaical construite, pline de pitoresc fixate în scrierile lui I. Babel și paginile de profundă meditație istorică ale lui Alexei Tolstoi.

„Revoluția a început prin versuri”, spusese cîndva V. Maiakovski. Și într-adevăr primele ecouri literare ale evenimentelor legate de Octombrie 1917 le putem semnala în domeniul poeziei. Să ne amintim de versurile numeroase scrise de Maiakovski în primii ani de după Revoluție, între care se fixează cu deosebită pregnanță în conștiința oricărui cititor *Marșul cu stîngul*, *150 000 000* și, mai ales, *Poemul lui Octombrie*, „Revoluția turnată în bronz”, cum îl caracterizase A. V. Lunacearski. În același context istoric se înscriu poemul lui Alexandru Blok, *Cei 12*, una dintre primele în-

cerări de a cuprinde Revoluția într-o imagine poetică, poeziile lui Boris Pasternak (*La aniversarea lui Octombrie, Ianuarie 1919* etc.), ale lui Valeri Briusov (*Rusia, A treia toamnă, Octombrie 1917, culegerea În zilele acelea* etc.), stihurile agitatorice ale lui Demian Bednii sau ale unor tineri poeți, debutanți la acea dată (M. Isacovski, A. Beziminski, V. Kazin, Poletaev, Gherasimov etc.). Pe parcursul deceniilor s-au adăugat noi nume de poeți, noi titluri de poeme sau culegeri de versuri, de opere poetice închinată Revoluției: Asev și Tvardovski, Djambul Djabaev și Arcadi Kuleșov, Pablo Ticina și Akop Akopian, Maxim Rilski și Alexei Surkov, S. Kaputikian și Rasul Gamzatov. Tema luptei revoluționare, tema Revoluției din Octombrie și-a găsit o nouă expresie, plină de proșpețime și originalitate, în creația poezilor sovietici contemporani, fie ei mai tineri, ca Evgheni Evtușenko (*Hydrocentrala de la Bratsk*), Andrei Voznesenski (*Longjumeaux*), poeziile închinată lui Lenin etc. Robert Rojdestvenski (*Scrisoare către veacul XXX*) etc., fie ei mai vîrstnici ca Leonid Martinov, Iaroslav Smeliakov, Eduardas Mejelaitis și alții.

Deși abordată în proză cu oarecare întîrziere față de poezie — lucru explicabil dacă ținem seama de însuși specificul acestui domeniu al literaturii — tema Revoluției a devenit și aici centrală mai ales în primele decenii, căpătînd în multe cazuri o tratare deosebit ște interesantă, de mare profunzime în analiză, temeinică în fundamentarea ei istorică. Temei Revoluției i-au fost consacrate primele mari realizări ale romanului și nuvelei sovietice, acelea cu care proza sovietică și-a cucerit prestigiul în fața cititorilor din U.R.S.S. și de peste hotare. Este cazul unor opere ca *Ceapaev* de Furmanov, *Torentul de fier* de Serafimovici, *Infrîngerea* de Fadeev, *Armata de cavalerie* de I. Babel *Bursucii* de Leonid Leonov, *Orașe și ani* de K. Fedin, *Căderea Dairului* de Malișkin, *Virinea* de L. Seifullina, *Trenul blindat 14—69* de V. Ivanov, iar mai tîrziu *Donul liniștit* de Șolohov și *Calvarul* de Alexei Tolstoi. Înșurubirea s-ar putea amplifica citînd bineînteleas numai titluri de notorietate și autoritate, pentru a nu ajunge la o listă împovărătoare: *Rusia scaldată în sînge* de A. Vesiolii, *Așa s-a călît oțelul* de N. Ostrovski, *Ultimul din Udeghe* de A. Fadeev, *Vînt de iarnă* de V. Kataev, *Co-ciubei* de A. Pervențev, *Răzvrătirea* de D. Furmanov, *Invidia* de I. Olesa și apropiindu-ne de zilele noastre *Primele bucurii*, *O vară neobișnuită* de K. Fedin, *Poveste despre viață* și *Anii preresgîrîrilor* de K. Paustovski, *Adio Gulsari* de C. Aitmatov pînă la recente apariții precum romanul lui S. Zalighin *Solianaia Piadi*, însemnările Galinei Serebriakova despre anii războiului civil, ale lui B. Galin, romanele lui A. Kapița, A. Vasiliev etc.

Nici dramaturgia sovietică nu a ocolit tema Revoluției. Ar fi de ajuns să cităm opere devenite clasice precum *Liubov Iarovaia* de K. Treniov, trilogia lui N. Pogodin *Omul cu arma*, *Orologiul Kremlinului*, *A treia patetică* sau *Ruptura* de B. Lavreniev, *Tragedia optimistă*, *Neuitatul an 1919* de Vsevolod Vișnevski etc.

În această abundență de opere se poate remarca și multă varietate. Și-au spus cuvîntul deosebirile temperamentale ale autorilor, diferențele de gusturi și opinii estetice, unghiurile de vedere deosebite sub care unii sau alții au privit și au tratat tema Revoluției. Desigur și epoca în care și-au scris unii sau alții operele și-a arătat și ea înțirirea. Am putea distinge, de pildă, mai ales în primii ani de după 1917 la unii scriitori (A. Vesiolii, B. Pilniak, A. Iakovlev, V. Lidin etc.) tendința de a înfățișa Revoluția ca o stihie, ca o năvală năprasnică a unor forțe naturale, spontane. Această orientare începe, de fapt, de la poemul lui Al. Blok *Cei 12* în care Revoluția apărea simbolizată prin vînt, vînt năprasnic „de nu se mai poate ține omul pe picioare“, „vînt peste tot pămîntul lui dumnezeu“, „vînt ce urlă“, „vînt vesel“, „vînt turbat“.

Imaginea vîntului cu această funcțiune apare frecvent în proza primilor ani ai literaturii sovietice. Una din nuvelele lui Boris Lavreniev chiar se cheamă *Vîntul* și eroul ei spune „Mă gîndeam la revoluție, la furtună, la vînt... Stihiiile năvăleau cu scînteii fulgerînd, zăpușcala acruului respira a vînt și fulgere... Stepă... Vînt... Lupi...“ Revoluția este asemuită cu furtuna, cu viscolul, cu vijelia, imagini ce urmăresc să sublinieze ideea caracterului ei spontan, stihinic. Concepută ca o răzmeriță, ca o manifestare năprasnică nedirijată de o forță rațională, Revoluția apare în aceste opere (Boris Pilniak *Anul gol*, Vl. Lidin *Poveste despre zile multe*, N. Nikitin *Răzmerița*) ca fiind lupta unor mase oarbe, lipsite de conducere, mîinate de un uriaș dor de libertate. Masa neorganizată nu cunoaște țeluri politice bine precizate, ea trece asemenea vijeliei distrugînd, pîrjolind. Eroul acestor opere (de pildă Vasile Guliavin din nuvela *Vîntul* de B. Lavreniev) apare și el ca o întrupare a unor înclinări spontane, stihinice, ca o personalitate dominată de puternice porniri lăuntrice, neînfrîmate, pradă unor pasiuni violente, o adevărată expresie a aceleiași furtuni cu care se identifică Revoluția.

Alături de această viziune unilaterală, oarecum naturalistă a Revoluției, concotent cu ea, într-o serie de opere apare o viziune mult mai profundă, istorică și dia-

Iectică, o viziune complexă și multilaterală. Primele opere care au oferit acest tablou al Revoluției istoricește veridic și profund întemeiat au fost *Povestiri de partizani* de Vsevolod Ivanov (1921—1923), *Ceapaev* de Furmanov (1923), *Torentul de fier* de Serafimovici (1924), *Bursucii* de L. Leonov (1924), *Înfrîngerea* de A. Fadeev (1926). Această înțelegere cuprinzătoare, dialectică și istorică a evenimentelor Revoluției a îngăduit scriitorilor sovietici să prezinte în operele lor un tablou viguros și veridic al luptei poporului pentru libertate, pentru socialism. Nu e de mirare că această viziune s-a impus și a devenit atotdominantă cu timpul în literatura sovietică. De altfel numai acest mod de înțelegere profund și cuprinzător a îngăduit scriitorilor sovietici să explice în scrierile lor problemele esențiale ale Revoluției, ca cea a forțelor ce au conlucrat la triumful ei, ca cea a relațiilor dintre diferiți factori participanți etc.

În opoziție cu viziunea stihinică, spontană, lupta pentru afirmarea idealului revoluționar apare la Serafimovici, sau Fadeev ca o luptă organizată, îndrumată și condusă de partid. Zugrăvind într-o amplă frescă epică evenimentele din Octombrie 1917 în poemul său *E bine (Poemul lui Octombrie)*, închinat Revoluției, arătând participarea largă a maselor la cucerirea libertății, Maiakovski scrie :

„Partidul,
în mâini,
acest vârtej
apua,
Și de la gînd la trăgaci,
de la construcție
la focul celor săraci,
îndruma,
rînduia”.

Îndosebi e semnificativ prin intonația sa polemică la adresa viziunii stihinice a Revoluției romanul lui A. Serafimovici *Torentul de fier*. Elementele anarhice, stihia, spontaneitatea, lipsa de organizare, sînt arătate aici în adevăratul lor caracter, ele nu sînt atribute, și cu atît mai puțin virtuți ale mișcării revoluționare, ci dușmanii ei, piedici în calea ei de dezvoltare. Eroul principal al romanului lui Serafimovici ca și al poemului lui Maiakovski *150 000 000* este masa. Pornind de la un fapt istoric real (marșul armatei din Taman prin Caucaz pentru a scăpa din încercuirea gărzilor albe și a se uni cu forțele de bază ale Armatei Roșii) autorul a arătat epopeea unei mase umane eterogene la început, aproape amorse, unite prin același interes, dar lipsite la început de o coeziune mai profundă, care la sfîrșitul marșului devine o forță unită, solidară, o putere, un adevărat „torent de fier”. Călirea acestei mase se face în procesul de luptă cu greutățile, dar și datorită voinței, conducerii lui Kojuh. Caracterul polemic al romanului se vede și în felul cum Serafimovici își prezintă eroul. Kojuh este lipsit de individualizare mai profundă și mai pregnantă, el trăiește îndeosebi în rolul de conducător, de îndrumător al masei populare. Serafimovici însuși spunea „Kojuh este și nu este un erou... Nu este erou pentru că dacă masa nu l-ar fi făcut conducătorul său, dacă ea nu i-ar fi dat acest conținut, Kojuh ar fi fost omul cel mai de rînd. Dar el este totodată erou pentru că masa nu numai că a dat conținut personalității sale, dar l-a și urmat, i s-a supus ca unui conducător”. Kojuh apare ca exponent al principiului rațional, al forței de conducere, de îndrumare care coordonează voințele individuale, dă coeziune intereselor și scopurilor personale, transformîndu-le într-un unic scop al colectivității, supunîndu-le acestuia.

Problema masei și a eroului, a relațiilor dintre masă și conducător se află în centrul mai tuturor operelor literaturii sovietice consacrate Revoluției. Imaginea poporului luptînd pentru libertatea sa se situează pe primul plan în romanul *Ceapaev* de Furmanov. Este o masă energică, avîntată, însuflețită de idealul cuceririi drepturilor sale, a victoriei, ce îi va deschide perspectivele unei vieți noi. Din sînul poporului, în condițiile luptei revoluționare, s-a format un erou cu adevărat popular, Ceapaev, un om de rînd, dotat cu un mare curaj, istețime, pricepere militară. Ceapaev apare în roman ca o întrupare a virtuților caracterului național rus: inteligent, hotărît, viteaz, înscătat de libertate. Ceapaev nu este lipsit de unele defecte: impulsiv, nedisciplinat uneori, naiv în probleme de politică. Dar în luptă, înfruntînd primejdiile, Ceapaev se călește, crește; se schimbă. Un rol important în acest proces de transformare a lui Ceapaev îl joacă Klicikov, comisarul său politic, care întrupează în roman conducerea

de partid, spiritul de organizare și îndrumare a partidului, forța proletariatului. E interesant că marea majoritate a operelor din acei ani consacrate temei Revoluției sînt inspirate din fapte autentice, reale (*Infrîngerea*, *Ceapaev*, *Povestiri de partizani*, *Tragedia optimistă* etc.). Aceasta conferă și mai multă putere de convingere tablourilor zugrăvite de scriitori.

Rolul important al maselor, al poporului în făurirea Revoluției este înfățișat cu multă pregnanță și în romanul lui Fadeev *Infrîngerea*. Dar totodată Fadeev a zugrăvit cu mult relief și relația popor-conducător, masă-crou. Inspirîndu-se dintr-un episod al luptei partizanilor roșii în Extremul Orient, Fadeev a arătat cît de importantă este contribuția masei, a poporului, reprezentat prin Morozka, Metelița, Varia, Gonciarenko, Baklanov la făurirea victoriei, la biruința Revoluției. Oameni cu o viață grea, care au cunoscut o existență de exploatare inumană, de nedreptăți, de umilințe, ei luptă pentru Revoluție cu devotament, cu rar spirit de sacrificiu. Ei sînt un material brut, dar de bună calitate, pe care lupta revoluționară îl va prelucra, îl va forma, îl va modela. Dar această masă nu-și va putea realiza idealul și nu va putea ajunge la biruință fără elementul organizare și conștiință. Conștiința politică, voința fermă și lucidă, reprezentarea clară a idealului de luptă al proletariatului, hotărîrea, spiritul de disciplină sînt atributele lui Levinson, comunistul, bolșevicul, conducătorul detașamentului. Sub înfrîngerea binefăcătoare a conducerii de partid se disciplinează un element ca Morozka, prin firea sa înclinat spre manifestări nedisciplinate, anarhice, își formează conștiința politică Metelița, Baklanov etc. Romanul *Infrîngerea* cristalizase în felul acesta unele căutări anterioare ale prozei sovietice (*Povestiri de partizani*, *Torentul de fier*, *Ceapaev*, *Căderea Dairului*) reliefind cu pregnanță rolul conducător și îndrumător în Revoluție al partidului, al comuniștilor. Literatura sovietică a creat de-a lungul anilor numeroase figuri de eroi, comuniști, conducători de mase, luptători pentru cauza poporului. Una dintre cele mai cunoscute, clasice, într-un fel simbolice este figura lui Pavel Korceaghin din romanul lui N. Ostrovski *Așa s-a călît oțelul*, croul energetic, omul de acțiune, devotat trup și suflet cauzei revoluționare, a cărui existență este o adevărată pildă de voință, de hotărîre, de înalt spirit de dăruire poporului. Fiind unul dintre cei mai buni, Pavel Korceaghin este departe de a fi unicul. Alături de el găsim, la distanțe mai mici sau mai mari de ani, pe Kurt Van (*Orașe și ani* de K. Fedin), pe Mihail Koșevoi (*Donul liniștit* de M. Șolohov), pe Izvekovi și Ragozin (*Primele bucurii și O vară neobișnuită* de K. Fedin), pe Raevici și tînărul marinar (piesa *Uraganul* de Bill Belojerkovski), pe comisarul Koșkin (din piesa *Liubov Jarovaia* de K. Treniov) etc.

Înfățișînd lupta poporului pentru realizarea idealurilor Revoluției Socialiste scriitorii sovietici au pus în mod firesc problema participării diferitelor straturi, pături sociale la această luptă. Astfel, romane ca *Bursucii* de Leonid Leonov, *Donul liniștit* de Mihail Șolohov, *Povestirile de partizani* ale lui Vsevolod Ivanov, *Adevăr și neadevăr* de M. Stelmah, *Pe irtis* de S. Zalghin înfățișează procesele de delimitare socială, conflictele psihologice născute în sinul masei țărănești în cursul luptelor pentru Revoluție, arată participarea țărînimii la biruința idealurilor revoluționare. Nu mai puțin interesantă este problema destinelor intelectualității în Revoluție, abordată de A. Tolstoi în romanul *Calvarul*, de K. Fedin, în *Orașe și ani*, de K. Treniov, în piesa *Liubov Jarovaia*. Zugerînd cu multă iscusință mișcarea, dinamica maselor în luptă, reliefind drumul istoric al poporului spre libertate, Alexei Tolstoi a așezat în centrul romanului său evoluția a doi intelectuali Teleghin și Roșcin în vîltoarea evenimentelor anului 1917. Problema destinului individual în raport cu destinul colectivității constituie una din preocupările de seamă ale literaturii sovietice, continuîndu-se pe acest plan Țirul unei tradiții ce o leagă de literatura rusă clasică. În romanul lui Alexei Tolstoi, problema este abordată în condiții de deosebită acuitate și intensitate dramatică. Destinele celor doi eroi se modelează în vîltoarea Revoluției, iar ei înșiși nu aparțin unor pături sau medii sociale foarte apropiate de lupta revoluționară, de idealurile proletariatului. Dacă Teleghin poate fi numit un intelectual apolitic, indiferent, Roșcin aparține unei lumi direct ostile luptei proletariatului. Cu atît mai interesant este procesul pe care ni-l descrie romancierul, „calvarul” spiritual, psihologic, drumul spinos al eroilor săi. Ca și Mihail Șolohov în *Donul liniștit*, Alexei Tolstoi ne arată că individul nu poate merge împotriva colectivității, împotriva drumului istoric pe care aceasta și l-a ales. Grigori Melchov a încercat s-o facă și a pierit. Același sfîrșit i-ar fi așteptat pe Teleghin și pe Roșcin dacă ar fi mers împotriva torentului revoluționar. Înțelegerea imperativelor istoriei, analiza profundă a evenimentelor, a perspectivelor ce se deschid în fața poporului, a patriei lor, i-au dus pe Teleghin, mai repede și pe un drum mai scurt, pe Roșcin mai încet, după mai multe frămîntări și momente dramatice, alături de popor, alături de masele revoluționare. Și numai în acest fel eroii lui Alexei Tolstoi

și-au putut afla fericirea, și-au putut împlini misiunea de intelectuali devotați poporului și patrioți.

Așezate unele lângă altele, operele literare inspirate de Revoluție, de lupta revoluționară a popoarelor sovietice ar realiza un impunător monument închinat lui 1917. Dar semicentenarul Revoluției din Octombrie, nu înseamnă o încheiere. Tema Revoluției va însufleși și pe viitor poeții, romancierii, dramaturgii, va inspira poeme și romane, nuvele și drame, tot mai interesante, tot mai profunde.

Tatiana NICOLESCU

Bibliografie

- Blok, A. *Cei doisprezece*. In : Blok, A. *Ver-suri*. Buc., Editura tineretului, 1964. p. 137—156. (Cele mai frumoase poezii).
- Fadeev, A. *Înfringerea*. Buc., E.S.P.L.A. — Cartea Rusă, 1960. 197 p.
- Fadeev, A. *Ultimul din Udeghe*. Buc., Editura tineretului, 1963. 571 p.
- Fedin, K. *Orașe și ani*. Buc., Cartea Rusă, 1954. 526 p.
- Fedin, K. *O vară neobișnuită*. Buc., Cartea Rusă, 1950. 693 p.
- Fedin, K. *Primele bucurii*. Buc., Cartea Rusă, 1951. 358 p.
- Furmanov, D. *Ceapaev*. Buc., Editura pentru literatură, 1961. 363 p. (Biblioteca pentru toți).
- Furmanov, D. *Răzvrătirea*. Buc., Cartea Rusă, 1952. 416 p.
- Kataev, V. *Vînt de țarnă*. Buc., Editura tineretului, 1966. 285 p.
- Koptelov, A. Afanasi. *Marele început*. Buc., Editura pentru literatură universală, 1967. 376 p.
- Leonov, L. *Bursucii*. Buc., Cartea Rusă, 1953. 393 p.
- Malakovski, V. *E bine (Poemul lui Octombrie); Marșul cu stingul; 150 000 000; V. I. Lenin (Poem)*. In : Malakovski, V. *Opera poetică. Poeme*. 2 vol. Buc., Editura pentru literatură universală, 1961—1963. Vol. 1, 567 p.; vol. 2. 620 p.
- Ostrovski, N. *Așa s-a călît oțelul*. Ed. a 7-a. Buc., Editura tineretului, 1963. 388 p.
- Serafimovici, A. *Torentul de fier*. Buc., Cartea Rusă, 1957. 228 p.
- Steimah, M. *Pîine și sare*. Buc., Editura pentru literatură universală, 1963. 621 p.
- Șolohov, M. *Pe Donul liniștit*. Buc., Editura pentru literatură universală, 1963. 1807 p.
- Teatrul Revoluției din Octombrie*. Buc., Editura pentru literatură universală, 1967. 400 p.
- Tolstol, A. *Calvarul*, 3 vol. Buc., Editura pentru literatură, 1963. Vol. 1, XXX+345 p. + 1 f. portr.; vol. 2. 391 p.; vol. 3. 480 p. (Biblioteca pentru toți).
- Treniov, K. *Liubov Iarovală*. Buc., Cartea Rusă, 1954. 134 p.
- Vișnevski, V. *Neuitatul an 1919*. Buc., Cartea Rusă, 1950. 110 p.
- Vișnevski, V. *Tragedia optimistă*. Ed. a 2-a. Buc., Cartea Rusă, 1957. 97 p.

INFORMAREA ÎN BIBLIOTECA PUBLICĂ

În contextul epocii contemporane, dezvoltarea bibliotecii ca instituție culturală de primă importanță este tot mai des pusă în relație cu perfecționarea funcției ei sociale, și anume, *satisfacerea necesităților de informare, cercetare, educație și recreare a cititorilor ei*. Preocupăți de calea pe care o urmează astăzi biblioteca publică, sîntem conduși inevitabil spre acest raport, din care ne reține atenția, în mod deosebit, aspectul *dezvoltarea bibliotecii publice în legătură cu satisfacerea necesităților de informare a cititorilor*. Restrîngîndu-ne sfera interesului la bibliotecile publice de la noi, vom încerca, în cele ce urmează, să supunem analizei cîteva probleme pe care le ridică activitatea de informare din unitățile rețelei noastre.

I. Informarea — componentă de bază a relațiilor cu cititorii

Funcțional, orice bibliotecă este definită prin serviciile unui personal capabil să dezvăluie și să pună la dispoziția cititorilor materialul documentar pe care ea îl posedă¹⁾. Literatura de specialitate folosește adese noțiunea de *serviciu de referință*, pentru a desemna totalitatea acestor servicii aduse de bibliotecari cititorilor. Cunoscută, la noi, mai mult sub denumirea de *relații cu cititorii* (sau *munca cu cititorii*), noțiunea definește procesul de stabilire a contactului între cititor și documentele purtătoare de informații și cunoștințe. Din largul proces de muncă bibliotecară inclus aici, noi sîntem interesați doar de o parte a lui, și anume, de activitatea îndreptată spre satisfacerea necesităților de informare a cititorilor, cunoscută sub denumirea de *activitate de informare* sau, mai pe scurt, *informare*.

Istoriceste, *informarea* în biblioteci are o existență îndelungată, chiar dacă nu a apărut sub această formă, de activitate determinată, ca atribuție a personalului bibliotecar. Ea a apărut însoțind servi-

rea cu publicații a cititorilor, cînd bibliotecarul era solicitat să dea informații prin răspunsuri la diverse întrebări adresate lui, în mod direct și nemijlocit, de către cititori. Ne amintim cu acest prilej că reputația bibliotecarului ca om instruit și totdeauna bine informat era unanim recunoscută. În evoluția societății, dezvoltarea impetuoasă a domeniilor de cunoștințe, secundată de o impresiomanță creștere a producției editoriale, a sporit cererile de informare și a impus dezvoltarea activității de informare ca o funcție a bibliotecilor.

Din însăși deținerea ei ca parte componentă a relațiilor cu cititorii, informarea presupune o corelație între cititor, carte și bibliotecar. Din partea cititorului se cere ca acesta, solicitînd informații, să-și formuleze exact cererea și să evite orice ezitare, care ar împiedica pe bibliotecar să cunoască îndeaproape interesele lui la un moment dat. Cartea — folosim această denumire generică — reprezintă orice document din colecțiile bibliotecii, purtător de informații sau de cunoștințe, în măsură să răspundă întrebărilor pe care și le pune cititorul. Celui de-al treilea factor, bibliotecarului, i se cere: să îndeplinească rolul unei călăuze apropiate a cititorului, nicidecum pe cel al unui profesor sau instructor, conducîndu-l pe cititor, cu ajutorul cunoștințelor sale, spre găsirea informației de care acesta are nevoie; să cunoască nivelul și conținutul cărților din bibliotecă; să cunoască fiecare lucrare de referință, precum și structura surselor primare și secundare din bibliotecă și modul de distribuire a informației în fiecare dintre acestea; să fie perfect familiarizat cu toate instrumentele bibliografice pe care le are la dispoziție, de la simplele liste de cărți și de la cataloagele bibliotecii, pînă la bibliografiile ample, generale sau speciale.

În practica muncii de pînă acum, informarea cunoaște trei categorii corespunzătoare denumirilor de *informare, informare bibliografică și informare științifică*. Informarea este activitatea prin care personalul bibliotecar conduce cititorii din cele mai diverse categorii, la solicitarea formulată a acestora, spre găsirea informațiilor și a cunoștințelor de

¹⁾ Vezi definiția bibliotecii (dată în 1966 de către F.I.A.B., în colaborare cu I.S.O., și adoptată de UNESCO) în articolul lui Ion Stoica, *Biblioteca*, din *Revista Bibliotecilor*, 20, nr. 6, iun 1967, p. 384.

care au nevoie la un moment dat, fără vreo pierdere de timp din partea cititorilor. Scopul este, în general, acela de a furniza cititorilor răspunsuri la diferite întrebări, legate fie de simpla informare cotidiană, fie de completarea unei pregătiri culturale sau profesionale; mai pe scurt, informare în scopul asimilării de noi cunoștințe. Aparatul de informare corespunzător acestui scop se bazează pe serviciile aduse de bibliotecari, a căror situație optimă este în întîmpinarea cititorului, și pe instrumentele cu ajutorul cărora pot fi acordate informații: biblioteca uzuală (biblioteca de referință sau fondul lucrărilor de referință, inclusiv al lucrărilor bibliografice) și cataloagele de bibliotecă. În funcție de natura și de întinderea informațiilor cerute, bibliotecarul va răspunde: fie prin informații verbale factologice (în cazul în care o întrebare simplă așteaptă un răspuns ușor de dat din memorie); fie prin informații factologice, extrase pe loc de către cititor, din diferite lucrări de referință, bibliotecarul punînd la dispoziția cititorului, în timpul cel mai scurt, cea mai potrivită lucrare de acest fel; fie prin indicarea uneia sau mai multor cărți pe care cititorul le va consulta ulterior — așa-numita *informare bibliografică*. Nu vom înțelege, așadar, prin informare bibliografică altceva decît un aspect al informării, o formă a ei, realizabilă prin referințe bibliografice verbale sau scrise. Referințele bibliografice scrise se acordă prin punerea la dispoziția solicitantului atît a unei bibliografii întocmite în mod expres la cererea lui (informare bibliografică la cerere), cît și a unor lucrări bibliografice peotriva intereselor cititorului, alese dintr-un fond de bibliografii, diferite ca dimensiuni și niveluri, al bibliotecii.

Atunci cînd asimilarea de noi cunoștințe, în urma informării, are drept consecință producerea de noi informații și cunoștințe, informarea dobîndește un nou atribut, acela de *informare științifică*. În general, în cadrul acestui proces, informațiile sînt solicitate de către cercetători, specialiști, iar cartea nu mai poate fi orice document purtător de informații sau cunoștințe, ci anumite documente, dintr-un domeniu relativ restrîns, cu un grad înalt de specializare. În principiu, *informarea științifică* intră în sfera de activitate a bibliotecilor științifice. Bibliotecile publice mari, în special cele regionale, sînt și biblioteci științifice, astfel că ele acordă și informații destinate sprijinirii cercetării științifice. Considerăm însă că activitatea de informare des-

fășurată în bibliotecile publice nu este în principal informarea științifică și, în consecință, denumirea de serviciu de informare științifică, pentru această categorie de bibliotecii este improprie. Această denumire, ca și aceea de serviciu de informare bibliografică — care restrînge activitatea de informare la forma ei bibliografică — ar trebui să fie lărgită spre o denumire mai adecvată, și anume, aceea de *serviciu de informare*.

II. Organizarea informării în bibliotecile regionale

Din cele expuse pînă acum, rezultă că, în ciuda formelor și instrumentelor multiple de realizare a ei, informarea este un proces complex și totodată unitar. Această activitate coexistă, în cadrul relațiilor cu cititorii, cu activități ca: servirea cititorilor, îndrumarea lecturii lor și propaganda cărții.

Pornind pe urma acestor considerente, ne-am așteptat ca în bibliotecile noastre publice — și ne vom opri deocamdată asupra bibliotecilor regionale — informarea să fie organizată ca proces unitar de muncă, în cadrul serviciului de relații cu cititorii. Situația din cîteva biblioteci regionale vizitate de noi nu ne permite să consemnăm acest lucru ca realizat pînă în prezent. Prevederile *Regulamentului pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor*²⁾, prin care informarea este înscrisă printre sarcinile de bază ale bibliotecii regionale, sînt insuficient aplicate. În majoritatea bibliotecilor regionale, este dezvoltată doar activitatea de informare bibliografică. Aceasta însă nu reprezintă — în totalitatea și în complexitatea ei — informarea; am văzut că este doar o formă a acesteia, bazată pe instrumente specifice de realizare: bibliografiile, ca surse secundare de informare. Rareori este consemnată, în planurile de muncă ale bibliotecilor regionale, sarcina acordării de informații care nu se bazează neapărat pe o bibliografie, cum sînt: informațiile factologice, date direct de bibliotecari cititorilor; informațiile extrase de cititori, cu ajutorul bibliotecarului, din sursele primare (lucrări de referință); informațiile acordate de bibliotecari sub forma referințelor bibliografice simple, orale, fără a fi necesară prezența unei bibliografii propriu-zise; în sfîrșit, informațiile extrase de cititori, sub

²⁾ *Regulament pentru organizarea și funcționarea bibliotecii regionale*. În: Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă. *Regulamentele bibliotecilor regionale, ratiionale și orășenești*. Buc., 1966, p. 5—19.

îndrumarea bibliotecarilor, din cataloagele pentru public, situate adesea în apropierea sălilor de lectură. Păreră unanimă a bibliotecarilor pe care i-am consultat este aceea că astfel de sarcini le sînt impuse, în mod obiectiv, în cadrul contactului permanent cu cititorii. Ei se străduiesc să răspundă cererii de informații, dar strădania lor nu ia forma unei activități organizate și planificate ca atare. Informarea — în această accepțiune completă — nu este cunoscută de către mulți bibliotecari și, în consecință, nu i se face propagandă, în rîndul cititorilor, ca funcție a bibliotecii. În această stare de lucruri, o seamă de publicații, surse prețioase de informare, aflate în bibliotecile regionale, rămîn cu o slabă solicitare. Ne referim, în special, la lucrările de referință. Atenția slabă acordată informării a atras de la sine insuficienta dezvoltare a activității și folosire a bibliotecii uzuale, cunoscută și sub denumirea de bibliotecă de referință sau fondul lucrărilor de referință. Dispersate între sala de lectură și serviciul de informare bibliografică, lucrările de referință nu sînt cuprinse într-o evidență centralizată, în vederea folosirii lor ca instrument principal al unei activități încheiate și complexe.

În majoritatea bibliotecilor regionale, informarea bibliografică reprezintă singura formă de informare. Elemente ale unei informări concepute mai larg, care să răspundă cerințelor reale ale cititorilor, apar destul de rar. Le-am înfîlțit, de pildă, la bibliotecile regionale din Constanța, Oradea și Iași. La Biblioteca regională Dobrogea, colectivul acestei biblioteci, înțelegînd neajunsurile limitării muncii de informare la informarea bibliografică, a inclus în planul de muncă pe 1967 sarcini ca: popularizarea instrumentelor de informare (la Serviciul de relații cu cititorii); întocmirea catalogului *Bibliografia bibliografiilor*, în vederea asigurării și completării permanente a instrumentelor de informare bibliografică; analizarea modului în care sistemul de cataloage satisface cererile bibliografice multiple la care trebuie să răspundă lucrătorii din Serviciul de relații cu cititorii; organizarea unui curs de pregătire a personalului bibliotecar din cadrul Serviciului de relații cu cititorii, referitor la activitatea de informare, punîndu-se un accent deosebit pe cunoașterea surselor de informare de toate categoriile; informarea bibliografică curentă se va face oral sau în scris, în funcție de importanța și extinderea temei propuse de cititorii sau de instituțiile solicitante; studierea, împreună cu șefii de secții din cadrul Serviciului de relații cu cititorii, a cererilor bibliografice ale cititorilor, în vederea stabilirii

tematicii unor bibliografii de interes mai larg (toate aceste sarcini sînt consemnate la Serviciul de informare bibliografică).

Chiar din exemplul acesta, se poate observa cu ușurință că cea mai mare parte a procesului informării o întîlnim în sarcina serviciilor de informare bibliografică. Însă, în cadrul acestor servicii, activitatea de elaborare a bibliografiilor primează asupra informării bibliografice. Ca o dovadă, chiar titlatura serviciilor este aceea de *serviciu bibliografic* (de pildă, la bibliotecile regionale din Ploiești și Bacău). S-ar părea că, în aceste cazuri, nici o urmă a informării nu poate fi găsită. În realitate însă, fie că poartă denumirea de *serviciu de informare bibliografică* (Biblioteca regională Dobrogea, de exemplu), sau de informare științifică (Biblioteca regională Argeș), fie că se numește *serviciu bibliografic*, aceste servicii desfășoară, alături de activitatea bibliografică, și muncă de informare bibliografică. În acest caz, sîntem nevoiți să depistăm, în ansamblul muncii lor, ce activități sînt îndreptate în scopul informării, ce parte reprezintă acestea față de restul muncii bibliografice și cît anume se înfăptuiește aici din activitatea de informare a bibliotecilor regionale.

Activitatea de informare apare atît ca informare pasivă, cît și ca informare activă^{*}). *Informarea pasivă*, prin care bibliotecarii sînt solicitați să răspundă cererilor exact formulate ale cititorilor, se concretizează prin întocmirea *bibliografiilor la cerere*. În majoritatea cazurilor scrise, aceste lucrări încep să ocupe un loc din ce în ce mai însemnat în ansamblul muncii bibliotecilor regionale. Numărul bibliografiilor la cerere a crescut considerabil în ultimul timp. Dacă în întreg anul 1966, Biblioteca regională Dobrogea a răspuns solicitanților prin întocmirea a 32 de astfel de lucrări, în anul 1967, numai în primul trimestru, numărul acestora s-a ridicat la 15. La fel, la Biblioteca regională Argeș: în 1966 au fost redactate 45 de bibliografii la cerere, iar în primul trimestru din 1967 au fost înregistrate 15. Un număr mare de bibliografii la cerere a realizat, în primul trimestru al acestui an, Biblioteca regională Ploiești: 22.

Prin bibliografia la cerere, bibliotecile regionale răspund necesităților de informare ale unor categorii diverse de cititori, atît ca domeniu de activitate, cît și

^{*}) În literatura de specialitate, acești doi termeni sînt utilizați pentru a desemna activitatea cunoscută la noi sub denumirea de bibliografie la cerere (informare pasivă) și respectiv, activitate bibliografică planificată din inițiativa bibliotecii (informare activă).

ca nivel de pregătire profesională și de cultură generală. Cele mai numeroase sînt cererile elevilor, ale studenților, ale activiștilor de partid, ale cadrelor didactice și ale bibliotecarilor, cereri care acoperă un cîmp foarte larg de cunoștințe. Tuturora li se răspunde, cu promptitudine, prin bibliografii de dimensiuni corespunzătoare temei și nivelului cerut, întocmite atent și cu competență, pe baza colecțiilor bibliotecii respective. Pentru a satisface în condiții cît mai bune cererile cititorilor, colectivele serviciilor de informare bibliografică au trecut la specializarea pe domenii de cunoștințe a bibliografilor care întocmesc aceste lucrări. În tabelul nr. 1, am ales cîteva exemple de titluri de bibliografii la cerere, lucrate în bibliotecile noastre regionale.

Informarea activă, prin care biblioteca vine în întîmpinarea cererilor de in-

sînt întocmite împreună și în același timp cu lucrările care fac parte din activitatea bibliografică a unei biblioteci și sînt dominate numeric de acestea din urmă. Este foarte greu să separăm din activitatea *serviciilor de informare bibliografică* acea parte destinată informării de cumulus atribuțiilor bibliografice propriu-zise. De aceea, mergînd pe urmele informării active, va trebui să cunoaștem întreaga muncă bibliografică desfășurată în bibliotecile regionale.

Activitatea bibliografică desfășurată în bibliotecile regionale este secundară și variată. Planurile de muncă, la fel ca și dările de seamă, care consemnează realizările, cuprind numeroase lucrări bibliografice, atît sub forma bibliografiilor scrise (multiplicate în diverse feluri), cît și a celor realizate pe fișe (sub denumirea generală de *cataloge* sau *fișiere*).

Tabelul nr. 1

Titlul bibliografiei	Ocupația solicitantului	Scopul utilizării bibliografiei	Biblioteca regională
Progresul social	activist de partid	alcătuirea unei lecții la cabinetul regional P.C.R.	Dobrogea
Valoarea estetică a timpului liber	profesor	alcătuire referat	Dobrogea
Perspectivile tineretului din patria noastră	elev	întocmire referat pentru oră dirigiențe	Dobrogea
Situația economică și politică din țările capitaliste în etapa actuală	lector (învățămînt ideologic)	întocmire expunere	Argeș
Participarea blocului muncitoresc-țărănesc în campania electorală din 1926 - 1927	candidat la examen de doctorat	întocmire teză de doctorat	Argeș
Sentimentul de solidaritate internațională în poezia lui E. Jebeleanu, V. Porumbacu, M. Banuș, R. Boureanu și D. Corbea	student	întocmire lucrare de seminar	Bacău
Situația economică a României între 1934-1940	cadru militar	întocmire lucrare de diplomă	Bacău

formare ale cititorilor, alcătuiind diverse instrumente de informare, se face remarcată în munca serviciilor de informare bibliografică prin alcătuirea de diferite bibliografii și fișiere tematice. Bibliografiile destinate acestui scop nu constituie o categorie aparte, ci se află răspîndite în planul întregii activități bibliografice. Ele

De o deosebită atenție, în cadrul muncii bibliografice, se bucură bibliografia regională. Întocmirea ei în toate bibliotecile regionale se află în diferite stadii de lucru, iar formele ei de realizare sînt și ele diverse. Pentru exemplificare, consemnăm activitatea în acest scop a Bibliotecii regionale Dobrogea: *Bibliogra-*

fia retrospectivă a regiunii Dobrogea (aflată în stadiu de fișier, însumind circa 16 000 de fișe; în 1967, va fi completată cu fișe pentru ultimii 20 de ani); *Bibliografia regională curentă* (în 1967 va fi tipărită fascicula pe anii 1965—1966); *Bibliografia publicațiilor dobrogene apărute pînă la 23 August 1944*; *Bibliografia adnotată a „Analelor Dobrogei”* (realizată, în 1966, sub formă de fișier bibliografic, amplasat în sala de lectură). Legate de bibliografia regiunii, apar și unele lucrări bibliografice tematice sau monografice. De pildă, la Biblioteca regională Dobrogea au fost întocmite bibliografiile *Cooperativizarea agriculturii în regiunea Dobrogea și Reprezentanți de seamă ai științei și culturii pe meleagurile Dobrogei*.

Cataloagele de creștere a colecțiilor din biblioteca regională contribuie în bună măsură la realizarea cataloagelor colective și, totodată, la înzestrarea bibliotecilor raionale și comunale cu o sursă de informare foarte utilă, în special pentru dezvoltarea împrumutului interbibliotecar. Întocmirea lor este inclusă, de asemenea, între principalele lucrări bibliografice ale bibliotecilor regionale.

Elaborarea bibliografiilor de recomandare reprezintă o activitate nelipsită în orice bibliotecă regională a noastră. Tematica acestor bibliografii este foarte variată. Astfel, sînt alcătuite: bibliografiile de recomandare cu ocazia unor evenimente de seamă din viața poporului nostru sau cu ocazia unor aniversări (la Biblioteca regională Argeș: *bibliografia 8 Mai 1966. Patruzeci și cinci de ani de la înființarea P.C.R.*; la Biblioteca regională Dobrogea: *bibliografia adnotată 20 de ani de Republică*; la Biblioteca regională Bacău: *bibliografiile de recomandare Unirea Principatelor și În cinstea celei de-a 45-a aniversări a U.T.C.* etc.); bibliografiile de recomandare consacrate unor scriitori sau unor artiști români (bibliografiile: *Alecu Ivan Ghilia*; *Marin Preda*; *George Bacovia*; *Calistrat Hogaș*; *Pictori români*; *Theodor Aman*, *Ștefan Luchian*, *Ion Tuculescu*; *George Enescu*; *C. Brăncuși*, la Biblioteca regională Bacău; *Panaït Cerna*, la Biblioteca regională Dobrogea ș.a.); bibliografiile tematice de recomandare (*Dezvoltarea sectorului pomicol*; *Mecanizarea, factor important în intensificarea agriculturii și Dezvoltarea sectorului viticol* — Biblioteca regională Bacău; *Istoria regiunii Ploiești. 1944—1964 și Istoria României în literatură* — Biblioteca regională Ploiești), precum și multe alte bibliografii de recomandare, de dimensiuni reduse, pe teme foarte restrînse, destinate diferitelor acțiuni din cadrul manifestărilor de masă.

În cadrul lucrărilor elaborate la bibliotecile regionale, întîlnim și cercetările

bibliografice. Sub această denumire sînt desemnate bibliografiile de dimensiuni mai mari, care tind să înregistreze, exhaustiv sau selectiv, fie referințe asupra vieții și operii unei cunoscute personalități științifice ori culturale (de pildă, bibliografiile întocmite la Ploiești, consacrate lui *Nicolae Grigorescu* și lui *I. Al. Brătescu-Voinești*), fie referințe asupra unei teme stabilite de bibliotecă (de exemplu, *bibliografia Critica și istoria literaturii române în anul 1966* și fișierul bibliografic *Probleme ale învățămîntului*, întocmite la Bacău).

Pentru a întregi imaginea muncii bibliografice, mai amintim: fișierele tematice, alcătuite în scopul informării cititorilor asupra unor evenimente de importanță majoră sau asupra unor teme des cercetate de cititori (la Biblioteca regională Ploiești: *Congresul al IX-lea al P.C.R.*; la Biblioteca regională Dobrogea: fișierul tematic consacrat problemelor actuale ale politicii interne și internaționale a patriei noastre; la Bacău: fișierul bibliografic *Istoria și critica literară universală*); fișierele destinate informării de specialitate a bibliotecarilor; bibliografiile cuprinse în buletinele metodice sau informative, elaborate de unele biblioteci regionale; în sfîrșit, listele bibliografice de cărți noi sau buletinele bibliografice de înregistrare a noilor achiziții ale bibliotecilor regionale.

Convinși acum de fecunditatea activității bibliografice, remarcăm totodată și o prolixitate a ei. Unele din lucrările bibliografice enumerate aici dovedesc în timp o utilitate redusă. De pildă, cercetările bibliografice. Acestea, pornind de la tratarea unor teme stabilite în mod subiectiv de către bibliotecari, o dată cu întocmirea planurilor de muncă și nefăcînd parte dintr-o bibliografie amplă a unui domeniu de cunoștințe sau a unei tematici mai largi, își găsesc foarte puțini solicitanți la nivelul regiunii. Aprecînd cercetările bibliografice drept forma sub care activitatea bibliografică din bibliotecile regionale se ridică la un nivel științific mai înalt — așa cum este de dorit —, considerăm că acest deziderat ar putea fi realizat cu mai mult succes dacă: temele cercetărilor ar face parte dintr-o tematică mai vastă, iar elaborarea cercetărilor bibliografice ar fi îndrumată și coordonată pe plan central, asigurîndu-se o unitate în ceea ce privește nivelul și tehnica de întocmire a lucrărilor; eficiența și utilitatea cercetărilor bibliografice s-ar mări prin satisfacerea, cu ajutorul lor, a cerințelor de informare pe planul întregii țări. Ajungem, cu acest deziderat, la necesitatea coordonării planuri-

lor activității bibliografice și a cooperării între diferitele rețele de biblioteci din țara noastră. Problema a fost dezbătută și cu prilejul Sesiunii de comunicări și referate a Asociației bibliotecarilor, din 10—12 mai 1966. În concluziile sesiunii, a fost consemnat că „s-a recomandat întocmirea unui plan de perspectivă privind redactarea lucrărilor bibliografice, stabilirea lucrărilor care vor fi elaborate prin cooperarea mai multor biblioteci, precum și editarea anuală a planului de activitate bibliografică a bibliotecilor”³⁾. Dar, după aproape un an și jumătate de la această recomandare, nu s-a făcut nici un pas înainte în această direcție. O acțiune în acest sens ar fi avut drept urmare evitarea întocmirii multor lucrări de utilitate îndoielnică, doar de prezentă, capabile să genereze paralelisme pe plan național. Printre acestea, se înscriu și o seamă de bibliografii de recomandare, alcătuite în mod izolat, consacrate unor scriitori sau unor teme ale căror titluri sînt schematice, neinteresante, neatrăgătoare. O mult mai mare folosire ar înregistra bibliografiile (de recomandare sau cercetări bibliografice) consacrate unor teme mai largi sau unui domeniu, fiecărei biblioteci regionale revenindu-i sarcina elaborării unuia din capitolele acestor lucrări. Pe de altă parte, într-o astfel de abordare a activității bibliografice, ar putea fi găsită și posibilitatea raționalizării muncii în anumite sectoare, cu consecințe apreciabile asupra economisirii forței și a timpului de muncă și, implicit, asupra acordării unei atenții sporite organizării informării.

III. Informarea — funcție a oricărei biblioteci publice

Din cele analizate pînă acum, ne-am putut forma o impresie asupra modului în care se desfășoară informarea în bibliotecile regionale. Ne interesează, în continuare, acest subiect la nivelul bibliotecilor raionale și comunale, acestea din urmă avînd de îndeplinit — ca orice bibliotecă publică — sarcina de a satisface necesitățile de informare ale cititorilor lor.

Și la bibliotecile raionale, informarea este limitată la informarea bibliografică, sarcina revenind Serviciului de relații cu cititorii, alături de alte sarcini, dintre care reținem pe aceea a organizării fondului lucrărilor de referință din sălile de lectură. Informarea bibliografică activă (realizarea unor instrumente care să vină

în întîmpinarea cererilor cititorilor) se reduce, în general, la întocmirea — în cadrul Serviciului de completare și organizare a colecțiilor — a cataloagelor alfabetice și sistematice. În afara acestei activități, în planurile de muncă nu apare nici o consemnare în privința muncii bibliografice destinate informării. Cu toate acestea, unele biblioteci raionale au realizat anumite instrumente de informare bibliografică (de pildă, la Biblioteca raională Medgidia, a fost întocmit un fișier tematic, cu articole referitoare la scriitorii noștri; de asemenea, la Biblioteca raională R. Vilcea, au fost alcătuite liste bibliografice tematice, cu prilejul unor evenimente importante sau pe teme de actualitate).

Bibliografiile — reduse numeric — întocmite în majoritatea bibliotecilor raionale nu pot constitui instrumente de informare. Aceste bibliografii, a căror elaborare intră în sarcina serviciului metodic, sînt destinate exclusiv manifestărilor de propagandă a cărții și îndrumării lecturii, fiind alcătuite în scopul sprijinirii bibliotecilor comunale. Am ales, ca exemplu, câteva bibliografii întocmite la Biblioteca raională Făgăraș, în 1966: *Să sprijinim învățămîntul agrozootehnic* (listă de recomandare pentru cercurile de citit, cu o extindere a ariei tematice, de la beletristică la literatura pedagogică, de popularizare a științei etc.); planuri de lectură pentru diferite categorii de cititori; bibliografie anexă la scara literară *Momente din istoria P.C.R. oglindite în literatură*; bibliografie pentru concursurile „Cine știe câștigă”, pe tema *Viata scriitorilor noștri*.

Dar informarea bibliografică și factologică, cunoaște serioase neajunsuri în desfășurarea ei. La Biblioteca raională Medgidia, slaba activitate de informare a cititorilor este pusă de către bibliotecari, pe seama faptului că cititorii „nu prea vin cu întrebări la bibliotecă”. Noi înclinăm să vedem drept cauze ale activității reduse mai mulți factori prezenți la Medgidia: insuficienta propagandă a funcției de informare a bibliotecii în rîndul cititorilor; lipsa unui bogat fond al lucrărilor de referință și a organizării lui ca bibliotecă uzuală; atenția scăzută a bibliotecarilor acordată organizării activității de informare potrivit cunoașterii temeinice a specificului acestei munci. Situația este asemănătoare — ca realizări și mod de desfășurare a activității — și la bibliotecile raionale din Rîmniceu Vilcea și Făgăraș. Aici, fără să consemneze în planurile de muncă vreoa acțiune din care să reiasă aprecierea informării ca funcție a bibliotecii, cu obiective precise de realizat, bibliotecarii expun, contrar explicațiilor de la Medgidia, imposibili-

³⁾ Sesiunea de comunicări și referate a Asociației bibliotecarilor, 10—12 mai 1966. Concluziile și propunerile secțiilor. În: *Revista bibliotecilor*, 19, nr. 7, iul 1966, p. 386.

tatea satisfacerii unui număr excesiv de cereri. Și de astă dată, noi înclinăm să credem altceva: dacă bibliotecile raionale s-ar găsi organizate în direcția satisfacerii cererilor de informare, avalanșa de întrebări s-ar transforma în premisa unei frumoase activități de informare. Dintre însușele acestei activități în bibliotecile raionale, consemnăm două exemple: la bibliotecile raionale din Rîmnicu-Vilcea, Făgăraș și Medgidia, în cursul anului 1966 și în primul trimestru din 1967, nu a fost întocmită nici o bibliografie la cerere; Biblioteca raională Făgăraș nu posedă decât o documentație foarte redusă în legătură cu istoria orașului, însemnat punct turistic pe harta patriei noastre.

Îndreptîndu-ne atenția spre bibliotecile comunale, acestea ne solicită și mai mult interesul, deoarece ele reprezintă principala instituție culturală a satului, destinată și în măsură să satisfacă cererile de informare venite din partea locuitorilor. Pentru a aprecia felul în care se desfășoară activitatea de informare în bibliotecile comunale, vom aminti numai câteva aspecte mai concludente. O caracteristică aproape generală este lipsa instrumentelor de informare, în special a lucrărilor de referință (alte surse primare, cât și secundare). La biblioteca din comuna Poarta Albă (regiunea Dobrogea), ca și la aceea din comuna Soarș (regiunea Brașov), cererile de informare, în special din partea elevilor, încep să scadă datorită sărăciei maxime a fondului lucrărilor de referință, din care lipsește pînă și *Dicționarul enciclopedic român*. Multe biblioteci comunale sînt lipsite de cel mai elementar instrument de informare: catalogul de bibliotecă, iar acolo unde există catalog (uneori și alfabetice și sistematice), datorită prîmînirii foarte lente a colecțiilor de publicații ale bibliotecii, acest instrument își pierde mult din utilitate, nemaifiind folosit de cititori (de pildă, la biblioteca comună din Călimănești). În aceste condiții, se simte mai pregnant efectul lipsei de organizare a propagandei și a informării în scopul dezvoltării împrumutului interbibliotecar. Bibliotecile comunale nu pot să limiteze informarea bibliografică a cititorilor lor la fondurile proprii de publicații. Lipsa cererilor de împrumut interbibliotecar din partea bibliotecilor comunale denotă, în primul rînd, lipsa de informare a cititorilor din comune asupra colecțiilor bibliotecilor raionale și regionale. De aceea, considerăm că difuzarea catalogelor de creștere a colecțiilor bibliotecilor regionale și, eventual, raionale sau a buletinelor bibliografice despre noile apariții

(editate de bibliotecile regionale) este o cerință de primă urgență, în scopul asigurării unei bune informări a cititorilor din mediul rural. Bibliotecarilor de la comună le revine doar sarcina păstrării și organizării acestor instrumente în cadrul unui fond de referință, ca și aceea a propagandei, în rîndul cititorilor, a acestei posibilități de informare (și, implicit, de procurare a cărților solicitate).

Nici bibliografiile destinate a servi drept instrumente de informare nu sînt întîlnite în majoritatea bibliotecilor comunale; lipsa lucrărilor de referință (literatura enciclopedică) este însoțită de lipsa acestor surse secundare de informare, iar bibliografiile primite de la bibliotecile regionale și raionale sînt folosite exclusiv ca ajutor în organizarea unor acțiuni de propagandă a cărții și, uneori, în scopul informării bibliotecarilor.

Informarea în bibliotecile comunale se mai caracterizează și prin înțelegerea incompletă a ei de către bibliotecari, ca și prin atenția scăzută ce i se acordă. Această situație își găsește o explicație în modelul pe care îl oferă bibliotecilor comunale — ca atitudine și realizări în munca de informare — forul metodic al acestora: bibliotecile raionale. O altă explicație este și pregătirea profesională redusă sau minimă a multor bibliotecari în privința activității de informare. Aceasta datorită, pe de o parte, fluctuației de cadru și, pe de altă parte, lacunelor din programul cursurilor de calificare.

★

Aspectele muncii de informare în bibliotecile noastre publice au scos la iveală o seamă de neajunsuri, incompatibile cu stadiul actual de dezvoltare a rețelei și a procesului general de muncă, desfășurat în cadrul ei. Pe baza datelor reale obținute din analiza muncii în câteva biblioteci regionale, raionale și comunale*), vom încerca să punem în evidență cauzele principale ale rămîinerii în urmă în această latură a activității bibliotecare.

O primă cauză își are originea în concepția limitată a bibliotecarilor asupra in-

*) În vederea alcătuirii acestui studiu, au fost vizitate: bibliotecile regionale Argeș, Bacău, Dobrogea și Ploiești, bibliotecile raionale din Făgăraș, Medgidia și Rîmnicu-Vilcea și bibliotecile comunale Călimănești, Poarta Albă și Soarș. Au fost consultate, de asemenea, o seamă de lucrări bibliografice elaborate de bibliotecile regionale din Craiova, Iași și Timișoara.

formării, ei nefiind pregătiți în această direcție a muncii de bibliotecă; înțelegând informarea doar sub o formă a ei — informarea bibliografică —, bibliotecarii nu au dezvoltat forma cea mai accesibilă, treapta de început a muncii de informare: serviciul de referință pe baza contactului personal cu cititorii. Sărind peste această treaptă și căutând să realizeze treapta superioară, a informării prin bibliografie, bibliotecarii au dezvoltat mai mult activitatea bibliografică, dar deseori aceasta fără valoare pentru informare și, uneori, fără utilitate reală pentru propaganda cărții sau orientarea lecturii. Aici înțelăm o altă cauză, și anume, insuficiența propagandă făcută de bibliotecă funcției ei de informare. Fără să pornească de la analiza interesului real al cititorilor, a cererilor lor, fiind axată pe realizarea unei tematici restrinse, planificate izolat de către fiecare bibliotecă în parte, bibliografia nu va putea răspunde unei necesități motivate social (pe baza cererilor publicului, în acord cu exigențele educației socialiste) și nici nu va putea fi adresată cuiva. Credem că, în scopul remedierii unor lipsuri ce țin de acest aspect, coordonarea planurilor bibliografice ale bibliotecilor din toate rețelele va avea urmări pozitive. Realizarea, într-o colaborare pe plan național, a unor bibliografii largi, pe domenii sau pe teme de dimensiuni mari, care să înlocuiască o bună parte a bibliografiilor mici, ocazionale și efemere, este un imperativ al muncii bibliografice actuale. Totodată, această acțiune ar duce la îmbunătățirea situației instrumentelor de informare, care constituie astăzi, prin sărăcia și prin nivelul lor, o piedică în promovarea unei munci de informare de calitate.

Dintre instrumentele de informare, situația cea mai nesatisfăcătoare o prezintă lucrările de referință surse primare. E necesar ca lipsurile masive ale acestora din bibliotecile mici să fie cit mai repede îndepărtate, pentru a asigura bibliotecarilor instrumentele fără de care nici nu poate fi concepută activitatea de informare. Este de dorit ca, în cadrul completării colecțiilor, planificarea achizițiilor să acorde un spațiu sporit lucrărilor de referință. (Cit privește producția editorială în acest domeniu, promisiunile editurilor pentru anul în curs și pentru viitor sînt îmbucurătoare). De asemenea, va trebui ca organizarea bibliotecilor uzuale, în scopul folosirii lor cit mai intense, să se bucure de o atenție mai mare din partea bibliotecarilor.

Activitatea de informare trebuie să fie privită ca o parte integrantă a activității

cu cititorii, de egală importanță cu munca de orientare a lecturii și de propagandă a cărții. În planificarea muncii bibliotecilor regionale, centrul de greutate al informării va trebui să fie mutat, așa cum o cere practica muncii, cit mai mult în apropierea cititorilor, asigurîndu-se — prin stabilirea de sarcini precise lucrătorilor care vin în contact cu publicul, în sălile de lectură — un puternic și permanent aparat de informare, un adevărat serviciu de referință. În acest caz, munca de informare desfășurată de către serviciile de informare bibliografică se va contura cu mai multă claritate, revenindu-i sarcina întocmirii de instrumente cit mai perfecționate. Tot astfel, serviciile de informare bibliografică vor putea fi mai des frecventate de cititorii solicitanți de informații, care vor fi îndrumați spre aceste servicii de către bibliotecarii de referință. Elementele ale unei astfel de organizări a informării există în bibliotecile regionale Dobrogea și Bacău.

Referitor la bibliotecile raionale, e necesar ca ele să acorde o mai mare atenție informării. Pornind de la analizarea sarcinilor, a formelor și a instrumentelor specifice de realizare a acestei munci, bibliotecile raionale vor trebui să includă informarea în planificarea întregii activități a bibliotecii și să stabilească atribuții precise fiecărui bibliotecar desemnat pentru aceasta. De asemenea, bibliotecile raionale au îndatorirea de a pregăti și sprijini bibliotecarii din bibliotecile comunale la organizarea și realizarea unei susținute munci de informare.

Realizarea pe planul întregii rețele de biblioteci publice a unei activități de informare calitativ superioară celei existente astăzi este un deciderat legat de creșterea prestigiului acestei instituții culturale, și, totodată, de îndeplinirea funcției ei sociale. În prezent, marea majoritate a cititorilor văd în biblioteca publică un tezaur de valori spirituale, un loc unde le sînt servite cărți, dar nu s-au obișnuit cu faptul că la bibliotecă pot obține și informații. De aceea, la bibliotecile publice există o cerere crescîndă, din partea cititorilor, pentru carte, dar pentru informare și pentru bibliografii cererea este abia într-o fază incipientă. Numai crearea unei activități perfecționate de informare va avea darul să ducă la îndepărtarea acestei aprecieri unilaterale a bibliotecii publice de către cititori, lucru dorit, sperăm, de orice bibliotecar.

George VLADESCU

IMPRUMUTUL INTERBIBLIOTECAR

Sistemul unitar al bibliotecilor din țara noastră este o realitate. Dar, ori cât de perfect ar fi realizat acest sistem, atât timp cât el nu devine o *unitate funcțională* eficiența lui este îndoielnică. De altfel, trebuie precizat de la început că existența unui sistem unic — ca unitate funcțională și nu ca principiu — este incompatibilă cu poziția de autarhie pe care se situează multe biblioteci (mari sau mici) din diferitele rețele, care compun astăzi sistemul bibliotecilor.

Perioada gospodăriei individuale — pentru cine vrea cu adevărat să privească lucrurile în perspectiva dezvoltării bibliotecilor noastre — trebuie să fi fost (dar, oricum, trebuie să fie) definitiv încheiată. Orice progres este legat, acum, de stabilirea unor relații de cooperare efectivă între bibliotecile componente ale sistemului și ale căror fonduri se întrețesc (sau tind să se întregească) reciproc.

Această colaborare este o realitate impusă de viața însăși. Statistica demonstrează cu prisosință că nici cele mai mari biblioteci din lume nu se pot limita, în exclusivitate, la fondurile proprii. În condițiile creșterii vertiginoase a producției editoriale, nici o bibliotecă nu mai are posibilitatea — materială și de spațiu — de a colecționa toate cărțile solicitate de cititorii săi. Practic, totalitatea producției editoriale — și firește, ne referim numai la producția românească de carte, dar oare numai aceasta este solicitată? — nu pătrunde decât în câteva mari biblioteci cu drept de depozit legal.

Bibliotecile moderne tind din ce în ce mai mult, spre o diviziune a muncii în completarea colecțiilor lor, spre delimitarea domeniilor de completare, încât se poate spune că, treptat, fondurile lor vor deveni părți dintr-un mare întreg — sistemul bibliotecilor dintr-o țară.

Confruntarea datelor statisticii bibliotecilor din țara noastră ne arată încă un aspect deosebit de revelator. Literatura referitoare la cele mai importante domenii ale științei și tehnicii — cărți și, mai ales, periodice străine, — este, la ora actuală, concentrată în proporție de 50%—70% în București, iar restul în câteva mari centre universitare (Iași, Cluj). Nu încapem îndoielă că într-o atare situație trebuie totalmente revizuită părerea conducătorilor bibliotecilor noastre (mari și mici) cu privire la obligațiile pe care le au în deservirea *totală* a cititorilor lor. *Nici unei biblioteci* — indiferent că este publică, de specialitate sau de învățământ etc. *nu-i este îngăduit a refuza*

o carte cititorului ei. Dacă nu o are în colecțiile sale, ea există, în mod sigur, în fondul unei alte biblioteci; *prin împrumut interbibliotecar, operativ, cititorului trebuie să i se aducă cartea solicitată, în localitatea sa.* Aceasta este o obligație elementară a oricărei biblioteci. Împrumutul interbibliotecar este o formă de deservire cu cartea, obligatorie, a populației din orice localitate.

Se poate spune că există și o reglementare, destul de veche însă. În 1956 *Comisia științifică consultativă pentru coordonarea activității bibliotecilor*, care a funcționat pe lângă fosta Direcție a așezămintelor culturale din Ministerul Culturii a elaborat unele *Norme pentru organizarea împrumutului între biblioteci*¹⁾. De fapt, ele n-au fost abrogate niciodată, dar probabil nici un director de bibliotecă nu și le mai amintește.

Dar, dacă *Normele pentru organizarea împrumutului între biblioteci* au putut fi, mai mult sau mai puțin uitate, fără îndoială că prevederile noilor *Regulamente pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor regionale* [raionale, orașenești, universitare] sînt mai proaspete în memoria oricărui bibliotecar. Acestea, în capitolul al II-lea, „Atribuții și sarcini”, prevăd în mod expres că bibliotecile „*practic împrumutul interbibliotecar, asigură cu prioritate satisfacerea cererilor cititorilor săi, ale bibliotecilor și altor instituții din regiune*” (din raion²⁾, din localitate³⁾). Prevederea astfel înscrisă, ni se pare a fi tot atât de obligatorie și de firească ca și, de pildă, punerea la dispoziția cititorilor „prin sălile de lectură și împrumut” a colecțiilor bibliotecii. Menționăm că, în *Regulamentul de organizare și funcționare a bibliotecilor de învățământ superior obligativitatea organizării împrumutului interbibliotecar* este înscrisă în art. 5, pct. c, art. 14, pct. c, al. 2; Cf. și art. 12 din *Instrucțiunile pentru folosirea bibliotecilor de învățământ superior* (București, 1967, p. 6, 11 și 19).

¹⁾ București, Ministerul Culturii, 1956. 12 p.

²⁾ Art. 5, al. 1 din *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor regionale* aprobat prin Dispoziția nr. 573 din 30 mai 1966 a Biroului Executiv al C.S.C.A. și art. 6, al. 3 (*Revista bibliotecilor*, 19, nr. 8, aug 1966, p. 510—511).

³⁾ Art. 6, al. 1 din *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor raionale*. Cf. și art. 7, pct. b., al. 5 (*Revista bibliotecilor*, 19, nr. 9, sep 1966, p. 570—571).

⁴⁾ Art. 5, al. 3 din *Regulamentul pentru organizarea și funcționarea bibliotecilor orașenești din orașele de subordonare raională nereședință de raion* (*Revista bibliotecilor*, 19, nr. 9, sep. 1966, p. 573).

Cum au fost înțelese Normele pentru organizarea împrumutului între biblioteci și cum sînt aplicate prevederile legale, în vigoare, este o altă problemă. Distingem trei categorii de biblioteci: prima, nu practică sau practică rar împrumutul interbibliotecar (categorie formată din marca majoritate a bibliotecilor publice), a doua deși îl practică pe scară largă o face numai în circuit închis (cazul bi-

tanților este infim⁵⁾. Din acest motiv orice comentariu credem că este de prișos; cifrele vorbesc de la sine. *Bibliotecile regionale reușesc, prin fondurile de care dispun să satisfacă toate cererile de carte? În orașele reședință de regiune, ca și în celelalte centre urbane sau rurale din regiune, nu există cititori care să aibă nevoie de cărți care nu se găsesc în bibliotecile din localitățile lor?* Nu

Tabelul nr. 1

Statistica solicitanților de împrumut interbibliotecar, pe profesii
(biblioteci regionale)

Biblioteca	Total cumulat pe anii 1965-1967 ¹⁾	din care:				
		Cercetători	Ingineri Tehnicien ²⁾	Profesori ³⁾ Învățători	Studenti	Alte categorii
ARGEȘ	66	1	26	21	14	4
BACĂU	66	3	10	13	36	4
BANAT	24	4	1	8	7	4
BRAȘOV ⁴⁾	—	—	—	—	—	—
CLUJ	66	—	18	8	35	5
CRIȘANA	39 ⁵⁾	—	—	—	—	—
DOBROGEA	64	1	—	1	1	61
GALAȚI	94	—	25	48	18	3
HUNEDOARA	99	—	3	18	9	69
IAȘI ⁶⁾	—	—	—	—	—	—
MARAMUREȘ	31	—	1	7	11	12
MUREȘ-AUTONOMĂ	—	—	—	—	—	—
MAGHIARĂ	33	—	11	10	12	—
PLOIEȘTI	26	—	6	9	7	4
OLTENIA ⁴⁾	—	—	—	—	—	—
SUCEAVA	469	1	79	134	230	25

¹⁾ Anul 1967, numai primul semestru.

²⁾ Care nu sînt studenți la cursurile fără frecvență.

³⁾ Cadre didactice medii și universitare care nu sînt incluse în grupa „cercetători”.

⁴⁾ Deși în repetate rînduri solicitate, aceste biblioteci nu au răspuns anchetei noastre.

⁵⁾ Nu ni s-au comunicat datele desfășurate conform tabelului trimis ci numai cifra globală.

⁶⁾ Nu practică împrumutul interbibliotecar. La chestionarul nostru Biblioteca regională din Iași ne-a dat următorul răspuns: „... În orașul Iași Biblioteca centrală universitară este principala bibliotecă care răspunde cerințelor de carte prin împrumut interbibliotecar”.

biotecilor specializate aparținînd instituțiilor și centrelor de documentare) și, în fine, a treia, aceea a bibliotecilor de învățămînt superior, a Bibliotecii Centrale de Stat și a Bibliotecii Centrale Pedagogice care practică împrumutul interbibliotecar ca o activitate curentă.

Spre a susține această clasificare prezentăm, pentru prima categorie, cîteva date statistice oferite de o anchetă efectuată de redacția *Revistei bibliotecilor* (vezi tabelul nr. 1).

Precum se observă — chiar și la o privire foarte sumară — numărul solici-

credem! Și, spre dovadă, iată rezultatul unei anchete întreprinsă de Fondul de Stat al Cărții în rîndul cititorilor din 250 de biblioteci⁶⁾ din țară asupra cărților de care au nevoie și nu au putut fi procurate din bibliotecile din localitatea lor. În regiunea Brașov — exemplificăm la întîmplare una din regiunile anchetate

⁵⁾ Și acest număr, pentru a avea imaginea solicitărilor dintr-un an, trebuie împărțit la 3, căci cifrele reprezintă statistica cumulată pe anii 1965-1967.

⁶⁾ Ancheta a fost făcută prin sondaj în bibliotecile de toate categoriile (regionale, raionale, orășenești, comunale) din întreaga țară.

— au fost înregistrate în 15 biblioteci (9 raionale și orașenești și 6 comunale), 15916⁷⁾ cereri de titluri de cărți solicitate de cititori care nu s-au găsit în biblioteca din localitatea lor. Situații similare a aflăm și în regiunile Iași, Bacău, Argeș, Oltenia ș. a.

Cea de-a doua categorie — bibliotecile care practică împrumutul interbibliotecar în circuit închis — este compusă, așa cum menționăm și mai sus, din marile biblioteci, specializate, ale unor instituții și centre de documentare (vezi ta-

ale unităților de documentare de care aparțin". Mai mult decât atât, aceeași bibliotecă în răspunsul dat la anchetă, trimis redacției noastre, notează: „Biblioteca I.D.T. nu expediază prin poștă materialul documentar împrumutat instituțiilor și întreprinderilor... pentru instituțiile din provincie materialul se eliberează în ziua prezentării delegaților"! Așadar, I.C.D.T. consideră că este mult mai „rentabil” pentru cele 2—3 cărți de care are nevoie, de pildă, un inginer de la Uzinele „UNIO”-Satu-Mare să se de-

Tabelul nr. 2

Numărul solicitărilor și al cărților eliberate
(în cadrul împrumutului interbibliotecar)

Biblioteca	Numărul solicitărilor	Volume solicitate	Volume eliberate
I			
Biblioteca Institutului Central de Documentare Tehnică	71 000	**)	141 878
Biblioteca Centrului de Documentare Medicală	3 893	7 485	7 135
Biblioteca Centrului de Documentare al industriei chimice și petroliere	3 924	8 956*)	8 254*)
II			
Biblioteca Centrală Pedagogică	14 327	64 330	61 298
Biblioteca Centrală de Stat	1 916	4 381	4 115
B. C. U. București	1 178	4 460	4 238
B. C. U. Cluj	3 072	6 909	5 996
B. C. U. Iași	570	**)	2 529
B. C. U. Timișoara	596	595	391
Biblioteca Institutului politehnic — Brașov	294	3 620	2 395

*) Numal anul 1965—1966

***) Nu ne-au fost comunicate date

belul nr. 2, partea I). Biblioteca Institutului Central de Documentare Tehnică care în anii 1965—1967 a eliberat, prin împrumut interbibliotecar 141 878 de volume la cca. 71 000 de solicitări, ne declară că „normele legislative care reglementează împrumutul interbibliotecar este indicat să se aplice bibliotecilor de masă (!?) și nu bibliotecilor de institute sau centre de documentare care sînt instrumente de lucru

3) Dintre acestea 3 560 de titluri reprezintă literatura social-politică, istorie, drept, educație; 4 723 de titluri literatură de specialitate din domeniile matematică, fizică, chimie, medicină; 3 495 de titluri lucrări de popularizare a științei de diferite teme; 448 de titluri literatură de specialitate din domeniile tehnicii; 128 de titluri literatură agrozootehnică etc.

plaseze un delegat cale de 783 de km — și care ar cheltui cu drumul cca 500 de lei — spre a ridica un colet, care, expediat prin poștă ar fi necesitat timbre în valoare de cîteva lei.

Ilustrarea bogatei activități a celei de-a treia categorii de biblioteci care practică împrumutul interbibliotecar ca o activitate curentă o vom face prin cîteva date statistice reunite în tabelul nr. 2, partea a II-a.

Precum se observă cifrele prezentate aici nu suferă nici un fel de comparație cu cele înscrise în tabelul nr. 1. Ceca ce a rezultat însă — ca un fapt negativ — este tendința cititorilor, dar și a bibliotecarilor școlari, comunali, raio-

nali de a se adresa direct Bibliotecii Centrale de Stat sau Bibliotecii Centrale Pedagogice ori unei biblioteci centrale universitare, ocolind mai întotdeauna bibliotecă regională sau biblioteci specializate din regiunile unde nu sînt centre universitare. Cauza acestei situații — anormale, desigur. — trebuie căutată în totala lipsă de informare a cititorilor și chiar a bibliotecarilor, asupra colecțiilor existente pe plan regional.

★

Ancheta întreprinsă de redacția noastră ne-a relevat și alte aspecte referitoare la starea actuală a împrumutului interbibliotecar. Prezentarea lor ne va ajuta spre a înțelege mai ușor cauzele situației în care se află acesta.

1. *Popularizare-informare.* Una din condițiile principale pentru cunoașterea de către cititorii a posibilităților oferite de fiecare bibliotecă nu numai prin fondurile proprii, ci și prin împrumut interbibliotecar, este popularizarea acestui procedeu de obținere a cărților.

Din răspunsurile primite la ancheta noastră putem constata că, pînă în prezent, cititorii au cunoștință de această formă, mai ales, din informațiile date de bibliotecar atunci cînd cartea solicitată nu se află în fondul bibliotecii respective. Ceea ce ne conduce la concluzia că posibilitățile împrumutului interbibliotecar sînt recomandate ocazional. Numai puține biblioteci se preocupă de propagarea împrumutului interbibliotecar; în momentul înscrierii la bibliotecă, prin avize tipărite și afișate în sala de lectură, publicate în ziarele și revistele locale, difuzate la stația de radioamplificare locală, ori prin foi volante, pliante etc.

Pentru a apela la împrumutul interbibliotecar cititorii trebuie să cunoască nu numai existența posibilităților *in sine*, ci să aibă la îndemînă instrumente bibliografice cu ajutorul cărora să se informeze asupra fondurilor de cărți existente în alte biblioteci.

În bibliotecile regionale și în unele biblioteci raionale se folosesc ca instrumente de informare: *Bibliografia R.S. România* (Seriiile: *Cărți, albume, hărți, note muzicale și Articole din publicațiile periodice și seriale*), *Catalogul colectiv al cărților străine intrate în bibliotecile din R.S. România și Repertoriul colectiv al periodicelor străine din R.S. România*, editate de B.C.S.; *Caietul selectiv de informare asupra creșterii colecțiilor Bibliotecii Academiei R.S. România*; *Repertoriul general al periodicelor științifice și tehnice străine aflate în principalele biblioteci din R.S. România*, edi-

tat de Biblioteca Academiei; *Buletinul Cărți străine intrate în bibliotecile de învățămînt superior din țară* editat de Biblioteca Centrală Universitară din București; *Buletinele bibliografice de creștere a colecțiilor* editate de numeroase mari biblioteci din țară; etc., etc.

În afara celor menționate mai sus, Centrele de documentare existente pe ramuri ale economiei naționale folosesc pe scară largă fișele și publicațiile Institutului Central de Documentare Tehnică și propriile lor publicații difuzate în toate unitățile ramurii respective.

Dar aceste mijloace de informare — editate într-un tiraj foarte restrîns — nu părădind în toate bibliotecile publice. Spre exemplificare notăm cîteva din răspunsurile primite la ancheta noastră: „Pentru informarea bibliografică, în general, utilizăm *Bibliografia R.S.R. Nu posedăm instrumente de informare asupra fondurilor de publicații din alte biblioteci, cu excepția cataloagelor trimise de către Biblioteca regională Galați*” (Biblioteca raională Focșani); „Nu dispunem de instrumente bibliografice” (Bibliotecile raionale Satu-Marc, Vișeu, Cehul-Silvaniei, Sighet etc.); „Pentru cunoașterea fondurilor altor biblioteci nu avem nici un fel de cataloage de popularizare a acestora, nici pentru cursuri sau alte materiale necesare studenților” (Biblioteca regională Suceava; un răspuns similar a dat și Biblioteca regională Bacău).

Ancheta noastră a stabilit, de pildă, că din *Bibliografia Republicii Socialiste România* (Seria *Cărți*) au intrat în regiunea Argeș, în 1967, numai 13 exemplare (deși în 1965 existau 35 de abonamente); în regiunea Cluj numărul de abonamente a scăzut, în aceeași perioadă de timp, de la 86 (în 1965) la 70 (în 1967); în regiunea Oltenia, de la 70 (în 1965) la 30 (în 1967); iar în regiunea Crisana de la 200 (în 1965) la... 18! (în 1967). Cum poate fi explicată această lipsă de grijă a bibliotecilor pentru informarea cititorilor lor asupra producției de carte românească?

Aceeași *Bibliografie* (Seria *Articole din periodice*) cunoaște de la regiune la regiune și de la an la an fluctuații tot așa de însemnate și de nejustificate. De pildă, în regiunea Argeș numărul abonamentelor a fost redus de la 12 (în 1965) la 7—8 (în 1967), ceea ce înseamnă că publicația respectivă nu intră nici cel puțin în toate bibliotecile raionale!

Repertoriul periodicelor străine din R.S. România și Catalogul colectiv al cărților străine intrate în Bibliotecile din R.S. România sînt editate, fiecare, în cîte 700 de exemplare, difuzate cu precădere bibliotecilor care primesc carte străină.

Cititorii sînt nevoiți, în această situație, să recurgă la o informare întîmplătoare, ex-bibliotecară. Ni se motivează că un procent mare de cititori (studenți la cursurile fără frecvență, cadre didactice, activiști ai organizațiilor obștești etc.) vin cu bibliografii deja întocmite și ca atare nu mai recurg la alte mijloace de informare. Noi socotim, dimpotrivă, nu numai că și aceste categorii de cititori i-ar servi o informare mai largă, dar și că, în general, această situație se datorează tocmai lipsei de informare a cititorilor. Asigurarea unui minim de instrumente bibliografice pînă la biblioteca comunală inclusiv, din care n-ar trebui să lipsească bibliografia noastră curentă și cataloagele cumulative editate pe plan regional, devine o necesitate imperioasă pentru o informare cît mai exhaustivă a bibliotecarilor înșiși și a cititorilor unităților deservite de ei.

2. *Relația cititor-bibliotecă.* Studiul nostru pornește de la numărul existent al solicitanților, dar are în vedere numărul virtual al acestora.

O dată cunoscută posibilitatea obținerii de cărți prin împrumut interbibliotecar cititorul adresează o cerere bibliotecii indicînd titlurile necesare. Din ancheta efectuată de noi a rezultat că studenții de la învățămîntul fără frecvență reprezintă ponderea cea mai mare în statistica solicitanților. Relațiile dintre această categorie de cititori și bibliotecă ridică numeroase probleme. Mai întîi, credem că bibliotecile ar trebui să posede o situație nominală a lor (ne referim numai la aceia care apelează la serviciile bibliotecii), pe facultăți. Aproape 70% dintre bibliotecile anchetate ne-au răspuns că cererile studenților sînt primite *numai în preajma sesiunii de examene* ceea ce constituie un impediment serios în procurarea lucrărilor solicitate de la bibliotecile universitare și așa supraglomerate în această perioadă.

Lucrările obținute prin împrumut interbibliotecar sînt date solicitantului spre lectură de cele mai multe ori acasă. Se motivează că studenții de la cursurile fără frecvență fiind în producție „învăț noaptea și nu pot frecventa sala de lectură” (Suceava), ori „nu avem sală de lectură” (bibliotecile raionale Lăpuș, Oaș); unele biblioteci rețin la sala de lectură numai lucrările solicitate deodată de mai mulți cititori (bibliotecile raionale Giurgiu, Focșani), celelalte fiind în general împrumutate acasă. Credem a fi utilă, acolo unde numărul studenților de la aceeași facultate și an de studiu este mai mare, reținerea lucrărilor — ne referim numai la cursurile universitare — la sala de lectură, spre a putea fi folosite pe baza unei programări. De aseme-

nea, în orașe, acolo unde, după un studiu prealabil, se constată existența unui număr mai mare de studenți la cursurile fără frecvență, este necesar ca bibliotecile să procure cursurile tipărite, cele mai solicitate. Pentru această idee s-au pronunțat de altfel, multe dintre bibliotecile care au răspuns anchetei noastre (Suceava, Focșani, Satu-Mare, Cehul-Silvaniei, Giurgiu etc.).

O altă categorie de cititori care apelează la împrumutul interbibliotecar o formează cadrele didactice (indiferent dacă desfășoară sau nu o activitate de cercetare). Solicitățile acestei categorii de cititori sînt, în special, de carte din fondul tradițional sau de numere mai vechi din periodice românești și străine și care, de obicei, sînt mai greu de împrumutat chiar și de către marile biblioteci (ele fiind uneori unicate). Cunoșcînd această stare de fapt am adresat tuturor bibliotecilor întrebarea: *folosiți împrumutul interbibliotecar de microfilm?* Răspunsul a fost categoric negativ, cu excepția B.G.S., a Bibliotecilor Centrale Universitare și a altor citorva mari biblioteci. Biblioteca Centrului de documentare a industriei chimice și petroliere, de pildă, posedînd un aparat Xerox multiplică unele materiale mai des solicitate de cercetători și le difuzează contra cost. Dintre bibliotecile regionale numai 6 posedă aparate pentru citit microfilmul. *dar nici una dintre ele nu folosește împrumutul interbibliotecar de microfilm.*

★

Cele cîteva constatări ce se desprind din ancheta noastră ne îndreptățeste, credem, să conchidem că, la ora actuală, folosirea împrumutului interbibliotecar pentru servirea cititorilor cu cărțile pe care nu le găsesc în bibliotecile frecvențate, este, în marea majoritate a bibliotecilor publice din țară, într-o fază incipientă. Fără a exagera, se poate spune că el, este, încă, un mare deziderat.

Cauza acestei stări de fapt trebuie căutată în insuficiența înțelegerii de către conducerea bibliotecilor a *necesității, posibilității și obligativității* de a pune la dispoziția cititorilor lor nu numai colecțiilor aflate în localitate ci și a publicațiilor solicitate, din alte biblioteci, prin împrumut interbibliotecar.

Spre realizarea acestui deziderat considerăm obligatoriu pentru toate tipurile de biblioteci, reglementarea împrumutului interbibliotecar care să stabilească concret principiile și modul operativ de realizare.

Horia NESTORESCU

BIBLIOTECA RAIONALĂ CÎMPINA VĂZUTĂ DE APROAPE

Scrisoare deschisă tovarăsei Dumitrescu Mubegel,
directoarea Bibliotecii raionale Cîmpina

Stimată
tovarășă directoare

V-am cunoscut în cadrul schimbului de experiență organizat de Biblioteca regională „N. Iorga”-Ploiești în luna iunie 1967, la Tîrgoviște.

În cadrul discuțiilor, ați afirmat că în orașul dv. nu s-a format o tradiție a frecventării bibliotecii, că tinerii preferă să se plimbe pe bulevard în loc să intre în bibliotecă, iar cadrele tehnice sau ceilalți intelectuali din Cîmpina se documentează la cabinetele tehnice din întreprinderi sau își cumpără cărți de la librărie. Și chiar ați amintit o „obraznicie” a unui cititor care v-a propus, ironic, să împrumute bibliotecii publice din cărțile sale personale.

Aceasta a fost explicația dv. pentru a motiva slaba frecvență a cititorilor, constatată în timpul controlului efectuat de o brigadă formată din lucrătorii de specialitate ai bibliotecii regionale în luna aprilie 1967.

Afirmările dv. cu privire la lipsa deprinderii de a frecventa biblioteca, constatată la tineri și intelectuali, m-a nedumerit; și de atunci mi-am propus să fac o încercare de sondaj printre cetățenii dv., pentru a afla adevăratele cauze ale slabei frecvențe a cititorilor în biblioteca dv.

Mi-am început ancheta printr-o scurtă vizită la biblioteca dv. Erați în concediu și nu am putut discuta cu dv. Vă exprim pe această cale sincerele mele păreri de rău.

V-am vizitat locul de muncă în lipsă și mi-am format o părere despre activitatea dv., fără a sta de vorbă cu dv.;

dar, după cum bine știți, noi, bibliotecarii, avem limbajul nostru aparte, nouă ne vorbesc cărțile din rafturi, fișele cititorilor, registrele de scripte, localul chiar și ne putem dispensa de vorbele care ar încerca să ascundă sau să justifice unele stări de fapte. Și iată ce am aflat.

Biblioteca raională Cîmpina, cu sediul într-unul din cele mai frumoase și mai intens industrializate orașe de sub munte din țară, se bucură de condiții materiale optime de funcționare: este amplasată într-un local deosebit de atrăgător, încăpător, înconjurat de o grădină întinsă. În plus, vă bucurați de atenția și sprijinul total al organelor locale de cultură și artă, care se apleacă cu multă sollicitudine la cererile dv. În ceea ce privește cadrele, aveți unele atu-uri importante: în cadrul instituției funcționează un bibliotecar șef, cu o vechime de 12 ani în munca de bibliotecă, și două bibliotecare absolvente ale școlii tehnice de bibliotecari, cu o vechime în muncă de 3—4 ani. Dv. însăși sînteți absolventă a facultății de filozofie, ați fost, o perioadă îndelungată, cadru didactic și funcționați ca directoare a bibliotecii din Cîmpina din anul 1964.

Obiectiv privind lucrurile, nici un impediment de ordin material nu s-ar fi pus în calea unor realizări majore.

Atunci de ce nu vă vin cititorii la bibliotecă, unde este hiba?

S-o luăm metodic, așa cum însăși dv. sînteți obișnuită s-o faceți în bibliotecile pe care le aveți în îndrumare.

Achizițiile constituie în biblioteca dv. un capitol deosebit de dureros. În nota de

constatare încheiată de brigada regională în 10 aprilie a.c. în urma controlului efectuat în biblioteca dv., stă menționat : nu se observă o preocupare pentru îmbunătățirea cantitativă și calitativă a fondului, lucru care se resfringe negativ în munca cu cititorii. De altfel, Biblioteca regională Ploiești, prin dispozițiile emise, atrăsese special atenția directorilor de biblioteci raionale că trebuie să se ocupe *personal* de urmărirea achizițiilor.

Pe anul 1967 ați încheiat contract cu colectura pentru tot fondul băneșe de care dispune biblioteca. Desigur, ați înaintat precomenzile în termenul stabilit de biblioteca regională și ați contractat abonamente la presa curentă. Dar mai departe ? Am căutat proiectele de planuri editoriale cu specificarea titlurilor comandate și, cu toate eforturile depuse de bibliotecarele prezente, nu le-am putut găsi niciării ; din aceasta am conchis că nu v-a intrat în obișnuință să confrunțați precomenzile cu stocurile de cărți sosite de la colectură, pentru a constata dacă aceasta din urmă a onorat întocmai indicațiile dv. Nu vizitați niciodată colectura și niciodată nu aveți nici o reclamație de făcut ; ceea ce este trimis de la Ploiești este bun primit la Cîmpina și acceptat de dv. fără nici o rezervă. Nu vă interesează dacă, față de precomenzi, au apărut titluri nementionate în planuri, dacă v-au fost repartizate și în câte exemplare, dv. și bibliotecilor comunale din raion. Ați afirmat la Consfătuirea de la Tîrgoviște că urmăriți buletinul *Cărți noi* pentru a lua cunoștință de noile apariții editoriale ; dar biblioteca raională nu are abonament la această publicație, nici pe anul 1967, nici pe cel anterior (mă iertați că nu v-am putut urmări abonamentele la periodice și în anii precedenți, dar lipsa oricărei evidențe a titlurilor de periodice abonate mi-a îngredit, fatal, curiozitatea).

Cum vă informați atunci ? Cu librăria din localitate nu aveți nici un fel de legătură pentru că, contrar obiceiului — bun — încetățenit în regiunea Ploiești de a rezerva o sumă oarecare din fondurile bănești pentru cumpărarea cărților prin librărie, dv. v-ați pus toată nădejdea în aprovizionarea prin colectură. Este adevărat, aceasta este metoda cea mai comodă, dar nu și cea mai eficientă. Nu credeți că ați dus o politică de minimă rezistență — sau de maximă comoditate — în mînuirea fondurilor bănești destinate achizițiilor de carte ?

Aveți un fond de carte de aproximativ 35 000 de volume, iar creșterea anuală este cam de 3 000 de volume. Dar...

Dar în primele 6 luni ale anului 1967, în Biblioteca raională Cîmpina, situată într-un centru al construcției de mașini și

al industriei petroliere, în care există întreprinderi de importanță regională prelucrate pe prelucrarea metalelor, reparații auto, industrie chimică, forestieră etc., cu o populație de 21 500 locuitori, nu s-au achiziționat decît 18 (optzeci) titluri de carte tehnică, multe dintre ele la nivel de popularizare și între care nu este nici un titlu privind industria extractivă sau de prelucrare a petrolului. Nu au intrat în biblioteca dv., dar editurile au tipărit și difuzat nenumărate titluri care s-ar fi potrivit foarte bine cu specificul raionului dv. ; pentru a vă convinge, puteți consulta oricînd rubrica *Tehnică. Industrie din Bibliografia Republicii Socialiste România. Cărți, albume, hărți, note muzicale* pe anul 1967. Unii populații predominant industriale dv. îi achiziționați doar 18 titluri de carte tehnică în jumătate de an ? La acestea se rezumă „eforturile” dv. pentru atragerea diferențiată a locuitorilor în bibliotecă ? În schimb, ați achiziționat recent cartea *Defrișări și destufizări* de I. Zlătescu ; unde crește stuf pe malul Prahovei, tov. directoare ? De altfel, la loc de cinste în raftul pentru imprumut (și încă intercalat greșit la industrie chimică) stătea manualul *Conducerea navei* de Gh. I. Balaban, care a costat 27 lei ; ce flotă acostează la Cîmpina, tov. directoare ? Și, tot la loc de vedere erau etalate toate cele cinci exemplare din manualul de *Tehnoredactare*, fiecare exemplar costînd cite 8,75 lei, într-un oraș în care există doar o întreprindere poligrafică de minimă importanță. De ce această dezorientare în politica de achiziții ?

Și ajungem astfel la alt punct nevralgic în completare : am căutat în biblioteca raională (centrală serie pe firma dv. !) din orașul Cîmpina, timp de trei zile, un album Grigorescu și, cu toate eforturile bibliotecarelor de serviciu, nu am putut găsi nici unul ! Catalogul dv. semnalează două ediții Grigorescu din colecția „Arta pentru toți” (și numai atât !), dar în rafturile celor trei depozite ale dv. nu există nici o publicație pe care s-o putem numi reprezentativă despre cel mai mare pictor român al secolului al XIX-lea, care a trăit și a creat în ultimii ani ai vieții în orașul dv. Cu mare greutate am dibuit în depozitul sălii de lectură, semi-depozitată, semi-aruncată, partea a III-a dintr-o fostă mapă cu reproduceri după Grigorescu ; editată cu mulți ani în urmă, incompletă, șifonată și cu coperta decupată (ediție de altfel nementionată în catalog). Am mai găsit, printre multele biografii puse într-o totală neorînduială, un singur exemplar îmbătrînit din biografia marelui pictor semnată de Barbu Brezianu. Aceasta este tot ceea ce biblioteca dv. poate oferi publicului cititor despre o personalitate artistică a cărei casă memorială este o mîndrie pentru concetățenii dv. ?

Istoria, de altfel, s-a repetat întocmai și pentru B. P. Hasdeu, această complexă personalitate a culturii românești al cărui nume este indisolubil legat de istoria orașului dv. În catalog sînt semnalate cinci ediții diferite din operele sale alese; în toată biblioteca dv., controlînd *toate* depozitele existente, nu am găsit decît un singur exemplar dintr-un volum I de *Scriseri alese*, apărut în Biblioteca pentru toți. Veți spune că toate celelalte ediții circulă la cititori; vom admite această ipoteză, dar atunci se ivește legitima întrebare: de ce nu ați păstrat în depozitul sălii de lectură cite un exemplar din fiecare titlu achiziționat, exemplar care nu se împrumută și care asigură permanența fondului de bază al bibliotecii în orice moment?

Și dacă nici Grigorescu sau Hasdeu nu au stat în atenția dv. ca o constantă obligatorie a planului de achiziții, atunci încotro se îndreaptă eforturile dv. pentru alcătuirea fondului monografic de importanță locală?

Dar să discutăm și alte aspecte ale muncii din biblioteca dv.

Holul, cu veranda luminoasă în stil cîmpinean, încăpător și elegant, în care sînt instalate rafturile cu acces liber al cititorilor la publicații, te surprinde prin aspectul lui plăcut. Aceasta este însă prima impresie, de suprafață, pentru că o privire mai atentă descoperă cu uimire în rafturi o realitate cu totul neplăcută.

Nota de constatare încheiată de brigada regională în aprilie a.c. consemna: cărțile în rafturile cu acces liber sînt așezate oarecum tematic, dar nu sînt *selectate* (broșuri, cărți depășite din punct de vedere științific și tehnic). Au dat dovadă de mare indulgență tovarășii de la biblioteca regională cînd au scris doar *ne-selectate*. Căci, din haosul perfect care domnea în rafturi, iată ce am „selectat” la o primă și rapidă privire (vă mărturisesc sincer că, hiper-saturată de cele văzute la beletristică și tehnică, nu m-am uitat de loc la rafturile cu cărți social-politice — văzusem și așa prea multe!).

La origine, a existat un sistem de subîmpărțire a publicațiilor în rafturi, cu indicație pentru materii și, în cadrul subdiviziunilor principale, pe litere; astăzi însă, „excepțiile” de la o așezare normală și logică sînt atît de numeroase, încît imprimă rafturilor un aspect general de profundă dezordine. În afară de fenomenul — foarte răspîndit — al nerespectării așezării alfabetice în cadrul unei materii, greșelile de intercalare de la o materie la alta sau de la o rubrică la alta abundă: L. N. Tolstoi și R. Kipling stau sub eticheta de literatură maghiară, F. Dostoevski și Theodore Fontane se alătură lui

Anatole France la literatură franceză, Marivaux și Lesage în schimb sînt intercalați lîngă I. Turgheniev la literatură rusă, un album Baraschi se găsește la muzică, Stasov stă la arhitectură, monografiile închinete unor artiști plastici, unor personalități muzicale sau unor scriitori sînt așezate, jumătate din exemplare la biografii, jumătate la domeniu. Ce să mai spun de biografii! Un exemplar dintr-o biografie se găsește într-un raft, celelalte disparate în alte rafturi; am găsit și *Othello* de W. Shakespeare printre biografiile oamenilor celebri! De ce se încurcă în rafturile dv. secole și literaturi, noțiuni și științe, ca într-un apocalips editorial? Vă mărturisesc sincer că, parcurgînd cu privirea rafturile de cărți așezate în sala de împrumut, a izbucnit bibliotecarul din mine și, nemişcîndu-mă stăpîni, am dat jos cărțile din raft și am început să le triez. Vă cer iertare, pe această cale, de amestecul nedorit în treburile interne ale bibliotecii dv.

Dar în nota de constatare făcută de dv. cu ocazia unui control la Biblioteca comunală Tîntea din 28.III.1967 citesc: „Biblioteca (sic) a fost aranjată... însă nu este suficient de estetică. De asemenea în rafturi cărțile nu sînt aranjate toate la grupa respectivă”, iar la 7.IV.1967 reveneați, cu următoarea indicație: „Tov. bibliotecară va verifica carte cu carte pentru a le așeza (sic) la grupa respectivă...”

De ce ochiul dv., atît de critic cînd intrați în bibliotecile în subordine, adorme de îndată ce pașiți pragul propriului dv. loc de muncă? Ca să intrați în biroul dv. din sediul bibliotecii raionale trebuie să treceți în mod obligatoriu prin fața rafturilor cu cărți; oare încotro vă îndreptați privirea, cînd veniți dimineața, de nu vedeți dezordinea adîncă care domnește nestingherită în ele?

Am vizitat în același timp Biblioteca Casei de cultură raionale cu sediul la Breaza, bibliotecă condusă de o absolventă a Institutului pedagogic, încă stagiară; am găsit rafturile cu acces liber al cititorilor în perfectă ordine. Cînd am întreat-o cum luptă împotriva neorînduiei produse de cititori printre cărțile din rafturi, mi-a răspuns că săptămînal, duminica, verifică fiecare raft și fiecare carte în parte, înlăturînd inadvertențele. Nu a primit nici o indicație în acest sens, dar soluția s-a născut din înseși necesitățile muncii. De ce custozii din biblioteca dv. nu s-au gîndit la o asemenea rezolvare?

Să trecem la alt aspect prezentat de așezarea cărților în secția dv. de împrumut. În *Indicațiile metodice privind organizarea activității bibliotecilor comunale și sătești în perioada de iarnă*, edi-

tate de Biblioteca Centrală de Stat la sfârșitul anului 1966, se subliniază faptul că rafturile de publicații cu acces liber al cititorilor au un caracter *recomandat*; în ele se expun cele mai noi și mai valoroase apariții editoriale și nu întregul fond aflat în bibliotecă. Or, ce cărți se găscă în rafturile puse la dispoziția publicului cititor în biblioteca dv.?

Am cercetat grupele 622 Tehnică micieră și 66 Chimie industrială, grupe care, în condițiile Cîmpinei petrolifere, ar fi trebuit să fie bogat reprezentate. La grupa 66 — unde trebuiau să se găsească publicațiile privind prelucrarea petrolului — din 15 cărți existente, 6—7 apăruseră între anii 1951 și 1957, iar din cele mai „recente” (adică tipărite după anul 1960), doar 3 (trei!) priveau prelucrarea petrolului! La grupa 622 situația era și mai precară: acolo existau ediții chiar și din anul 1950 (nu una, ci mai multe), nu se afla nici o ediție din anul 1967, iar proporția dintre publicațiile dinainte de 1960 și cele editate după acest an era net în favoarea celor dintîi^{*)}. Acest material tehnic „de ultimă oră” recomandați dv. specialiștilor? Nu credeți că prin menținerea în rafturi a unor lucrări ce recomandă metode și procedee demult depășite de impetuoasa înaintare a științei și tehnicii, dezinformați pur și simplu cititorii?

Dar nota de constatare întocmită de brigada bibliotecii regionale consemnase: să se reorganizeze tot fondul de carte tehnică, aducîndu-se în raftul cu acces liber toate lucrările fundamentale și cele recent apărute, asigurîndu-se condiții de consultare pentru unicate. Din aprilie pînă în iulie nu ați avut timp să luați în considerare cele consemnate de specialiștii bibliotecii tutelare?

Biblioteca dv. nu a organizat încă o secție pentru copii, deși numărul salariaților și spațiul pe care-l aveți la dispoziție v-ar permite cu prisosință conturarea unei asemenea secții. În urma îndrumărilor date de biblioteca regională, ați „amenajat” în sala cu acces liber al cititorilor patru rafturi cu publicații pentru copii. Poate că, la început, ele aveau o înfățișare acceptabilă, cu unele subîmpărțiri^{**}) așezate într-o ordine care putea fi admisă. Lăsate însă în părăsire, rafturile au început să-și piardă conturul inițial și specificul; sfînta dezordine și lipsa

de logică au început să domnească și aici. Datorită faptului că publicațiile ce trebuie să stea în rafturile pentru copii nu au o siglă distinctivă, încetul cu încetul, o dată cu înapoierea lor de la cititori, ele au început să migreze către rafturile pentru adulți și vice-versa. Astfel, se pot găsi pe polițele destinate copiilor cărți, desigur valoroase în sine, dar care nu au nimic cu specificul infantil: *Oaie și ai săi* de Eugen Barbu (pe cînd *Groapa?*), cărți de popularizare a cunoștințelor tehnice, inaccesibile copiilor (și care, de altfel, se găscă și în rafturile pentru maturi), broșuri de combatere a superstițiilor și a leacurilor băbești etc.

Raftul cu cărți pentru școlarii mici este ieșitorabil la înfățișare. Am văzut, într-un colț al unui birou, stocul de cărți degradate, propuse pentru casare; or, aceste cărți nu difereau cu nimic ca aspect de cele intercalate în raftul de împrumut. Am văzut edițiile ilustrate de poezii ale lui M. Eminescu, G. Coșbuc și O. Cazimir cu copertile dezlipite, cu ultimele fascicule lipsă, într-un hal de degradare care-ți provoca milă. Asemenea ediții apar rar și costă scump; de ce nu ați avut grijă să luați toate măsurile pentru ca ele să supraviețuiască cît mai mult timp? Nu am găsit în biblioteca dv. nici o carte reparată, lipită sau învelită cu hîrtie; în afară de salariații bibliotecii, ați fi putut antrena în acțiunea de ocrotire a cărților chiar pe micii cititori sau părinții acestora. La Biblioteca populară din Bercești-Sud, București, s-a încetățenit obiceiul ca elevii de clasă a IV-a de la școala din vecinătate să facă, prin rotație, ora de lucrări practice la bibliotecă, reparînd cărțile deteriorate. Oare la dv. acest lucru ar fi imposibil? Cărțile mor sub privirea imposibilă a custozilor și dv. nu luați nici o măsură? Ba nu, greșesc; anul acesta ați început să dați cărți la legat. Dar ce cărți? În vecinătatea volumului Eminescu, ajuns în descompunere, stă, legată frumos în coperti de pergamoid, broșurica scoasă în 1960 de Societatea pentru răspîndirea științei și culturii scrisă de I. M. Ștefan și intitulată *Vecina noastră luna*, volum complet perimat astăzi din punct de vedere științific; dar a fost dat la legat în anul de grație 1967, cheltîndu-se pentru această inutilă trebușoară suma de 10 lei. Nu credeți că o ediție Eminescu s-ar fi putut bucura de mai multă atenție din partea dv. decît o broșurică oarecare? Alături de aceasta, mai erau legate și: Al. I. Ștefănescu *Să nu fugi singur prin ploaie* — exemplar căruia îi lipsea începutul, și N. Tic *Profiluri*. Iată deci că s-ar fi găsit cei 30 de lei necesari pentru salvarea edițiilor degradate menționate mai sus, deosebit de importante în lectura copiilor.

*) De altfel și catalogul sistematic consemna aceeași proporție: la grupa 622 erau indicate în catalog 18 titluri, din care 8 titluri editate înainte de 1960 și doar 3 titluri apărute între anii 1965 și 1966!

** deși nu cred că o aranjare a cărților pentru copii, aldoma schemei de la adulți, ar fi eficace.

La Breaza am găsit consemnat de dv. că fondul local pentru copii trebuie reorganizat pînă la 25.VI.1967 și bibliotecara de aici s-a conformat dispozițiilor date, rafturile destinate micilor cititori conțin cărți adecvate lor, așezate într-o ordine logică. Pe cînd o vizită metodică și în biblioteca dv.?

Să părăsim însă sala pentru cititori și să vizităm depozitele. Aveți spațiu suficient de depozitare; fondul de cărți existent este împărțit în trei încăperi: sala cu acces liber al cititorilor la rafturile, un depozit alăturat, care deservește deoptrivă sala de lectură și secția împrumut, și un depozit heterogen, denumit „de dublete”, în care, printre altele, am găsit: unicate (ex. *Lunatecii* lui I. Vinca sau *Miorița*, ediție critică de Adrian Fochi în valoare de lei 47, care nu existau nici la raftul de împrumut, nici în depozitul principal al unicatelor), aproape toate cărțile de istorie și critică literară în unicat (toată colecția „Mica bibliotecă critică”, *Istoria literaturii române*, monografia lui Al. Oprea despre Panait Istrati, Perpessiciu, *Mențiuni de istoriografie literară și folclor*, L. Găldi, *Stilul poetic al lui M. Eminescu* — din care al doilea exemplar se găsește în fondul de informare internă — și multe, multe altele), lucrări fundamentale în lingvistică și filologie (ex. *Gramatica limbii române*, vol. I — pentru că vol. II era la sala de lectură; Ov. Densusianu, *Istoria limbii române*, cursul lui Al. Rosetti și B. Cazacu, *Istoria limbii române literare*, Al. Graur, *Studii de lingvistică generală*). Acestea sînt materialele de studiu cele mai prețioase pentru elevii din clasele superioare și pentru studenții de la cursul fără frecvență. De ce ascundeți acest fond, atît de valoros, într-un depozit necercetat, tovarășă director? Și aceasta, în condițiile în care îndrumătorii de la secția împrumut nu cunosc fondul de cărți, în condițiile în care catalogele nu reflectă la zi situația din depozite? *) Nu credeți că, prin retragerea acestui fond din circulația directă și imediată, excludeți din rîndul cititorilor categoriile cele mai prețioase și mai constante de cititori?

De altfel, publicațiile, repartizate în cele trei spații de depozitare, nu poartă nici un semn distinctiv care să le marcheze proveniența, unicatele nu se deosebesc prin nici o siglă de dublete, cărțile din rafturile pentru copii nu sînt marcate în așa fel încît ele să se întoarcă înapoi în rafturile de unde au plecat. Publicațiile circulă de-a valma, între cele trei depozite, fără

vreo delimitare a gestiunii. Și, în atari condiții, ne mai poate mira faptul că, din cinci ediții din scrierile lui Hasdeu semnalate în catalog, nu putem găsi, la un moment dat, nici un exemplar complet în Biblioteca raională din Cîmpina? De altfel, aceeași notă de constatare regională specificase: depozitele de dublete și de schimb trebuie reorganizate; nu există nici un criteriu de deosebire a depozitului sălii de lectură, stocul de împrumut, carte cu caracter documentar, dublete, secție de copii. După plecarea brigăzii, de ce nu ați dat curs sugestiilor colectivului pentru a iniția un sistem de sigle pentru fiecare fond în parte? Există la dv. în repartizarea fondurilor un amalgam atît de perfect, încît numai o reorganizare totală, profundă, carte cu carte, ar putea limpezi situația și ar stabili un bilanț exact al publicațiilor.

Legat tot de situația împărțirii publicațiilor, să examinăm fondul sălii de lectură și biblioteca de referință pentru uzul lucrătorilor.

Deși în referatul brigăzii regionale din aprilie stătea specificat că biblioteca din Cîmpina, posesoare a unui fond de referință îndestulător, nu l-a pus la îndeplinirea cititorilor, deși în cadrul schimbului de experiență de la Tîrgoviște din iunie s-a reluat, într-o formă mai categorică, problema constituirii fondului sălii de lectură totuși. Totuși în iulie, ediția completă *Larousse* în 7 volume stătea încă la dv. în depozitul de dublete, alături de numeroase dicționare, manuale de curs superior, antologii. Și totuși, chiar dv. ați dat dispoziții la Breaza să se organizeze fondul de referință pînă la 1 iulie 1967, iar la 12 iulie, cînd am fost noi acolo, dispoziția dv. fusese îndeplinită. Ceea ce ați observat și consemnat la Breaza nu era valabil și pentru biblioteca dv.?

În mica bibliotecă din biroul dv. nu existau decît cîteva exemplare dispartate din *Bibliografia Republicii Socialiste România*, *Buletinul de informare în bibliologie*, *Revista de referate în bibliologie*; în schimb, se găseau: *Studii despre Dante* (la aniversarea a 700 de ani de la naștere nu ați „comis” nici un medalion; păstrați oare volumul pentru a 800-a aniversare?), *Antologia de literatură populară* (și nicidecum n-ați făcut o manifestare pe teme folclorice), *Stilul lui M. Eminescu* de L. Găldi (temă care, în nici un caz, nu poate constitui subiectul unei acțiuni cu cititorii) și încă multe altele. Publicațiile menționate mai sus, foarte solicitate de cititorii unei biblioteci publice, nu se găseau în secția de împrumut. În baza cărei logici ați scos din circuit aceste prețioase volume?

În ceea ce privește gestiunea, situația este și mai critică. Dat fiind că, în secția

*) Sondajul efectuat de brigada regională a constatat că, la 10 volume din raft, doar 3 titluri erau menționate în ambele cataloage.

relații cu cititorii, au lucrat de-a lungul timpului multe persoane care și-au găsit un adăpost comod și tihnă în bibliotecă, din primăvară până-n toamnă, între o respingere și o admitere la facultate, iar la plecarea lor nu s-a procedat la o predare a fondului, gestionară „permanentă” a rămas doar bibliotecara care asigură prelucrarea fondului și care doar sporadic mai lucrează astăzi în sala de imprumut. Este o situație normală aceasta, tov. directoare? Cine va răspunde mai întâi de lipsurile care — inevitabil — se vor constata la o viitoare verificare a fondurilor?

Întreaga muncă internă a bibliotecii se reflectă în exterior și se concretizează prin Secția relații cu cititorii. Aceeași brigadă regională constată că, prin indicele de cuprindere a populației realizat (în 1966: 14,03%), vă situați printre ultimele unități raionale din regiunea Ploiești, că nu s-a urmărit permanentizarea și nici atragerea proporțională a diferitelor categorii de cititori. În prima jumătate a anului 1967 au fost înscrși doar 1 730 cititori (pe aceeași perioadă de timp, Biblioteca comunală Comarnic a înscris 2 522 cititori), adică 59% din realizarea anului 1966. Până la 1 iulie 1967 au fost consemnați ca cititori 941 elevi, adică doar 35% din totalul de 2 644 elevi din orașul dv. În aceste condiții nici nu este de mirare că nici un elev întâlnit pe stradă nu a știut să-mi indice unde este localul bibliotecii!

În prima jumătate a anului 1967 ați „realizat” o frecvență medie zilnică de 53 de cititori, în luna iulie media a scăzut la 43 de cititori; de altfel, în cele trei zile cât am stat la bibliotecă dv. sala de lectură nu a fost frecventată decât de un *singur* cititor! Dar Biblioteca raională Tirgoviște este frecventată de 150—200 de cititori pe zi! În condițiile unei scheme de 6 salariați, nu credeți că deservirea unui cititor costă prea mult la dv. în bibliotecă?

Am fost atentă la „îndrumările” date de unul dintre custozii, studentă în anul VI la Facultatea de filologie, secția fără frecvență. Și, stupefact, în afară de „da”, „nu”, „ihm”, „mț” n-am mai auzit nimic! Într-adevăr, cred că i-ar fi fost greu să explice de ce trimite cititorul să caute *Învierea* lui Tolstoi lângă Karinthy Frigyes! De altfel, custodele (deși funcționează în bibliotecă de doi ani de zile), nu cunoaște fondul de publicații, nu știe să consulte cataloagele, nu a înțeles semnificația cotelor și a indicilor de clasificare zecimală. De listele recomandative pentru lectura elevilor nici nu a auzit! (în raion însă, la Breaza, le-am găsit, „reconstituite” de bibliotecara stagiară). Ați „proclamat” îndrumător pe cel mai necomunicativ și mai neinițiat salariat al bibliotecii; nu v-ați gândit că prima impresie a cititorului se

formează după felul în care este primit în bibliotecă? Și dacă cititorii vor observa că bibliotecara îl găsește pe Dostoievski sub eticheta de literatură franceză, credeți că încrederea lor în serviciile bibliotecii va crește?

Toată lumea care colaborează cu dv. spune că sinteți un om foarte îngăduitor și cumsecade. Eu cred că sinteți mult prea îngăduitoare și excesiv de cumsecade. Dispozițiile date de dv. colectivului au caracter de obligativitate — sau ar trebui să aibă. Arătați prea mare îngăduință și prea mare înțelegere tocmai față de elementele cele mai puțin atașate de bibliotecă, cele care s-au încadrat în instituția dv. numai pentru a-și petrece anii de studenție la fără frecvență, în liniște și trai molcom, și care vor părăsi biblioteca imediat după terminarea studiilor. În schimb, inițiativele celor trei bibliotecare cu experiență sînt îngropate sub bulgării tari ai indiferenței. Lăsați-le să le „nască” mintea (suzuți-mă, expresia — puțin atenuată — vă aparține), tov. directoare; au studii de specialitate, ani mulți petrecuți în bibliotecă, au și mult interes, dragoste chiar, pentru munca pe care o fac.

Oare această îngăduință și înțelegere față de „pășările călătoare”, nu vă situează și pe dv. pe aceeași poziție cu ele?

Poporul nostru are o vorbă înțeleaptă: „Omul sfîștește locul”. Biblioteca raională Cîmpina are condiții materiale optime de funcționare; dar — „omul sfîștește locul”.

Sinteți o persoană cu pregătire superioară, inteligentă și cultă. De ce v-ați lăsat cuprinsă de apa grea a indiferenței, de ce v-ați făcut impenetrabilă la spiritul novator, existent pretutindeni în bibliotecile din regiunea dv. și din țară, de ce acțiunea ca un dizolvant al entuziasmului și inițiativelor locale? Dacă ați cheltui în folosul bibliotecii măcar o parte din energia risipită cu mare dărnicie pentru obținerea primelor trimestriale, tot s-ar simți un progres în activitatea bibliotecii. Vă dați seama că totala desprindere a dv. de realitatea existentă în instituția pe care o conduceți o trage pe aceasta cu ani în urmă, spre un trecut de pionierat, demult depășit? Nu vă dați seama că ați devenit o frînă în activitatea colectivului?

Dragoste cu sila nu se poate; nu vă place munca de bibliotecă și o mărturisiti deschis. Dar pentru această muncă primiți un salariu (și prime!), pe care trebuie să îl justificați printr-un volum oarecare de muncă prestată.

Aș vrea să revin cîrînd în frumosul dv. oraș și să plec din biblioteca raională nu oboșită de indignare, ci entuziasmată de felul în care un colectiv harnic de oameni pricepuți și inteligenți au știut să schimbe fața lucrurilor.

Antoaneta TOFAN

Un început promițător, fără continuitate

Raționalizarea rețelei de biblioteci de la sate este legată de înființarea de noi unități comunale și de întărirea responsabilității acestora în viața culturală a comunci. Rîtmul alert în care s-au dezvoltat bibliotecile comunale în ultimii ani s-a concretizat prin rezultate mult superioare celor obținute de bibliotecile sătești, ceea ce constituie o dovadă indiscutabilă de eficiență și progres. Concomitent cu lărgirea rețelei, se pune cu tot mai multă acuitate problema folosirii posibilităților oferite de bibliotecile comunale, pentru o mai bună organizare a circulației cărții în toate satele componente ale fiecărei comune.

Acest aspect a format obiectul unor ample discuții în paginile revistei noastre în cursul anului trecut. În esență, părerile exprimate converg spre cristalizarea unei metodologii unitare, adecvate rolului bibliotecii comunale, și care să țină seama de diversitatea condițiilor existente în diferite comune. Fiind singura unitate cu profil de bibliotecă publică în raza teritorială a comunei, biblioteca comună are sarcina să asigure o colecție de publicații corespunzătoare structurii social-profesionale și intereselor de lectură ale populației, să organizeze circulația cărții pe raza teritorială a întregii comune, să creeze condiții pentru o reală și optimă satisfacere a corințelor de carte.

O tematică de principiu

Este meritoriu faptul că Biblioteca regională Banat, sub îndrumarea Biroului executiv al Comitetului regional pentru cultură și artă, a trecut, de la faza unor simple discuții cu caracter metodologic, la alcătuirea unui plan concret de organizare a activității bibliotecilor din comunele formate din mai multe sate. Încă la începutul anului trecut, într-un seminar la care au participat directorii și meto-diști bibliotecilor raionale și orășenești, serviciul metodic a prezentat o tematică de principiu, în baza căreia colectivele instituite în fiecare raion urmau să efectueze studii și să recomande măsuri pentru soluționarea problemelor organizării activității la nivelul întregii comune, ținînd seama de condițiile economice, social-culturale și de situația demografică a fiecărei localități. În linii generale, tematica și instrucțiunile Comitetului re-

gional de cultură și artă care o însoțeau cuprindeau următoarele¹⁾:

— constituirea, în fiecare bibliotecă comună, a unui fond de referință care să fie consultat la sediu, a *fondului de împrumut* (la centrul de comună) și a *fondului destinat filialelor*;

— stabilirea unui circuit riguros spre filiale a fondului destinat acestora și a unui sistem de evidență a publicațiilor trimise sau primite de la filiale. Gestionarea colecțiilor din întreaga comună urma să fie încredințată bibliotecarului comună, iar responsabilitățile gestionare ale bibliotecarului de la filială să privească numai fondul luat în primire de la biblioteca comună pe bază de borderouri;

— alcătuirea unor instrumente de lucru pentru informarea bibliotecarilor din filiale și a cititorilor asupra fondului de cărți din raza comunci (cataloge, liste de noutăți);

— sistemul de lucru al bibliotecarului comună cu bibliotecile filiale și programul de activitate la centru și în satele aparținătoare trebuiau să se stabilească în funcție de condițiile specifice fiecărei comune.

S-a pus problema înlăturării caracterului limitat al activității bibliotecilor comunale numai la satul centru de comună, precum și a formalismului manifestat în relațiile dintre bibliotecarul comună și bibliotecarii cu muncă obștească de la filiale. Soluțiile adoptate corespundeau, în linii mari, direcțiilor majore ale dezvoltării bibliotecilor de la sate și aplicarea lor trebuia să ducă la lărgirea ariei de activitate și sferei de cuprindere a populației la lectură.

Era un plan promițător, care a avut ecou și în alte regiuni. A trecut mai mult de un an de cînd a fost elaborat și ne-am propus să vedem dacă realizările sînt cele scontate. Consultînd datele statistice se constată că, în anul 1966, a crescut indicele de lectură în bibliotecile comunale, însă nu a avut loc și o creștere corespunzătoare a numărului de cititori, cum ar fi fost normal. Faptul ar putea fi explicat prin înlăturarea unor exagerări în raportarea datelor referitoare la activitatea filialelor. Dar aceasta este doar o simplă supoziție pe care rea-

1) Vezi: Ianculescu, Mihal. *Biblioteca comună — instituție de cultură a întregii comune*. Revista bibliotecilor, 19, nr. 6, iun 1966, p. 341.

litatoa din bibliotecă o poate confirma sau infirma.

De aceea, ne-am deplasat în câteva comune din raioanele Lugoj și Caransebeș, pentru a vedea care este situația.

Un exemplu bun

Statornicirea unui sistem de muncă, care să asigure extinderea activității bibliotecii comunale în toate satele comunei, depinde în cea mai mare măsură de bibliotecarul comunal. Sarcinile acestuia sînt mult ușurate acolo unde la filială lucrează oameni de nădejde, ou dragoste de cultură și de muncă. Să ne referim, de pildă, la învățătorul Potrescu din satul Prisaca, comuna Zăguzeni, care cumulează funcția de director al școlii generale, ou aceea obștească de bibliotecar și de director al căminului cultural. În sătucul cu 450 de locuitori, a cărui cronologie istorică, începînd de la origine, este cercetată asiduu de același învățător Potrescu, există astăzi 11 televizoare, oca 100 de aparate de radio, numeroși abonați la zjare și reviste, peste 200 de cititori însoriși la filiala bibliotecii comunale, care au citit anul trecut peste 2 500 de volume.

O comparație cu fosta bibliotecă sătească, care avea numai 300 de volume și era frecventală de 50—60 de cititori, ne edifică asupra saltului ce a avut loc după înființarea bibliotecii comunale în anul 1959. În prezent, la sediul filialei există un fond permanent de 1 335 de volume, în afară de cărțile trimise de biblioteca comunală, și preschimbate lunar, sau ori de cite ori e nevoie, la cererea bibliotecarului sătesc. Bibliotecoara comunală, Maria Rada, a ajutat la organizarea fondului permanent, trimite periodic liste de cărți noi intrate în colecțiile bibliotecii comunale. Televizorul, radioul, picupul, magnetofonul, cele 200 de diafilme — sînt tot atîtă mijloace solosite pentru satisfacerea interesului pentru lectură, pentru ridicarea nivelului cultural al locuitorilor din sat.

Este un exemplu căruia i s-ar putea adăuga și altele din cele existente în regiunea Banat, care arată cit de mult contează în viața culturală a satului activitatea cadrelor didactice, sprijinul pe care îl aduc în munca bibliotecilor comunale. Dar, nu ne putem limita numai la un exemplu.

Sursa formalismului

Pentru a defini situația filialelor nu este neapărat necesar să te deplasezi în satele respective; discuția cu bibliotecarul comunal te edifică asupra faptului că, în

fond, nu s-au petrecut schimbări esențiale; planul cuprinde aceleași generalități, organizarea fondului de publicații a rămas neschimbată, relațiile cu filialele se rezumă, în unele cazuri, la simpla înregistrare statistică a datelor furnizate de responsabilii acestora.

În multe comune, bibliotecarii comunali nu au luat încă în primire fondul de publicații din fostele bibliotecă sătești. Astfel de situații se întîlnesc în comunele Topolovăț, Sinersig, Găvojdia și altele. În loc să se ajungă la o evidență unică pe comună a fondului de publicații, pentru ca bibliotecarul comunal să organizeze circulația cărților în toate satele din comună, așa cum prevăd instrucțiunile Comitetului regional de cultură și artă, s-a creat o adevărată incurcătură. În unele localități, filialele păstrează registrul inventar al fostelor bibliotecă sătești și înregistrează, în continuare, cărțile, care sosesc pe aceeași cale, ca și înainte de înființarea bibliotecii comunale. În alte comune, bibliotecarii înregistrează cărțile repartizate filialelor în registrul inventar al bibliotecii comunale și le trimit apoi acestora pentru a fi înregistrate din nou, de data aceasta în registrul inventar al filialei. Iată, cită risipă de muncă și cit birocratism pot genera înțelegerea eronată și aplicoarea formală a unor instrucțiuni.

Dar principalul în organizarea circulației cărții în toate satele comunei nu este evidența, deși fără aceasta nu se poate concepe o muncă cit de cit ordonată și sistematică (și în fond, cit timp ar trebui unui bibliotecar pentru a prelua în evidența bibliotecii comunale publicațiile din fostele bibliotecă sătești și actualele filiale?). Fiind întrebați, cum asigură circulația cărții în satele aparținătoare, majoritatea bibliotecarilor comunali au răspuns că, în afară de coletul expediat de la centru pentru filiale, ei mai trimit și preschimbă, trimestrial, un anumit număr de volume. Se constată, astfel, cel puțin două inadvertențe. Pe de o parte, indicațiile metodice elaborate de Biblioteca regională Banat se referă la constituirea unui fond de publicații unic pentru întreaga comună, care să fie dirijată de către biblioteca comunală, pe de altă parte, directorii bibliotecilor raionale, în baza acelorași indicații, aleg personal cărțile destinate filialelor, care sînt trimise prin intermediul bibliotecarilor comunali²⁾. În felul acesta, bibliotecarii comunali sînt absolviți de răspunderea, care le revine de fapt, pentru dirijarea fondului de publicații destinat filialelor. Cu

²⁾ Vezi: Articolul citat, p. 342.

alte cuvinte, sistemul de completare rămâne asemănător celui folosit și pentru bibliotecile sătești independente, cu singura deosebire că apar două operații în plus: prima, bibliotecarul comunal urmează să înregistreze publicațiile în registrul inventar și, a doua, să trimită cărțile, însoțite de borderouri, la filiale. Or, se știe că, de obicei, coletele trimise pentru bibliotecile sătești conțin cărți cu aceleași titluri și, în consecință, folosirea aceluiași procedeu pentru bibliotecile filiale are drept rezultat îngroșarea numărului de dublete în fondul de publicații din comună. Totodată, bibliotecarul comunal este lipsit de dreptul de a decide asupra cărților repartizate de biblioteca rațională pentru filiale și nu-i mai rămâne altceva de făcut decât, din când în când, să mai trimită și el un număr de cărți din fondul bibliotecii comunale prin care să asigure cerințele cititorilor din satele aparținătoare.

Nu s-au produs schimbări nici în sistemul de lucru al bibliotecarului comunal cu bibliotecile filiale, nici în programul de activitate al bibliotecii comunale.

In loc de concluzii

Ne oprim doar la aceste câteva constatări, din care rezultă că nu este suficiență adoptarea unor soluții, oricât ar fi de bune, și elaborarea unor instrucțiuni. Tematica concepută de Biblioteca regională Banat era numai punctul de plecare pentru o acțiune cu numeroase implicații de ordin organizatoric și metodologic. Dar totul s-a oprit la acest punct. Continuarea trebuiau s-o facă comitetele raionale de cultură și atât și bibliotecile raionale. În bibliotecile vizitate de noi s-au perindat în cursul anului trecut și în acest an numeroși inspecitori și metodiști, fără ca trecerea lor să marcheze o schimbare esențială sau măcar o simplă însemnare într-un registrul de control (pe care, de altfel, nu l-am găsit în nici o bibliotecă).

Încercarea de a desprinde concluzii în legătură cu eficiența sau lipsa de eficiență a metodelor preconizate de Biblioteca regională, pentru organizarea circulației cărții în toate satele din fiecare comună, ni se pare a fi lipsită de sens. Aceasta, pentru simplul motiv, că nu ne putem hazarda în definirea a ceva ce încă nu există sau care va fi în viitor. Deocamdată, concluziile se pot referi numai la stilul de muncă care, fără a mai aduce argumente suplimentare, s-a dovedit a fi defectuos. Evident că, o măsură de amploarea aceleia care a fost întreprinsă în regiunea Banat, nu trebuia să se limiteze

numai la instrucțiuni scrise și discuții în cadrul unui seminar, ci era necesar să fie continuată în practică prin realizări concrete. Organele metodice și cele de îndrumare și control au preluat teoretic tezele materialului întocmit de Biblioteca regională fără să se preocupe de organizarea efectivă a activității. Aceasta o dovedeste realitatea din bibliotecile vizitate de noi.

Bibliotecarii comunali nu se pot mulțumi cu indicații generale, venite fie de la activiștii comitetului de cultură, fie de la metodiștii bibliotecilor raionale. (Uneori aceste indicații sînt contradictorii și provoacă încurcături.) Ei au nevoie de îndrumări precise, iar în cazul noilor bibliotecari, foarte amănunțite în legătură cu problemele pe care le au de rezolvat. Pentru ca indicațiile metodice cuprinse în tematica elaborată de Biblioteca regională să capete o valoare reală, ar fi necesar să se stabilească normative adecvate specificului fiecărei comune (un fel de plan de perspectivă sau regulament de lucru) care să permită ghidarea bibliotecarului în îndeplinirea atribuțiilor sale. Ele ar putea să cuprindă, în linii mari, următoarele:

— stabilirea programului de lucru în funcție de condițiile locale;

— fixarea unor norme de lucru, bazate pe analiza posibilităților din fiecare comună, care să se refere la prelucrarea publicațiilor, întocmirea instrumentelor de lucru, organizarea fondului și a circulației cărții;

— atribuțiile concrete în legătură cu filialele.

Bibliotecarii comunali trebuie să fie ajutați de către metodiștii bibliotecilor raionale să elaboreze un plan, care să concretizeze aceste normative la condițiile municipii respective. Introducerea unui registru de îndrumare și control, în care să fie înscrise atribuțiile bibliotecarului, precum și constatările, observațiile și îndrumările date de inspecții sau metodiști care vizitează biblioteca, ar fi binevenită. Bibliotecarul nu va mai putea să spună, așa cum fac unii atunci când primesc observații, că „nu am cunoscut acest lucru” deși li se atrăsese atenția și de către altcineva, iar cei care se ocupă de îndrumare și control nu vor trece prin bibliotecă fără să lase cel puțin o urma scrisă.

Îndrumarea metodică directă și controlul riguros al îndeplinirii sarcinilor sînt două elemente inseparabile ale stilului de muncă, care se impun a fi introduse în activitatea organelor metodice și a comitetelor de cultură și artă din regiunea Banat.

A. GRINDEA

Metodele de întocmire a bibliografiilor

(CLASIFICAREA*)

În enumerarea metodelor de alcătuire a bibliografiilor, clasificarea ocupă ultimul loc, corespunzător ordinii logice în care se succed operațiunile bibliografice.

În desfășurarea muncii bibliografice, această succesiune nu apare ca un proces unic, ci ca un ciclu, investigație-selecție-descriere-clasificare, ce se repetă pentru fiecare unitate bibliografică. În cursul cercetărilor bibliografice, fiecare publicație aleasă este descrisă și clasificată imediat. Nu există deci o fază de lucru definitiv încheiată, înainte ca întregul material care intră în bibliografie să fie lucrat.

Se vorbește, totuși, despre o „perioadă de investigație” și o „perioadă de clasificare”. Prin cea dintâi, se înțelege timpul afectat fixării izvoarelor care vor fi utilizate, indicării colecțiilor care trebuie să fie cercetate, a publicațiilor din care se poate extrage material, întregii informări necesare orientării generale, în vederea realizării direcțiilor de lucru și a posibilităților de găsire a materialelor. Această „perioadă de investigație” precede căutarea fiecărei publicații în parte, fiind echivalentă cu perioada de alcătuire a unui capitol din planul amănunțit al bibliografiei.

În privința „perioadei de clasificare”, aceasta reprezintă orînduirea generală a întregului material lucrat, pe baza clasificărilor individuale, efectuate la timpul potrivit pentru fiecare publicație în parte.

Problema clasificării este pusă în momentul începerii bibliografiei, cînd se definesc metodele de urmat, în timpul lucrărilor de întocmire a bibliografiei și la sfîrșitul acestora. Ca și investigația, selecția și descrierea, *clasificarea* este o problemă permanentă în alcătuirea unei bibliografii.

Examinînd diferitele moduri de clasificare a materialelor tipărite, constatăm că cele mai cunoscute dintre ele au fost create inițial în vederea ordonării bibliotecilor, pentru cataloage, și au precedat, istoriceste, apariția bibliografiilor. Însuși sistemul de clasificare publicat în 1910 de Henry Evelyn Bliss, denumit mai târziu *clasificare bibliografică*, a fost intitulat, la origine, *A modern classification of libra-*

ries. Diferitele tipuri de clasificare din categoria celor destinate utilizării în bibliotecă sînt preluate de bibliografii în măsura în care convin materialului de bibliografiat și principiilor stabilite pentru alcătuirea bibliografiilor.

Am putea deduce de aici că bibliografia nu are o clasificare proprie, fiind, în această privință, în întregime tributară catalografiei. Dar, în afara clasificărilor de tipul celor de mai sus, care au în vedere organizarea colecțiilor și a cataloagelor unei biblioteci, se alcătuiesc clasificări speciale pentru anumite bibliografii. În cursul prezentării de față, ne vom ocupa de acest fel de clasificări. Pentru moment, ne vom mulțumi să arătăm că o clasificare poate deveni bibliografică prin utilizarea ei, așa cum se întîmplă în cazul preluării de către bibliografie a clasificărilor alcătuite pentru uzul bibliotecilor, sau poate căpăta caracter bibliografic prin chiar fundamentarea care i se dă.

Lucrările generale de teoria bibliografiei ne sînt încă datoare cu tratarea importantei probleme a adaptării teoriei generale a clasificării la domeniul bibliografic, cu indicarea preferințelor față de un sistem sau altul, în funcție de tipul bibliografiei.

Fără îndoială, cataloagele de bibliotecă și bibliografiile oglindesc același fel de materiale, dar aceste două genuri de lucrări se deosebesc prin extindere, prin scop și prin unele reguli de lucru (catalogul alfabetic, de pildă, nu folosește investigația și selecția). Deși bibliografia poate folosi clasificările construite inițial pentru cataloage, rezolvarea problemelor de clasificare are uneori în bibliografie aspecte proprii domeniului.

Ce este clasificarea în bibliografie, în diferent de forma și originea ei?

În raport cu funcția pe care o îndeplinește, ea este operațiunea de *ordonare a materialelor destinate unei bibliografii, materiale care au fost obținute prin investigație, selecție și care au fost descrise după anumite reguli.*

Într-un al doilea sens, clasificarea este *rezultatul operațiunii de ordonare a materialului.*

În sfîrșit, ea este însuși *sistemul urmat pentru a ajunge la acest rezultat.*

Clasificarea este indispensabilă bibliografiilor, după cum este indispensabilă

* Pentru articolele anterioare, din aceeași serie, vezi: *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 1, Ian 1967, p. 27-31; nr. 2, feb 1967, p. 78-80; nr. 5, mai 1967, p. 283-287.

ori de câte ori avem de-a face cu diferite ansambluri de obiecte sau documente.

Se afirmă că „*progresul depinde de mai buna ordonare a căilor de comunicație, în toate domeniile*” și că „*bibliotecarii ocupă poziții cheie pe aceste căi*”¹⁾. Clasificarea în bibliografie este tocmai un mod de a organiza căi de comunicație, pentru ca cititorii să ajungă cât mai ușor la datele pe care le caută. Ea este „o operațiune fundamentală pentru organizarea bibliografiei și, în mare măsură, succesul încercărilor noastre de a organiza documentele scrise ale civilizației umane depinde de pricepera noastră de a formula sisteme pentru ordonarea acestor documente, astfel încât să ridicăm la maximum utilitatea lor socială”²⁾.

— Se indică următoarele tipuri de clasificare care pot fi folosite în bibliografie³⁾:
cronologică — după data de apariție a publicațiilor bibliografiate;

alfabetică — după numele autorilor, titlurile lucrărilor sau rubricile de subiecte;

sistematică — după diviziunile unui sistem de clasificare a științelor (numită și clasificare metodică).

La această enumerare pot fi făcute unele observații.

Mai întâi, constatăm că, în practică, se recurge uneori la o așezare diferită față de cele de mai sus; de pildă, bibliografiile de recomandare pot să înregistreze lucrările în ordinea crescândă a dificultăților de asimilare pe care le prezintă materialele. *Gradul de accesibilitate* a acestora constituie așadar un principiu de clasificare. Acest gen de ordonare a materialelor, neavând norme precise, nu poate fi ridicat la rangul de sistem. El depinde în întregime de aprecierea celui care întocmește bibliografia și cere din partea acestuia mult discernământ în ierarhizarea valorică a publicațiilor. Doza de subiectivitate inclusă în acest principiu, manifestată în valorificarea fondului însuși al publicațiilor, este diferită de aceea care apare uneori în controversele dintre bibliografi, pentru plasarea unei publicații într-o categorie sau alta a unei clasificări sistematice, când aprecierea nu depășește necesitățile de identificare a problemelor și pe acelea de încadrare în sistemul de clasificare adoptat.

1) D. J. Foskett, în prefața lucrării lui Jesse H. Spera, *Libraries and the organization of knowledge*. London, 1965, p. XIV.

2) Jesse H. Spera, *Op. cit.*, p. 84.

3) Maclès, Louise-Noëlle, *Manuel de bibliographie*. Paris, Presses Universitaires de France, 1963, p. 4; o împărțire similară găsim la Olga Pinto, *La ricerca bibliografica ed i suoi strumenti*. In: Note di bibliografia e di documentazione scientifica. Vol. 6. Roma, 1960, p. 19.

Analizând modurile de ordonare a materialelor în interiorul bibliografiilor, vedem că, de fapt, sistemul de așezare a materialelor este întotdeauna combinat. Dacă se adoptă ca prim criteriu principiul alfabetic, în cadrul fiecărei litere și al fiecărui autor materialul este ordonut cronologic (uneori, mai poate interveni un aranjament pe categorii de lucrări, operele complete ale unui autor alcătuit, de pildă, o grupă aparte); într-o primă așezare cronologică, publicațiile sînt aranjate alfabetic; în interiorul unei clasificări sistematice, se utilizează așezarea alfabetică și cronologică.

În această privință, așezarea adoptată de către D. Iarcu, în a doua parte a secolului trecut, pentru *Bibliografia cronologică română*⁴⁾, reprezintă o combinație și mai complexă: materialele sînt aranjate mai întâi cronologic; apoi, în cadrul fiecărui an, într-o serie de împărțiri pe materii, care se succed în ordinea alfabetică a denumirilor (în total, Iarcu a folosit 31 de împărțiri de acest fel); în interiorul fiecăreia din acestea, publicațiile figurează în ordinea alfabetică a titlurilor.

Atunci cînd se menționează sistemul de clasificare urmat de o bibliografie, se indică însă, de obicei, numai tipul de clasificare adoptat pentru prima împărțire a materialelor.

Am arătat că bibliografia poate să preia sistemele de clasificare catalografică sau poate să-și construiască clasificări proprii. Se recurge la sisteme proprii atunci cînd este adoptat principiul așezării pe materii, fie că este vorba de organizarea unui întreg domeniu de preocupări, fie de aceea a unui material restrîns, numai pe o temă. Sistemele bibliografice originale aparțin așadar grupului de clasificări sistematice. Cum sînt utilizate sistemele inițial „nebibliografice” și care sînt criteriile de alegere a tipului de clasificare din această grupă?

Unul dintre criterii este *scopul* urmărit de bibliografie. Ținînd seama de acest factor, pentru o bibliografie de recomandare, care trebuie să aibă în vedere posibilitățile de înțelegere și de asimilare a unei categorii de cititori, se poate alege principiul accesibilității materialelor.

Bibliografia analitică a periodicelor românești, 1790—1850 a adoptat clasificarea zecimală universală, fiindcă materialele variate, culese din toată presa românească a epocii respective, au putut fi aranjate cel mai bine în acest fel: diferitele diviziuni și subdiviziuni ale clasificării zeci-

4) Iarcu, Dimitrie, *Bibliografia cronologică română sau Catalogul general de (sic) cărțile române imprimate de la adoptarea imprimăriei, jumătatea secolului XVI și pînă astăzi, 1550—1870*. Ed. a 2-a. Buc., 1873.

male au fost utilizate pentru a prezenta o frescă a preocupărilor vremii. *Natura materialului și interesul documentar* au cerut această aranjare.

Clasificarea zecimală universală are o destul de largă întrebuintare în lucrările bibliografice din țara noastră. Ea a fost aplicată pentru prima dată de Al.-Sadi Ionescu, în *Bibliografia economică română*. La studiul publicat anul trecut, asupra introducerii clasificării zecimale în România, Ioan Lupu anexează o bibliografie care cuprinde, printre alte informații, bibliografiile periodice și cataloagele care au folosit clasificarea zecimală universală, precum și periodicele care au indexat articolele, utilizând această clasificare, până în 1944⁵⁾.

De la crearea sa, clasificarea zecimală a suferit mereu modificări, pentru adaptarea sistemului la evoluția ideilor, a științei și tehnicii. Aceste transformări reprezintă o dificultate în păstrarea continuității în clasificare. Ținându-se seama de aceasta, s-a luat hotărârea ca indicele de clasificare suprimat sau înlocuit să-și păstreze valabilitatea încă zece ani, timp în care bibliotecile să poată efectua schimbările în evidența fondurilor⁶⁾. Este de la sine înțeles însă că, pentru bibliografii, aceste transformări intră în aplicare mai curând, cu excepția bibliografiilor retrospective, care minuiesc un material prea vast pentru a reveni asupra clasificărilor făcute. Ele nu pot decât să-și urmeze planul inițial de organizare.

Pentru unele domenii, s-au dezvoltat clasificări zecimale aparte, care au fost introduse în bibliografia românească. Astfel, *Bibliografia forestieră română*, apărută în anii 1958 și 1960, a aplicat sistemul Oxford de clasificare zecimală forestieră⁷⁾.

Bibliografiile orînduite după clasificarea zecimală universală nu pot fi utilizate fără cunoașterea sistemului pe care îl aplică. Această condiție face clasificarea zecimală universală mai puțin accesibilă cititorilor, care o găsesc uneori dificilă.

Criteriul alegerii sistemului de clasificare după natura materialului poate duce însă la soluții diferite.

⁵⁾ Lupu, Ioan, *Introducerea clasificării zecimale în România*. In: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 8 (serie nouă), nr. 2, iun 1966, p. 201—202.

⁶⁾ Domsă, Ioan, *Perspectivile dezvoltării clasificării zecimale universale*. In: Studii și cercetări de documentare și bibliologie, 7 (serie nouă), nr. 1, mar 1965, p. 23.

⁷⁾ Bălănică, Teodor, Dimitriu, Victoria și Lazărescu, Const. *Bibliografia forestieră română, 1860—1958*, Buc., 1958; Bălănică, Teodor, Dimitriu, Victoria și Demetrescu, I. C. *Bibliografia forestieră română pentru anul 1957*. Buc., 1958; pentru anul 1958, apărută la București, în 1960.

Astfel, pentru bibliografia *Publicațiile periodice românești, 1820—1906*, a fost considerat mai potrivit sistemul alfabetic și este evident că un aranjament pe materii ar fi complicat prezentarea, nu numai pentru cei care au alcătuit bibliografia, dar și pentru cei care o utilizează (*Bibliografia periodicelor românești, 1907—1918* va urma aceeași clasificare). Sistemul cronologic, deși simplu, ar fi presupus din partea cititorilor cunoașterea datei de apariție a periodicelor, ceea ce, în fapt, nu este ușor.

Motivul alegerii sistemului de aranjare alfabetică mai poate fi însă și altul. Istoria bibliografiei românești menționează lucrarea lui Al. Odobescu, *Bibliografia Daciei*, pentru care autorul a preferat această așezare motivînd în felul următor: „pentru înscrierea opurilor, s-a adoptat ordinea alfabetică a numelor de autori, nu doară că aceasta ar fi cea mai logică sau cea mai înlesnitoare pentru cercetări, ci fiindcă în cestiuni istorice, supuse încă la așa multe controverse, este lucru peste puțină de a grupa chiar și simple titluri de cărți într-un mod sistematic fără a vădi tendințe pornite către una din opiniunile divergente ce s-au emis pînă acum asupra originii vechilor populațiuni ale Daciei. Însă, în cazul de față, scopul concursului fiind tocmai de a lăsa tot câmpul deschis concurenților pentru a-și combina [ei] înșiși concluziunile critice, li se oferă, în această listă de sorginși literari, indicarea elementelor felurite pe care ei singuri au sarcina de a le compulsa, de a le coordona, de a le comenta, de a le emenda⁸⁾”. Bibliografia trebuia, într-adevăr, să faciliteze cercetările concurenților la premiul instituit de Odobescu însuși, pentru o bibliografie a Daciei.

Sistemul alfabetic este totuși mai ușor de urmărit decît alte sisteme și nu necesită o pregătire specială. Grupînd la un loc operele aceluiași autor, el înfățișează un punct de vedere enciclopedic, cu caracter oarecum didactic, pentru care este adesea preferat celorlalte modalități de ordonare a materialului bibliografic.

Bibliografia românească veche, 1508—1830 a adoptat clasificarea cronologică. Materialul fiind destul de asemănător, în această perioadă, în privința conținutului — cele mai multe tipărituri au avut un caracter religios —, o aranjare pe materii n-ar fi putut folosi multe diviziuni și ar fi fost puțin interesantă. Clasificarea pe materii, ca de altfel și cea alfabetică, nu ar fi putut să arate, tot

⁸⁾ Odobescu, Al. *Bibliografia Daciei: Indice de scrieri atingătoare direct sau indirect de (sic) vechii locuitori ai Daciei*. Buc., 1872, p. VIII—IX.

atît de bine ca aranjarea cronologică, evoluția literaturii noastre vechi și începuturile de laicizare a acesteia.

Sistemul cronologic este indicat ori de cîte ori bibliografia urmărește să ofere o viziune asupra dezvoltării istorice a activității bibliografice și, prin aceasta, asupra evoluției ideilor.

Dacă bibliografiile mari recurg la aranjarea alfabetică sau la cea cronologică, ca fiind mai potrivite pentru materialele bibliografiate sau pentru a scoate mai bine în evidență interesul lor documentar, bibliografiile de proporții mai restrînse aplică aceste sisteme din alt motiv: cantitatea redusă a materialelor este aceea care nu permite o sistematizare pe materii.

Am arătat la începutul prezentării de față că bibliografiile pot fi aranjate după sisteme proprii.

Așa se întîmplă, de exemplu, cu unele bibliografii generale curente, care urmăresc să prezinte, în publicații cu o periodicitate apropiată, felul în care se dezvoltă diferitele domenii de activitate publicistică și editorială dintr-o țară. Criteriul alfabetic nu ar fi în nici un fel concludent pentru acest fel de bibliografii. Enumerînd publicațiile apărute de curînd, nici cronologia nu poate fi un criteriu de clasificare. Clasificările sistematice existente nu evidențiază îndeajuns diversele preocupări care caracterizează o perioadă. De aceea, orînduirea materialului bibliografic se face după o anumită tematică. În acest fel s-a ajuns, de pildă, la precizarea celor 34 de capitole ale bibliografiei naționale pe care o publică Biblioteca Centrală de Stat: *Bibliografia Republicii Socialiste România. Cărți, albume, hărți, note muzicale și Bibliografia Republicii Socialiste România. Articole din publicații periodice și seriale.*

Mai frecvente sînt însă clasificările care se întocmesc pentru anumite domenii sau teme. Aceste clasificări cu caracter special reprezintă de fapt, în bibliografie, manifestarea unei tendințe generale a clasificării.

Împărțind clasificările sistematice în *enciclopedice și autonome*, Z. Dobrowolski este de părere că tipul de clasificare dominant în epoca noastră este acela al clasificării autonome specializate, care e mai potrivit pentru ansamblul de documente pe care-l reprezintă și care oferă mai multă precizie pentru un anumit domeniu, decît clasificarea de tip enciclopedic⁹⁾. Numai utilizînd clasificări auto-

nome, spune el, pot funcționa, în mod convenabil, centrele de informare și de documentare foarte specializate¹⁰⁾.

Dezvoltarea clasificărilor bibliografice în direcția sistemelor autonome este o consecință a specializării în epoca contemporană, care, la rîndul ei, este urmarea progresului diferitelor ramuri ale științelor și a compartimentării preocupărilor.

Alcătuirea unei clasificări bibliografice pentru un anumit domeniu sau temă presupune o cunoaștere aprofundată atît a domeniului sau a temei respective, cît și a materialului adunat.

Atunci cînd se procedează la construirea unei clasificări pentru un domeniu, este bine să se țină seama de condițiile cerute în general pentru o bună clasificare de acest fel, care trebuie să fie: ¹¹⁾

generală, adică să cuprindă toate noțiunile din sfera domeniului cercetat. (Considerat în acest sens, termenul „general” nu contrazice caracterul special al domeniului);

adaptabilă la particularitățile subiectelor;

extensibilă, astfel încît sfera ei să poată fi la un moment dat lărgită, adăugîndu-i-se noțiuni noi.

Unii autori care s-au ocupat de alcătuirea de scheme clasificatorii bibliografice speciale și-au expus concepția în legătură cu această operațiune dificilă. Constatăm așadar că, pe lîngă clasificările bibliografice speciale, se dezvoltă o teorie a acestor clasificări, de care va trebui să se țină seama în practica muncii bibliografice. Toate acestea vor trebui mai tîrziu să fie constituite într-o mare sinteză.

Menționăm astfel părerile exprimate de Adrian Fochi, în *Proiectul pentru schema de clasificare a bibliografiei generale a folclorului românesc*, publicat în 1960, cu scopul de a aduce problema clasificării bibliografice a acestui domeniu în discuție publică, „pentru ca toți cei interesați în cercetarea culturii folclorice a poporului nostru să contribuie la definițivarea ei”¹²⁾. (Proiectul a fost urmat de apariția a trei vaste lucrări bazate pe această schemă — *Bibliografia folclorului*

¹⁰⁾ *Ibid.*, p. 5.

¹¹⁾ Avramescu, Aurel, Comorovschi, C. și Roman, Elza. *Sisteme de clasificare în domeniul automatizării*. În: Studii și cercetări de documentare și bibliologie. 6 (serie nouă), nr. 1, mar 1964, p. 8.

¹²⁾ Fochi, A. *Proiect pentru schema de clasificare a bibliografiei generale a folclorului românesc*. În: Revista de folclor, 5 (1960), nr. 1-2, p. 141.

⁹⁾ Dobrowolski, Z. *Etude sur la construction des systèmes de classification*. Paris, Gauthier Villars, Warszawa, PWN, 1964, p. 5 și XIII.

românesc pe anii 1959—1960, 1961 și 1962¹³⁾.

„Orice clasificare, spune A. Fochi, trebuie să țină seama de normele logice ale unei asemenea operații, dar și de natura fenomenelor pe care le clasifică. Ea cere stabilirea riguroasă a raporturilor de supraordonare, coordonare și subordonare a tuturor materialelor luate în considerare, respectiv stabilirea unei ierarhii precise a claselor, genurilor, speciilor și subspeciilor... Lucrăm asupra unui material vechi de pe poziții științifice noi, cu o optică nouă, și acest fapt nu poate rămâne în afara structurii de bază a lucrării. Prelucrarea critică a moștenirii trecutului, de pe pozițiile materialismului dialectic și istoric, este condiția de bază a muncii colectivei. În consecință, bibliografia generală a folclorului românesc va avea toate caracteristicile unei bibliografii retrospective, care să prezinte materialul în mod critic, avertizând asupra orientării ideologice a lui. Dar, în același timp, lucrăm asupra unui material românesc, în formele cărui se reflectă specificul național al poporului, deci clasificarea trebuie să izvorască din acest specific și să-l oglindească multilateral... Trebuie să precizăm însă că această schemă generală de clasificare nu este un cadru rigid și abstract, construit din motive de studiu, deci care se transformă într-un canon formal, la propriu și la figurat, ci este consemnarea cât mai fidelă a realităților folclorice românești, prin prisma sincretismului folcloric și a funcției pe care creația populară o îndeplinește în viața spirituală a poporului”¹⁴⁾.

A. Fochi semnalază o problemă esențială a întocmirii unei scheme de clasificare, și anume, adâncimea până la care se poate duce procesul de clasificare¹⁵⁾.

În privința clasificărilor pentru bibliografiile tematiche, acestea își fixează capitolele după diviziunea logică a temei, începând de obicei cu grupa problemelor generale care sînt puse în legătură cu aceasta. Iată, de pildă, din ce se compune schema de clasificare a unuia din cercetările bibliografice alcătuite, în 1966, de Biblioteca centrală universitară din Bucu-

rești: *Progresul social*. I. Probleme generale. Categoria de progres social. Definiție, Istoric. Implicații. Criteriul progresului. Congrese; II. Progresul social în societatea contemporană. 1. Societatea capitalistă. 2. Societatea socialistă; III. Teorii ale filozofiei și sociologiei burgheze contemporane asupra progresului social. 1. Teoria evoluționistă, naturalistă. 2. Teoria relativist-sceptică. 3. Teoria funcționalistă. 4. Teoria tehnicistă, economistă. 5. Teoria spiritualistă, etică; IV. Combaterea teoriilor filozofiei și sociologiei burgheze contemporane asupra progresului social de către filozofia marxistă. Alcătuirea unei clasificări bibliografice speciale este o operațiune de mare răspundere și de ea depinde, în mare măsură, calitatea științifică a bibliografiei.

Clasificarea bibliografică nu este numai o problemă de alegere sau de creație, ci și de punere în practică a sistemului adoptat. Condiția esențială pentru folosirea unei clasificări este păstrarea unității de clasificare în cadrul aceleiași bibliografii. Cauzele care pot crea confuzie și lipsă de unitate în ordonarea materialului pentru o bibliografie sînt aceleași care pot să ducă la confuzie și lipsă de unitate în alcătuirea cataloagelor sistematice. Unele din acestea sînt de natură obiectivă și se datorează inconsecvenței manualelor de clasificare, altele sînt de natură subiectivă și se datorează modului de lucru al celor care clasifică¹⁶⁾.

Dacă va fi adoptată obligativitatea introducerii indicelui de clasificare în casetă tipografică a fiecărei cărți și broșuri¹⁷⁾, aceasta va fi o măsură prin care se va remedia, în parte, lipsa de unitate a clasificărilor. Spunem în parte, deoarece clasificările care lucrează în edituri sînt și ei supuși erorii, din aceleași cauze enumerate mai sus. În afară de aceasta, rămîne marca cantitate de material bibliografic constituit de articole, pentru care clasificarea se face, independent, de către un mare număr de bibliotecari, bibliografi, documentaliști. Este adevărat că unele reviste au introdus consemnarea indicelui de clasificare la articole (*Studii și cercetări de documentare și bibliologie*, buletinele Centrului de documentare științifică, buletinele Institutului Central de Documentare Tehnică), dar sistemul este departe de a fi generalizat.

Ileana BĂNCILĂ

¹³⁾ Fochi, A. *Bibliografia folclorului românesc 1959—1960*. În: *Revista de folclor*, 6 (1961), nr. 3—4, p. 106—240 (cu colaborarea lui D. Bugeanu, V. Căndea, R. Fochi, V. Iliescu și L. Volta); Fochi, A. *Bibliografia folclorului românesc pe anul 1961*. În: *Revista de folclor*, 7 (1962), nr. 3—4, p. 121—191 (cu colaborarea lui D. Bugeanu, V. Căndea, R. Fochi, V. Iliescu, V. Trifu și L. Volta); Fochi, A. *Bibliografia etnografică și folclorică românească pe anul 1962*. În: *Revista de folclor*, 8 (1963), nr. 3—4, p. 166—224. (cu colaborarea lui D. Bugeanu, R. Fochi și L. Volta).

¹⁴⁾ Fochi, A. *Proiect...*, p. 141.

¹⁵⁾ *Ibid.*, p. 147.

¹⁶⁾ Racoviță, Cllo. *Unitatea de clasificare în cataloagele sistematice ale bibliotecilor științifice*. În: *Studii și cercetări de bibliologie*, 2 (1957), p. 232.

¹⁷⁾ Brașoveanu, Elvira. *Indicii de clasificare zecimală în nota tipografică*. În: *Călușa bibliotecarului*, 15, nr. 11, nov 1962, p. 32—34.

REPROGRAFIA ÎN BIBLIOTECĂ

Microfilmarea este, precum s-a văzut*), o tehnică de largă folosință și de interes curent în biblioteci. Relația ei cu reprografia este de la specie la gen; cu alte cuvinte, reprografia cuprinde o gamă mult mai amplă de modalități decât microfilmarea, modalități menite să ofere soluții moderne problemelor pe care le ridică, cu o mare acuitate, impetuoasa dezvoltare a bibliotecilor.

Ad litteram, „reprografie” nu este un termen prea precis. Provenind din germanul *Reproduktionsphotographie*, el rămîne circumscris sensului inițial, dar mult depășit acum, de reproducere prin fotografiere. Astăzi, reprografia îmbrățișează toate procedeele prin care se pot confecționa copii după modele grafice, fie prin fotografice, fie cu ajutorul undelor electromagnetice, a razelor infraroșii sau Röntgen. La fel de imprecis este de altfel și termenul francez „reproduction” care, din punct de vedere etimologic, înseamnă „producere din nou”. A reproduce un document înseamnă deci a confecționa, spre pildă, una sau mai multe copii dintr-un articol periodic. Dar într-o bibliotecă nu se „reproduce” numai, ci se și produce o serie de documente în mai multe exemplare, cum ar fi, de exemplu, fișa de catalog a unei cărți etc. În limba română s-a acreditat, ca de altfel și în alte limbi europene, termenul de reprografie. În definitiv acest domeniu nu este nici primul — și probabil nici ultimul — în care terminologia rămîne în urma progreselor rapide pe care le realizează știința sau ramura tehnică respectivă.

Documentele care urmează a fi reproduce pot fi texte, desene sau imagini, într-una sau mai multe culori. Procedeele reprografice pot sluji atât pentru confecționarea unuia sau mai multor copii, cât și pentru multiplicarea unui document într-un tiraj mare. Cea din urmă eventualitate interesează mai puțin bibliotecă și mai mult poligrafia; de aceea, ea nu va fi menționată în prezentul articol decât în trecătoare.

Exigente...

Utilizarea reprografiei în biblioteci prezintă o sumă de avantaje și oferă un număr de soluții originale, care merită atenție. Pentru ca ele să aibă eficiența dorită,

iar aplicațiile să fie pe măsura posibilităților pe care le oferă, procedeele reprografice trebuie să răspundă anumitor exigențe.

Spre deosebire de tipografie, unde originalul nu este de cele mai multe ori mai valoros prin sine însuși decât copiile și poate fi deci eliminat după multiplicare, în bibliotecă, originalul are o valoare absolută și intangibilă. Procedeele reprografice trebuie prin urmare să îndeplinească condiția sine qua non de a nu aduce prejudicii originalului. Copia trebuie să aibă o rezistență corespunzătoare și să redea exact originalul, uneori chiar și în privința tonalității și culorii. Evident, bibliotecii trebuie să-i fie accesibilă modalitatea de prelucrare a copiilor, atât în ceea ce privește rentabilitatea, cât și în ceea ce privește ușurința de manevrare a aparatului de copiat. La aprecierea rentabilității trebuie să se aibă în vedere faptul că, la majoritatea procedeele (prin transfer, Verifax, termofotografie etc.), aparatele sînt relativ ieftine, dar utilizarea lor devine costisitoare, pentru că materialul pe care se execută copiile este livrat numai de firmele specializate în fabricarea aparatelor. În alte cazuri (Xerox, de pildă), costul materialului nu ridică probleme, procurarea aparatelor însă solicită investiții însemnate. Amortizarea acestor aparate se poate realiza numai în marile biblioteci cu funcții centrale și în centre de documentare.

De asemenea, necesitățile specifice ale bibliotecii solicită o viteză apreciabilă de confecționare a copiilor.

Procedeele curente nu vor putea răspunde tuturor acestor exigențe la un loc. De aceea, bibliotecile vor opta pentru unul sau altul dintre ele, în funcție de cerințe și sarcini.

...și posibilități

Ce posibilități oferă tehnica actuală a reprografiei?

Procedeele reprografice se deosebesc între ele în funcție de:

1. Proprietățile razelor luminoase sau ale altor raze utilizate (majoritatea procedeele folosesc raze luminoase; unele însă lucrează cu raze infraroșii — termofax, sau raze ultraviolete — diazo). Aplicarea razelor luminoase pe suprafața sensibilă are loc în două feluri:

a) prin contact, presupunînd fie atingerea directă între original și copie în prezența unui suport translucid sau trans-

*) Vezi articolul *Microfilmarea în bibliotecă*, de același autor, publicat în *Revista bibliotecilor*, 20, nr. 6, iun 1967, p. 335-341.

parent (procedul prin transparență), fie contactul între original și copie, primul putînd comporta un suport opac (procedul prin reflexie sau reflectografie) :

b) prin proiectarea originalului cu ajutorul unui sistem optic, utilizînd un obiectiv prin intermediul căruia se formează o imagine reală pe o suprafață fotosensibilă.

2. Compoziția materialelor sensibile. Majoritatea acestora se bazează pe combinații de argint (clorură de argint, bromură de argint etc.); altele însă utilizează combinații diazo, plăci de seleniu (pentru electrofotografie) etc.

3. Modul de dezvoltare : pe cale umedă, uscată sau semiuscată.

4. Caracterul imaginii :

a) negativă, care poate fi folosită ca atare, cînd este vorba de un text tipărit (literele vor fi albe pe un fond negru), sau ca element intermediar după care se execută copii pozitive ;

b) direct pozitivă, obținută pe hîrtie specială (Agfa Direktflex, Gevaert Autoreversal, Kodak Autopositive), cu proprietatea fotografică de a întoarce imaginea.

Procedee de copiere prin transfer. Este vorba de un procedeu foarte răspîndit, rapid, simplu, utilizînd aparate de dimensiuni mici și ușor manevrabile. Calitatea copiilor este bună, dar prețul lor este relativ ridicat. Acest procedeu își găsește utilizare cu predilecție în birouri, instituții de cercetare, biblioteci științifice, mai ales acolo unde accentul se pune pe operativitatea obținerii copiilor. În principiu, copia se realizează prin transferul sărurilor de argint de pe stratul negativului pe cel al pozitivului. În versiunea cea mai obișnuită, sînt necesare pentru fiecare copie o hîrtie negativă și una pozitivă. Negativul este impresionat prin reflecție într-o primă operațiune, apoi acesta se pune în contact cu hîrtia de pozitiv și se trec amîndouă printr-o baie de dezvoltare, cu ajutorul unei instalații mecanice. S-au elaborat și unele metode perfecționate, care permit scoaterea mai multor pozitive după un negativ. Printre aparatele cele mai cunoscute lucrînd după acest procedeu sînt : Luxacosy, Lumoprint, Develop, Dokufo.

Procedul diazo. Cunoscut și sub denumirea de heliografie, procedul utilizează un efect fotochimic cu totul diferit de cel al fotografiei obișnuite bazate pe sărurile de argint. În acest caz este vorba de reacțiile sărurilor diazoice, sensibile la razele ultraviolete. Copierea are loc prin contact, rezultînd imagini direct pozitive. Acest procedeu prezintă un interes considerabil, în primul rînd datorită cheltuielilor moderate pe care le implică și simplității sale. Utilizarea sa

este însă limitată, deoarece presupune ca originalul să fie imprimat pe hîrtie translucidă ; de obicei desenele tehnice sînt multiplicare cu acest procedeu.

Procedul Uerifax este prezentat în exclusivitate de firma Kodak. Prin reflecție, se obține un negativ denumit matriță, pe care zonele albe ale originalului reflectă lumina, transformînd chimic stratul său sensibil. În cursul unei băi de activare, zonele neatinse de lumină se transformă într-un gen de materie colorantă care poate fi transferată prin contact, sub presiunea unei foi de hîrtie. Pentru a obține o nouă copie, matrița trebuie iar „activată” și așa mai departe, fiecare copie fiind ceva mai puțin neagră decît precedenta. La un număr mai mare de copii (maximum ce se poate obține cu acest procedeu sînt zece copii), cheltuielile sînt moderate. Procedul prezintă interes mai ales pentru activitatea de birou.

Procedeele electrostatice de copiere — Xerografia. După cum arată și numele (Xerox = uscat ; grafos = scriere), este vorba de un procedeu de prelucrare la uscat. Pe o placă de selen încărcată cu electricitate pozitivă se proiectează originalul de multiplicat, placa descărcîndu-se în locurile luminate. Deasupra se imprimă un praș încărcat cu electricitate negativă, care se lipește de părțile rămase încărcate cu electricitate pozitivă. Apoi se pune deasupra o foaie de hîrtie încărcată pozitiv, pe care se lipește prașul, redînd imaginea pozitivă și exactă a originalului. După aceea se fixează prașul cu ajutorul căldurii sau prin aburire chimică. Textul copiat astfel este foarte clar și nu se șterge. Placa Xerox poate fi rețușată după dezvoltare, obținîndu-se copii inepuizabile chiar după texte palide. Xerografia nu poate reda bine însă tonalitățile imaginilor. O problemă de viitor, pentru rezolvarea căreia se fac cercetări intense, este xerografia în culori. Instalațiile Xerox pot fi manuale (ca de pildă Xerox SS, Kamera) sau automate (ca de exemplu automatale Copyflo, Xerox, Universal 1335, Pyloris KS 2, Elektrofof, Vega).

Termofotografia, procedeu relativ recent, se bazează pe proprietatea razelor infraroșii de a se transforma în contact cu anumite corpuri în căldură, încălzînd acele corpuri și provocînd modificări fizice sau chimice. Aparatele care folosesc acest sistem se aseamănă mult cu cele de copiere prin contact. O hîrtie acoperită cu un strat sensibil la căldură se așază împreună cu originalul în fața razelor infraroșii. Acestea nu sînt absorbite de stratul sensibil și de aceea nu-l încălzesc. În schimb, acolo unde razele infraroșii învăluiesc literele negre ale ori-

ginalului, ele sînt absorbite și produc căldură, iar stratul sensibil, care se află în contact strîns cu originalul, se înne-grește în acele locuri. Copiile se obțin foarte repede și simplu pe cale complet uscată. Claritatea copiilor nu este însă ireproșabilă, iar textele scrise cu cer-neală, pastă sau tuș, întrucît nu absorb razele infraroșii, nu pot fi copiate prin procedeul termofotografiei. Aparatele și procedeele cele mai cunoscute, bazate pe termofotografie sînt Thermofax, Lichner, Drycopy, Ditto Masterfax și Thermokop-ir TR-4. Ultimele două folosesc hîrtie de carbon sensibilă la căldură.

Pe lîngă procedeele descrise mai sus, bibliotecile mai folosesc și alte mijloace de multiplicare, care nu fac parte din reprografie propriu-zis, în sensul defini-ției date. Este vorba de acele procedee care permit obținerea unei cantități mari de copii, după un document original prin intermediul unor elemente ajutătoare (plăci, clișee, compoziții), confectionate special pentru tirajul dat.

Procedeul hectografic folosește o foaie simplă de hîrtie care e pusă în contact cu o foaie de hîrtie-carbon specială. Printr-o presiune (scrisul de mînă sau bătaia mașinii de scris), textul se repro-duce inversat pe verso foii de hîrtie sub forma unor depuneri de cărbune solu-bile în alcool. O foaie de hîrtie umezită în alcool și pusă în contact cu matrița va absorbi textul, devenind o copie fi-delă a acestuia. Procedeul, deși simplu și ieftin, se întrebuițează mai ales pen-tru documente de circulație internă, în-trucît copiile n-au o calitate și o rezis-tență ireproșabile.

Matrița folosită de *procedeul stencil* este o foaie de hîrtie subțire și rezistentă, acoperită cu un strat impermeabil la cer-neală. Scrisul (cu mîna, stencilographe, mașină de scris) perforază stratul im-permeabil, care este aplicat pe un ru-lou încărcat cu cerneală. O foaie de hîrtie primește textul prin perforațiile cli-șeului.

Există și procedee de reproducere au-tomată bazate pe acest principiu, dar aparatele necesare (*Progresstypeloll*) sînt scumpe. În practica de bibliotecă pot fi folosite cu rezultate bune multiplicatoa-rele manuale stencil.

Procedeul Offset de birou e o variantă a litografiei, întemeiată pe proprietatea plăcii de aluminiu de a respinge apa și a primi culoarea. Textul este imprimat pe placă (matriță), sic cu mașina de scris, sic, în cazul în care este prepa-rată special pentru a fi sensibilă la lu-mină, prin procedee fotografice. Matrița se fixează apoi pe cilindru rotativ al mașinii de imprimat, se udă și se îm-

bibă cu vopsea de tipar în mod conti-nuu cu ajutorul unor cilindri de cauciuc. Procedeul Offset dă reproduceri bune, potrivite pentru fișe, dar este relativ costisitor.

Tiparul înalt se folosește pentru ne-voile bibliotecii cînd este necesară execu-tarea unui număr mare de copii (de pildă în cazul tipăririi centralizate a fi-șelor). O variantă a tiparului înalt o constituie multiplicarea cu plăci de met-al sau din material plastic pe care tex-tul se ștanțează cu ajutorul unei mașini de ștanțat (procedeul adrema).

Aplicații

Întreaga varietate de procedee mai vechi sau mai noi de multiplicare răs-punde unor necesități efective ale biblio-tecilor moderne, chemate nu numai să înmagazineze și să prelucereze imensitatea materialului tipărit, ci să și ofere citito-rilor o diversitate de servicii, pe măsura necesităților lor sporite. Reprografia fa-cilitează satisfacerea acestor necesități. Iată cîteva din aplicațiile ei în biblio-tecă:

1. Se execută, uneori, copii la cererea cititorilor, pentru a-i scuti de transcrie-rea manuală a unor articole din pe-riodice sau capitole din tratate, necesare în munca lor de cercetare. Întrucît nu orice cititor poate avea la îndemînă a-parate de citit microfirme, se recomandă folosirea procedurii Xerox, care per-mite executarea rapidă și de calitate a copiilor solicitate. În bibliotecile mai mici se pot utiliza în același scop și unele aparate de copiat ieftine, cum ar fi apa-ratele de copiere prin transfer și contact Dokufu sau Lumoprint.

2. Executarea copiilor mai poate fi necesară pentru folosirea lor efectivă în locul originalului, atunci cînd dintr-o colecție de periodice lipsește un număr sau cînd o carte pierdută nu mai poate fi recuperată, ori cînd una sau mai multe pagini ale unei cărți se deteriorează. În aceste cazuri, copia trebuie să reproducă originalul din toate punctele de vedere, ea trebuie prin urmare să redea culorile și nuanțele, să fie durabilă, să poată fi legată. Evident, aceste împrejurări nu sînt deosebit de frecvente și de aceea, în acest caz, rentabilitatea nu joacă un rol esențial. Dacă este vorba de un text alb-negru, utilizarea procedurii Xerox sau al fotocopierii poate fi eficientă.

3. Creșterea rapidă a surselor de in-formare coincide cu o specializare tot mai accentuată și deci o restrîngere a numă-rului celor interesați într-un domeniu sau altul. În anumite specialități, publicațiile apar într-un tiraj foarte redus. A început

de asemenea să se ștergă granița dintre scrierile publicate și nepublicate. Unele publicații apar numai în câteva exemplare care se depun într-un „depozit”. După aceste exemplare de depozit (care se popularizează prin organele de informare obișnuite: bibliografii de specialitate, referințe, buletine de specialitate), se pot face oricând, în stadiul actual de dezvoltare a reprografiei, copii. Locurile de depozitare se află în bibliotecile care dispun de mijloace reprografice.

4. Pentru a oferi o informare cât mai rapidă și mai completă asupra fondurilor lor, bibliotecile tind să-și perfecționeze și să-și înmulțească cataloagele. În afară de cataloagele alfabetice și sistematice, unele biblioteci au început să simtă nevoia organizării unor cataloage pe subiecte și a unor cataloage colective. Reprografia slujește acestui țel, întrucât, din punct de vedere teoretic, aproape toate procedeele enumerate mai sus pot fi folosite în acest scop. Bibliotecile publice preferă adesea multiplicarea prin procedeul Offset de birou sau stencil, cu anumite adaptări locale (de exemplu Prix 1000 la B. U. Dresda).

5. În sfârșit, mijloacele reprografice sînt utilizate pentru executarea unor copii și multiplicări în scopuri administrative, permițînd raționalizarea activității administrative și, în consecință, reducerea cheltuielilor.

Ioana RATEȘ

Dux, Werner. *Zur gegenwärtigen und zukünftigen Bedeutung der Reprographie für die wissenschaftlichen Bibliotheken.* In: *Zentralblatt für Bibliothekswesen*, 80 nr 8, aug 1966, p. 455-468.

Frank, O. *Handbuch der Reprographie.* Vol. 1-3, Stuttgart, Dorotheen Verlag, 1959-1963.

Gana Andor, *Korszerű mikrofilm technika.* In: *Módszertani Kiadványok nr. 24. Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ.* Budapest 1966, 76 p.

Manuel pratique de reproduction documentaire et de sélection. Paris, Gauthier-Villars, 1964. 344 p. (Publication FID 353)

Mikrofilmezés, dokumentációs fénykepezés. Budapest. Muszaki Könyvkiadó. 1965. 275 p.

Pensold L. *Mikrofilm oder Original im Leihverkehr?* In: *Zentralblatt für Bibliothekswesen*, 78, nr. 9, sep 1964, p. 526-528.

Poindron, P. *La microcopie. Regards vers le passé et perspectives d'avenir à propos d'un centenaire.* In: *Revue de la Documentation*, 27, nr. 3, 1960, p. 119-122.

Richter, S. und Teichert, B. *Technik in Bibliotheken.* In: *Der Bibliothekar*, 20, nr. 4, apr 1966, p. 258-366.

Slewert, Thuriid. *„Inforqa 65” in Moskau.* In: *Zentralblatt für Bibliothekswesen*, 79, nr. 10, oct 1965, p. 603-608.

Reviste consultate:

Bulletin de l'Unesco à l'intention des bibliothèques.

Revue de la Documentation.

The library. Transactions of the Bibliographical Society, Oxford.

Revista ALBINA la a 70-a aniversare

La 5 octombrie 1897, un grup de intelectuali români (din care făceau parte: Gr. Tocilescu, D. Aug. Laurian, Ionescu, Gion, Șt. Sihleanu, C. C. Datculescu, Ioan Nenitescu) constituit într-un comitet de redacție, căruia i se alăturase și poetul George Coșbuc, scoate, la inițiativa lui Spiru Haret, primul număr al revistei ce avea să aia „poporului nostru adevărată hrană sufletească dătătoare de viață” — ALBINA.

De atunci, timp de 70 de ani, cu câteva mici întreruperi, ALBINA apare cu regularitate adunînd în jurul ei colaboratori de frunte ca George Coșbuc, Spiridon Popescu, A. D. Xenopol, Titu Maiorescu, Sofia Nădejde, Petru Dulfu, Barbu Delavrancea, iar mai tîrziu vor scrie în paginile acestei reviste: Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Geo Bogza, Alexandru Cazaban, Cezar Petrescu, Eusebiu Camilar și alții.

În al 48-lea an de existență, în 1945, revista ALBINA renaște la o viață nouă, drumul său de acum înainte fiind strîns legat de mersul ascendent al satului românesc socialist.

Prin activitatea sa publicistică, revista a rămas credincioasă menirii sale de a duce mai departe flacăra culturii și a științei, reflectînd, alături de întreaga noastră presă, politica partidului, munca eroică a poporului nostru pentru desăvîșirea noii orînduiri.

Revista noastră, colaboratorii și cititorii ei urează revistei ALBINA să adauge celor 70 de ani de activitate încă alții mulți și rodnici în slujba culturii noastre socialiste.

RECUPERAREA CĂRȚILOR ÎMPRUMUTATE LA BIBLIOTECA RAIONALĂ ȚIRGOVIȘTE

Situată într-un oraș cu vechi tradiții culturale, Biblioteca raională Țirgovîște, inaugurată în anul 1951, a realizat în anul 1966 5 018 cititori și 80 000 cărți citite, la un fond general de 45 000 de volume.

Astăzi, sala de lectură și secția împrumut sînt frecventate zilnic de 150—200 de cititori; numai secția împrumut — adulți și copii — realizează o medie anuală de 3 000—3 500 de cititori.

Unul din principalele obiective ale muncii depuse de colectivul nostru este de a-și asigura un număr cît mai mare de cititori permanenți; astfel s-a ajuns ca aproximativ 50—60% dintre cititorii înscrîși să frecventeze an de an biblioteca noastră. Așa-ziii cititori flotanți — care împrumută cărți în perioade limitate sau care se schimbă anual — sînt recrutați dintre elevii școlilor de maiștri, ai școlilor tehnice de petrol-chimie sau asistente medicale, militari, studenți în practică etc. Din rîndul acestora se ivesc în special cei mai mulți restanțieri sau cei care provoacă greutăți în înapoierea publicațiilor. Tot aceștia fac parte din categoria celor ce-și schimbă des domiciliul, ceea ce creează dificultăți în expedierea somațiilor. În registrul de înscriere a cititorilor ei sînt **notați** cu sigla (f) — flotanți, iar fișele lor sînt controlate lunar.

Colectivul secției de împrumut este substanțial ajutat în perioadele de maximă aglomerare de către membrii colectivului voluntar, recrutați dintre cititorii permanenți ai bibliotecii. Aceștia lucrează efectiv alături de noi la anumite operațiuni de administrare a împrumuturilor sau asigură, prin rotație, supravegherea sălii cu acces liber la raft.

Pînă la apariția H.C.M. nr. 583/1960, pînă cînd se întîmpla adesea să nu completăm toate datele cerute de fișa cititorului, eram puși de multe ori în situa-

ția de a nu putea urmări cărțile nerestituite. Astăzi însă, completarea rubricilor cu datele necesare se face corect, insistîndu-se mai ales asupra locului de muncă al solicitantului, al soțului pentru casnice sau al părinților pentru cititorii elevi.

Printr-un atent control zilnic al fișelor de cititori, depistăm imediat numele celor care au depășit termenul de împrumut; atunci anunțăm telefonic întreprinderea unde lucrează cititorul matur sau școala frecventată de cititorul elev ori trimitem o invitație de restituire a cărților. Dacă avertismentul nostru nu are nici un efect practic, expedim prima somație cu adresă la întreprinderea unde lucrează și apoi somația a doua; în cazul cînd cetățeanul și-a schimbat domiciliul, trimitem somațiile prin sfatul popular la noua adresă.

În timpul vacanței, mulți dintre elevii cititori permanenți ai bibliotecii formează mici brigăzi care se deplasează la domiciliile cititorilor restanțieri pentru a-i obliga să înapoieze cărțile. Un sprijin deosebit de prețios îl primim din partea secției de evidență a miliției, care ne informează imediat, la cererea noastră, asupra noilor adrese ale cititorilor care-și schimbă domiciliul.

Insistînd și revenind cu înștiințări verbale, adrese și somații, reușim să recuperăm aproape 90% din cărțile împrumutate. Astfel, în momentul de față nu avem nici un restanțier din anul 1966 și foarte puțini din ianuarie 1967.

Dar mai sînt totuși cititori care refuză să restituie cărțile, invocînd diferite motive; pe aceștia îi considerăm răuvoitori și le întocmim procese-verbale de contravenție, propunînd să li se aplice maximum de amendă. De pildă, cititorului A. I. din comuna Tătărani, care nu a înapoiat cartea *Exerciții și probleme de ecuații diferențiale și integrale* de E. Rogai — o carte solicitată de mulți cititori — i s-a întocmit proces-verbal de contravenție și acest lucru a fost anunțat și la întreprinderea unde lucrează.

Mai există o categorie de cititori care, pierzînd o publicație împrumutată, caută,

printr-un subterfugiu oarecare, să obțină în continuare cărți de la bibliotecă. De exemplu, cititorul M. M., avînd de restituit o carte împrumutată pe care a ră-tăcit-o, și-a trimis sora să-și facă fișă de cititor; cum însă înainte de a înscrie un nou cititor consultăm lista restanțierilor, am găsit fișa fratelui ei și am refuzat să o înscriem pînă cînd nu rezolvă restanța. Discutînd cu tact, fără a-i jigni, am reușit să-i fac să înțelegă îndatoririle ce le revin și, după ce-au achitat la C.E.C. valoarea cărții pierdute, i-am înscris pe amîndoi ca cititori.

Dar rezultatele bune în munca de recuperare a cărților împrumutate se datoresc în primul rînd cunoașterii diferențiate a cititorilor, tactului și bunăvoinței cu care discutăm cu restanțierii, pentru a nu-i îndepărta, ci dimpotrivă a-i permanentiza ca cititori. Cheia reușitei o vom găsi în felul în care bibliotecarul va ști să se impună cititorului, ca propagator competent al culturii, ca sfătuitor cu comportări egale, politicoase, mereu atent și receptiv la cererile publicului. Numai asigurîndu-ne de stima și prețuirea cititorului, numai făcîndu-l să se atașeze de bibliotecă ca instituție de cultură accesibilă tuturor, putem asigura circulația normală a întregului fond de cărți al secției de împrumut.

Elena NICOARĂ
bibliotecară

BIBLIOTECA MEMORIALĂ „N. IORGA” DIN BOTOȘANI

La Botoșani, în casa copilăriei lui N. Iorga, și-a început activitatea o secție a bibliotecii raionale, care poartă numele marelui învățat.

Fondul de cărți al acestei secții cuprinde 4 000 de volume în limbile română, engleză, franceză, germană și rusă. Aproape 1 000 de cărți sînt opere ale lui N. Iorga privind istoria României și istoria universală, literatura și isto-

ria literaturii, memorii, discursuri parlamentare, lecții și conferințe etc.

Recent, fondul de cărți a fost îmbogățit cu 200 de volume provenind de la biblioteca dr. inginer Mircea Iorga, fiul marelui om de cultură român. Din această donație fac parte cărți ale lui N. Iorga în limbile: română, franceză și italiană, manuscrisul dramei în cinci acte Catapeteasma ruptă-n două de N. Iorga și o culegere de cugetări ale savantului.

Biblioteca „Nicolae Iorga” a intrat de asemenea în posesia unor lucrări ca teza de doctorat a lui Mircea Iorga Impianto per estrazione di petrolio susținută la Torino și albumul Inițiale, litere ornate, chenare și înflorituri din documente muntene și moldovene din veacul al XVII-lea și al XVIII-lea culese și reproduse de Magdalena N. Iorga. Dintre cărțile donate de familia lui N. Iorga mai pot fi amintite: Les sciences de Jean Rostand, A. Boutaric și Pierre Sergescu, cu o dedicație a acestuia din urmă pentru N. Iorga; Le sens du pays, Cités et sites de Belgique de Pierre Nothomb, cu o dedicație a autorului; Introduction à la sociologie de René Maunier cu dedicație și un exemplar din traducerea românească a romanului Adolf de Benjamin Constant, traducere datorată Elenei Drăghici, bunica lui N. Iorga.

Fondul de cărți este organizat și s-a început operația de catalogare. Cu acest prilej se întocmește și evidența dubletelor și a golorilor în colecțiile de periodice vechi și la lucrările în mai multe volume. Fondul bibliotecii va fi completat în viitor fie prin schimbul interbibliotecar, fie de la Fondul de stat al cărții.

În prezent se constituie consiliul științific al bibliotecii, din care vor face parte intelectuali din orașul Botoșani. În atenția acestora va sta completarea fondului cu lucrări ale lui Nicolae Iorga și cu colecțiile periodicelor pe care le-a condus acesta și, totodată, popularizarea publicațiilor existente printr-un ciclu de conferințe organizat în cadrul Universității Populare din orașul Botoșani.

Camelia BĂRBULESCU
bibliotecară

CENTENARUL BIBLIOTECII ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Între 25 și 30 septembrie 1967 s-au desfășurat manifestările organizate cu prilejul împlinirii unui secol de existență a Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România, înalt for de cultură din țara noastră.

În dimineața zilei de 25 septembrie, în aula Academiei, a avut loc ședința festivă consacrată Centenarului Bibliotecii Academiei. Au fost prezenți membri ai Prezidiului Academiei Republicii Socialiste România, academicienii: Miron Nicolescu — președintele Academiei, Aurel Avramescu — directorul Centrului de Documentare științifică al Academiei, academicienii Mihai Beniuc, Iorgu Iordan, Mihail Jora, Ștefan Milcu și Alexandru Dima, Vasile Maciu, Petre Spacu, Gheorghe Zanne, membri corespondenți ai Academiei etc. De asemenea, au luat parte conducători ai marilor biblioteci din țara noastră: Biblioteca Centrală de Stat, bibliotecile universitare din București, Iași, Cluj, conducători ai bibliotecilor regionale și ai unor centre de documentare, profesori universitari, lucrători din biblioteci. La sărbătorirea Centenarului Bibliotecii Academiei au participat și numeroși oaspeți de peste hotare: directori ai unor mari instituții bibliotecare, șefi ai unor foruri de specialitate.

Ședința festivă a fost deschisă de acad. Miron Nicolescu care, în cuvântul său, a subliniat importanța deosebită a Bibliotecii Academiei în dezvoltarea activității culturale și științifice din țara noastră.

Prof. Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei, director general al Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România a prezentat, în continuare, comunicarea Biblioteca Academiei la un secol de activitate. Făcînd un amplu istoric al activității Bibliotecii Academiei, vorbitorul a relevat momentele-cheie din existența acestei instituții, începînd de la primele donații de cărți făcute Societății Literare Române. Apoi, profesorul Șerban Cioculescu s-a ocupat, în expunerea sa, de creșterea fondurilor bibliotecii și a prezentat colecțiile acesteia, subliniind aportul ei la dezvoltarea vieții spirituale a poporului nostru.

Următorul punct în desfășurarea adunării festive l-a constituit prezentarea de mesaje de salut și daruri Bibliotecii Academiei de către oaspeții de peste hotare: prof. Djuza Radovich, directorul Bibliotecii Academiei Sîrbe de Științe și Arte din Belgrad, dr. Maria Dembovska, directoarea Bibliotecii Academiei de Științe a R.P. Polone, prof. dr. Werner Richter, directorul Bibliotecii Academiei de Științe din Berlin, L. Quincy Mumford, directorul Bibliotecii Congresului din Washington, prof. dr. Anghel Rugină de la Universitatea din Boston, dr. Josef Stummvoll, directorul general al Bibliotecii Naționale din Viena, Elena Savova, directoarea Bibliotecii Centrale a Academiei de Științe din Bulgaria, André Masson, inspector general al Bibliotecilor din Franța, dr. György Rozsa, directorul Bibliotecii Academiei de Științe a Ungariei, prof. Danzan, directorul general al Bibliotecii Academiei de Științe din R.P. Mongolă, prof. V. I. Șukov, directorul Bibliotecii Academiei de Științe din Uniunea Sovietică.

S-a dat citire, în continuare, unor telegrame omagiale transmise de personalități și foruri științifice de peste hotare și din țară: Julien Cain, membru al Institutului, fost Director general al Bibliotecii Naționale din Paris, Laura de Felice, directoarea Bibliotecii Naționale din Roma, acad. P. Panaitescu-Perpessiciu și alții.

După o scurtă pauză, participanții la sesiune au vizitat expoziția Un secol de activitate a Bibliotecii Academiei deschisă într-una din sălile Bibliotecii Academiei.

În după-amiaza zilei de 25 septembrie și în cursul zilei de 26 septembrie, în aula Academiei s-au desfășurat lucrările sesiunii de comunicări și referate dedicate centenarului.

Sesiunea festivă organizată cu prilejul împlinirii unui secol de existență a Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România a prilejuit un larg schimb de opinii între specialiștii în domeniul biblioteconomiei și a demonstrat prestigiul de care se bucură Biblioteca Centenară atît în țară cît și peste hotare.

Programul festivităților prilejuite de Centenarul Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România a cuprins, în continuare, organizarea unei excursii în țară și participarea la ședința festivă „150 de ani de la nașterea lui Mihail Kogălniceanu“.

În după-amiaza zilei de 29 septembrie, Asociația bibliotecarilor din Republica Socialistă România a oferit un cocteil în cinstea oaspeților străini sosiți la sărbătorirea Bibliotecii Academiei.

CRONICĂ—CRONICĂ

Emisiune de timbre și plicuri ilustrate
în cinstea Centenarului Bibliotecii
Academiei

Sărbătorirea Centenarului înființării Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România a prilejuit apariția unui timbru postal în valoare de 55 bani. De o ținută grafică deosebită, acest timbru reprezintă fațada clădirii Bibliotecii, construită în anii 1935—1938 de către regretatul Duiliu Marcu.

Tot cu aceeași ocazie, Ministerul Poștelor a lansat și o emisiune de 6 plicuri ilustrate cu imagini legate de activitatea și colecțiile Bibliotecii. Ele reprezintă, în afară de imaginea fațadei Bibliotecii, și figurile marilor ei conducători, Ioan Bianu, fondatorul Bibliotecii și primul ei director și Tudor Vianu, precum și as-

pecte după piese din colecțiile ei speciale (Stampă din secolul al XVIII-lea, reprezentând pe Nicolae Mavrocordat, și monede dacice și romane din secolul II î. e. n.) și un aspect al sălii de studiu al manuscriselor.

Josephine LEIBOVICI

Expoziție organizată
cu prilejul împlinirii unui secol
de la apariția
CAPITALULUI

Anul acesta se împlinesc o sută de ani de la apariția primului volum al Capitalului, operă de căpetenie a lui Karl Marx, care a avut un rol uriaș în înarmarea proletariatului cu cunoașterea legilor dezvoltării sociale.

Cu prilejul acestei aniversări, la „Muzeul de istorie a Partidului Comunist, a mișcării revoluționare și democratice din România“, a fost deschisă în vara aceasta o expoziție documentară.

Pe panourile din prima parte a expoziției sînt prezentate pagini din caietele de notițe, manuscrise în facsimile ale Capitalului, originalul din 1867, scrisori și fotografii care evocă activitatea lui Marx pentru realizarea lucrării. De asemenea este înfățișată și contribuția lui Engels la definitivarea volumelor al II-lea și al III-lea.

În continuare, expoziția conține materiale care atestă răsunetul uriaș pe care

l-a avut opera lui Marx în rîndurile maselor muncitoare din lumea întreagă.

În România mișcarea socialistă a dus o permanentă activitate de răspîndire și studiere a ideilor Capitalului.

Sînt expuse primele traduceri ale acestei lucrări în limba română precum și cărțile unor gînditori români în care se fac referiri la Capitalul. În cîteva vitrine se află exemplare ale Capitalului, care au aparținut unor fruntași ai mișcării muncitorești din țara noastră.

După 23 August 1944, o preocupare centrală a P.C.R. a fost însușirea de către membrii de partid și masele largi a teoriei marxist-leniniste. În perioada 1947—1966, Capitalul a fost tipărit într-un tiraj de 289 000 exemplare.

G. M.

În ultimele luni, Serviciul de bibliografie și documentare al Bibliotecii centrale universitare din București a editat cîteva lucrări bibliografice interesante. Între acestea menționăm: biobibliografia *Tudor Vianu*, întocmită prin prelucrarea unui mare număr de materiale atît publicate, cît și cu caracter inedit, *Probleme de sociologie*, o culegere de texte din mai mulți autori străini de prestigiu, și cercetarea bibliografică *Romantismul în literatura română*, o ediție adăugită a lucrării apărute în 1965.

I. S.

Biblioteca filială în cartierul Pitești-Sud

În condițiile actuale ale dezvoltării orașului Pitești, o dată cu extinderea sa vertiginoasă, a devenit necesară și extinderea activității bibliotecii regionale.

Venind în sprijinul cititorilor din cartierul Pitești-Sud, care aveau de străbătut un drum lung pentru a împrumuta cărți, Biblioteca regională Argeș a înființat, recent, în această parte a orașului, o bibliotecă filială.

Noua bibliotecă, instalată într-un local spațios, la parterul blocului nr. 9, a fost dotată cu mobilier modern și in-

zestrată cu un fond inițial de 2 000 de volume, urmînd ca, în continuare, să-și completeze colecțiile prin colectura bibliotecilor. Filiala este deservită de două cadre. Programul de funcționare al bibliotecii a fost astfel întocmit încît să permită frecventarea ei tuturor locuitorilor noului cartier.

Ilie BARANGA

Biblioteca regională Argeș-Pitești

Biblioteca raională „N. Bălcescu” din Capitală a organizat de curînd o consfătuire intitulată *Cititor, carte, bibliotecă*, acțiune axată pe o tematică dinaintea stabilită de către biblioteca raională și dată spre studiere atît cititorilor, cît și bibliotecarilor. Tematica s-a bazat pe o analiză amănunțită a relațiilor cititor-bibliotecă, în urma discuțiilor purtate cu diferite categorii de cititori, precum și pe relațiile bibliotecarilor despre cititori.

La consfătuire au fost invitați cititori din toate bibliotecile raionului, ținîndu-se seama de gradul lor de pregătire, de profesie, vîrstă, vechimea ca cititori ai bibliotecii.

În centrul discuțiilor au stat probleme ca: aprovizionarea bibliotecilor cu nouătați, păstrarea cărților de către cititori, organizarea acțiunilor de popularizare a cărții și sprijinul acordat bibliotecilor de către organizațiile de masă de cartier.

Întîlnirea a fost deosebit de utilă pentru munca de viitor a Bibliotecii raionale „N. Bălcescu”.

Cititorii au apreciat această nouă formă de cunoaștere a bibliotecii și au propus ca fiecare unitate din raion să inițieze astfel de acțiuni.

Cornel DINCUȚĂ

directorul Bibliotecii raionale „N. Bălcescu”

CRONICĂ—CRONICĂ

Muzeul tiparului și cărții vechi românești

Țirgoviște, veche cetate de scaun a lui Mircea Basarab, lăcaș al culturii vechi românești, cunoaște în zilele noastre o nouă înflorire economică și culturală.

Într-o atmosferă sărbătorească, în prezența conducătorilor de partid și de stat, s-a deschis aici un nou așezămînt cultural: *Muzeul tiparului și cărții vechi românești*, mărturie a importanței acordate de partid valorificării moștenirii noastre spirituale, ca parte integrantă a revoluției culturale. Instalat într-una din cele mai frumoase clădiri țirgoviștene, casa construită de Constantin Brîncoveanu pentru fiica sa Safta, căsătorită cu Iordachi Crețulescu, Muzeul tiparului românesc deapănă ca într-o adevărată țesătură populară firul culturii românești multiseculare, dovedind din partea organizatorilor pricepere muzeistică, competență și gust.

În holul muzeului te întîmpină, ca în filele unui album, portrete de voievozi și cărturari, ctitori și săuritori ai vechii culturii românești: Matei Basarab și Vasile Lupu, Constantin Brîncoveanu și Dimitrie Cantemir, mitropoliții cărturari Varlaam și Dosoftei ai Moldovei, Antim Ivireanul al Țării Românești.

Trecerea prin sălile muzeului ne dă posibilitatea să parcurgem ca într-o viziune cinematografică întreaga istorie a culturii noastre scrise. Prologul acestei istorii ne poartă cu milenii în urmă, prin anii 3000 î.e.n., cînd triburile ce victuiau pe actualul teritoriu al României, posedau ale unei înaintate civilizații spirituale, cunoșteau și practicau scrierea „protoliterară”, după cum ne mărturisesc tăblițele de lut ars descoperite la Tărtăria (regiunea Hunedoara), acoperite cu semne pictografice și ideografice asemănătoare cu scrierea sumeriană. Imagini muziciste ca inscripția aplicată pe un vas de lut *Decebalus per Scorilo*, ne vorbesc despre existența culturii scrise în Dacia, înainte de cucerirea ei de către romani. Strămoșii noștri geto-daci foloseau pentru scrierea în propria lor limbă caracterele grecești și mai apoi pe cele latine.

Din perioada geto-dacică pînă în zilele noastre, practica scrisului nu s-a întrerupt pe teritoriul României; scrisul a fost întrebunțat continuu în forme și pe materiale diverse. Și unul din meritele organizatorilor acestui original muzeu este că, prin imagini din diferite perioade și timpuri, subliniază firul permanent al con-

tinuității culturii scrise pe teritoriul României.

Materialul pe care s-a scris, ilustrat parțial în muzeu, a fost cel folosit și în alte țări: tăblițele de lut, tăblițele cerate, piatra, unele materiale perisabile și, mai apoi, pergamentul și hîrtia. Mapamondul răspîndirii hîrticii în Europa înscrisă între paralelele sale și țara noastră printre țările în care prepararea hîrticii se practica intens în secolul al XVI-lea, în localități ca Orlat lîngă Sibiu (1534), Brașov (1539) etc. Înainte de folosirea hîrticii indigene, documentele și manuscrisele românești se scriau pe hîrtie din import, întrebunțată în Transilvania încă din secolul al XIV-lea, în Moldova din 1404, iar în Țara Românească din 1405.

Cele patru săli special amenajate cu imagini, obiecte și texte, prezintă cronologic evoluția cărții și a tiparului românesc în perioada vechii noastre culturi.

Fotocopii după manuscrise slavo-române marchează bogăția, varietatea și aria de difuzare a cărții feudale române încă din secolele de început ale culturii noastre scrise. În muzeul din cetatea de scaun a Basarabilor se întîlnesc manuscrisele moldovenești și transilvănene cu cele din Țara Românească. Vizitatorii pot admira ca într-o panoplie arta caligrafică și miniaturistică din secolele XIII-XVII, din toate ținuturile românești. Miniaturile și frontispiciile armonios executate și viu colorate, alcătuite din elemente decorative ce amintesc de arta miniaturistică și ornamentală bizantină și sud-slavă, dar și de arta populară română, mărturisesc măiestria și gustul artistic al caligrafilor și miniaturiştilor noștri, care au creat în mod strălucit o artă cu puternice note originale, în strînsă legătură cu arta populară. Manuscrise ca cele executate de Gavril Uricovici (fiul lui Uric, adică scriitorul de urice), ca Evangheliarul din 1521 de la Bistrița-Vilcea, Evangheliarul din 1583, Liturghierul grecesc al lui Matei Basarab din 1631, Liturghierul grecesc al lui Constantin Brîncoveanu sînt adevărate opere de artă, înscriindu-se printre cele mai frumoase realizări miniaturistice ale vremii.

Exponatele din sala a doua a muzeului țirgoviștean ilustrează două momente cruciale ale culturii noastre feudale: începuturile scrisului în limba română și introducerea tiparului în țările române. De prin secolul al X-lea, în țările românești

limba cultă și cea a bisericii a fost limba slavonă, întocmai ca latina în țările occidentale. Progresul societății românești, creșterea rolului păturilor sociale orașenești și al micii boierimi impun în a doua jumătate a secolului al XV-lea și începutul secolului al XVI-lea întrebuintarea limbii poporului, în actele private mai întâi și apoi și în textele bisericești. Primul document păstrat în limba maternă, înfățișat și în muzeu, este scrisoarea din 1521 a boierului Neacșu de la Cîmpulung din Muscel, de lângă cetatea de scaun. Dar pentru a-și câștiga definitiv și deplin locul ce i se cuvenea în câmpul spiritual, limba română a trebuit să ducă o luptă grea care a durat chiar și în secolul al XVII-lea. Limba română s-a manifestat în scris mai larg și mai complet prin cărțile manuscrise populare, pe care, spre regretul lor, vizitatorii nu le pot admira printre exponatele muzeului. Treptat însă, limba română a pătruns și în cărțile tipărite.

Prima tipografie românească, instalată probabil în chiliile mănăstirii Dealului de lângă Tirgoviște, a fost patronată de Radu cel Mare, voievodul Țării Românești, al cărui portret ar trebui să figureze printre portretele promotorilor culturii noastre, expuse în holul muzeului. Pentru a imprima cărțile necesare bisericii, în care domnii români aveau un sprijin în lupta împotriva cotozirii otomane, Radu cel Mare a chemat în țară pe Macarie, cel ce ucenicise în tipografiile venetiene și imprimase cărți slave la Cetinje pentru voievodul Muntenegrului, Macarie a tipărit la noi în țară trei cărți slavone, între anii 1508 și 1512, prima fiind liturghierul slavon. Cărțile lui Macarie sint bogat ornamentate cu inițiale și frontispicii asemănătoare celor din vechile manuscrise românești.

Un moment important în evoluția tiparului românesc este apariția, la Sibiu, în 1544, a primei cărți în limba română: *Catehismul luteran*, din care însă nu se cunoaște încă nici un exemplar. Acest catehism a fost tipărit de Filip Moldoveanu, cel care va tipări în 1546, tot la Sibiu, un *Tetraevangheliar slavon*, din care muzeul ne prezintă fotocopii. În continuare, este ilustrată activitatea prodigioasă a diaconului Coresi, ale cărui cărți în limba română imprimate la Brașov între anii 1559 și 1582, au circulat în cele trei țări românești, contribuind la punerea bazelor limbii literare comune pentru toți românii.

În succinta însemnare de față nu putem prezenta bogăția exponatelor și a informațiilor din toate sălile muzeului. Men-

ționăm numai că sala a treia este închinată tiparului și cărții vechi românești din secolul al XVII-lea, iar ultima sală este consacrată secolului al XVIII-lea și începutului secolului al XIX-lea, aici fiind prezentate și primele periodice românești.

În ansamblu, exponatele muzeului scot în evidență trăsăturile semnificative ale dezvoltării tiparului românesc în perioada vechii noastre culturi. Ceea ce se impune cu prisosință atenției vizitatorilor este unitatea strinsă a evoluției tiparului în cele trei țări românești. Subliniată de asemănarea caracterelor tipografice și a elementelor ornamentale (frontispicii, inițiale), această unitate este și mai pregnant mărturisită de activitatea, când într-o țară când într-alta, a unor tipografi ca diaconul Coresi, care a lucrat la Tirgoviște, Brașov și Sas-Sebeș, popa Dobretimis de Matei Basarab să „facă tipare” la Alba Iulia, Mihai Ștefan — ucenicul lui Antim Ivireanu — care a activat în Tara Românească și în Transilvania etc. Cărțile tipărite într-o țară erau difuzate și circulau și în celelalte țări surori, aducându-și aportul la lărgirea și consolidarea unității culturale a tuturor românilor. Această latură specifică vechii culturi românești ar trebui mai puternic ilustrată în cadrul muzeului.

O trăsătură proprie tiparului vechi românesc, care este doar în parte prezentă în imaginile și exponatele muzeului, o constituie activitatea tipografică desfășurată de țările române în sprijinul cultural al altor popoare. Tipărițile slavone efectuate la noi se adresau și au fost utilizate și de bulgari și sârbi, într-o vreme în care aceste popoare, subjugate de turci, nu aveau posibilitatea să-și tipărească textele religioase necesare. În vremea lui Constantin Brîncoveanu, Tara Românească a devenit centrul cultural tipografic pentru sud-estul european și pentru Asia Mică. La Snagov, prin rivna și priceperea tipografică a lui Antim Ivireanu, s-au imprimat cărți în arabă și în turcă pentru arabii și turcii creștini din Imperiul Otoman. Ca un adevărat Mecena, Constantin Brîncoveanu a dăruit utilajul necesar pentru organizarea la Alep a primei tipografii arabe din Siria. Cu material confecționat în Tara Românească s-a deschis și prima tipografie gruzină la Tbilisi, de către Mihai Ștefan. Prin asemenea acțiuni, țările românești și-au adus prinosul lor la dezvoltarea culturii sud-est europene și a celei din Orientul Mijlociu.

Mircea TOMESCU
Gelcu MAKUTOVICI

Biblioteca Muzeului Brukenthal la a 150-a aniversare

În anul 1817, în luna februarie s-au deschis, cu o festivitate deosebită, porțile unei din cele mai vechi biblioteci din țară: Biblioteca Muzeului Brukenthal.

Sărbătorirea evenimentului constituie un prilej de a trece în revistă câteva din etapele de dezvoltare a acestei biblioteci și de a face unele considerații asupra valorii ei. În cursul celor 150 de ani de existență, colecția de cărți a baronului Brukenthal, care a constituit un început modest ca număr (15 970 de volume), dar deosebit de valoros sub raportul conținutului, prin afilierea pe parcurs a altor colecții tot atât de valoroase, a ajuns să numere astăzi peste 240 000 de volume.

Cercetind colecțiile bibliotecii, prin vechimea lor ajungem cu mai bine de 500 de ani în urmă. În jurul anului 1300, exista o bibliotecă a orașului, compusă la început din cărți manuscrise și apoi din primele tipăriri. Aceste cărți au fost aduse în Sibiu de către studenții și negustorii care efectuau dese călătorii în apusul Europei. În secolul al XVI-lea, acestei biblioteci a orașului i se adaugă biblioteca Mănăstirii dominicanilor din Sibiu, desființată o dată cu mănăstirea.

Cu trecerea anilor, multe biblioteci particulare ale oamenilor de seamă din viața politică și culturală a Ardealului, precum și aceea a Gimnaziului Evanghelic din localitate, vin să îmbogățească conținutul primelor două biblioteci amintite, formînd astfel o singură și bogată bibliotecă, cunoscută sub denumirea de *Biblioteca Capellei*.

În anul 1879, *Biblioteca Capellei* se unește cu biblioteca lui Samuel Brukenthal, punîndu-se bazele actualei biblioteci, care își îmbogățește în continuare, colecțiile, mai ales prin asimilarea altor biblioteci. Amintim, dintre acestea, colecția Bibliotecii Academiei de Drept și aceea a Muzeului de istorie naturală, anexate în 1885 și, respectiv, în 1959.

O dată cu anul 1948, Biblioteca Brukenthal a intrat în patrimoniul statului. De la această dată, posibilitatea îmbogățirii colecțiilor a fost pe deplin asigurată. Datorită ajutorului din partea forurilor superioare, biblioteca are asigurat an de an fondul necesar pentru o continuă creștere a colecțiilor.

Respectîndu-se profilul specific, se urmărește achiziționarea publicațiilor noi care privesc domeniul istoriei, al artei, al etnografiei, al științelor naturii și al bibliofiliei, domenii care preocupă pe cercetătorii celor cinci secții ale muzeului. Se urmărește, în continuare, creșterea colecțiilor și prin schimbul de publicații cu străinătatea, cu instituții de același specific ca al nostru, precum și prin achiziții de la anticariat, în vederea completării fondului de publicații referitoare, în special, la istoria Transilvaniei.

Colecțiile adunate în decursul veacurilor se bucură astăzi de condiții optime de păstrare. Începînd cu anul 1959, prin atribuirea unui spațiu adecvat, s-a procedat la o reorganizare a întregului fond, după cele mai noi norme. În depozite prevăzute cu rafturi metalice, publicațiile au fost așezate cronologic și după specificul colecțiilor, astfel încît aspectul depozitelor sugerează epoca și particularitățile colecțiilor.

Manuscrisele sînt așezate împreună cu incunabilele și cu cărțile vechi românești. Colecția de transilvanice din secolele XVI—XVIII, împreună cu tipărișurile apusene din aceeași perioadă, sugerează plastic atmosfera acelor vremuri. Separat, e așezată colecția cărților din secolele XIX—XX, care depășește cifra de 130 000 de volume, precum și colecția periodicelor, care numără peste 5 000 de titluri.

Bineînțeles, o simplă enumerare nu poate da o imagine suficient de grăitoare asupra valorii colecțiilor din bibliotecă. Cîteva exemple vor oferi cititorului puncte de reper cu privire la conținutul și valoarea fondului.

Astfel, printre cărțile manuscrise, se remarcă o colecție veche de missale, deosebit de valoroase pentru istoria culturii transilvănene. De proveniență locală, adică din Sibiu și împrejurimile lui, aceste cărți de ritual, scrise pe pergamente în culori și foiță de aur, sînt studiate cu mult interes de cercetători. Aspectul estetic al acestora însoțește în permanență valoarea lor documentară. De altfel, cele peste 300 de cărți manuscrise, date începînd cu secolul al XIV-lea și pînă în secolul al XIX-lea, care for-

mează întreaga noastră colecție de cărți manuscrise, oferă un foarte bogat izvor de date istorice, mai ales locale. Ne putem mindri însă și cu valori universale. Astfel, biblioteca posedă *Breviarul Brukenenthal*, manuscris de la începutul secolului al XVI-lea executat în genul *Breviarului Grimani*. El este opera unor miniaturisti flamanzi, de renume mondial, de la sfârșitul secolului al XVI-lea, și anume, Simon Bening și Horenbout.

Trecând la colecția de incunabule, care întrunește un număr de 382 de volume, vom scoate în evidență doar câteva caracteristici. Este de remarcant în colecție, în primul rând, predominarea tipăriturilor italiene, în special a celor venetiene. Cunoscând nivelul la care a ajuns tiparul la sfârșitul secolului al XV-lea în Veneția, valoarea acestor tipărituri este indiscutabilă. Conținut, format, tehnică de tipar, ornamentare, hirtie — toate acestea vorbesc despre realizări care uimesc. Iată, de pildă, opera lui Boccaccio, *Fiametta*, acea povestire care constituie începutul romanului de mai târziu și care e tipărită la Veneția în anul 1491. De format mic, cu caractere de tipar de o eleganță rafinată, cu inițiale mari imprimate în negru, lucrarea constituie un model pentru o ediție bibliofilă de astăzi. Influența Renașterii, vizibil exprimată în tipăriturile cu conținut laic, este o altă caracteristică a colecției. În special, incunabulele care provin din colecția personală a lui Brukenenthal au acest conținut. Cronicile ca: *Gesta Francorum* a lui Robert Gaugain, tipărită la Paris în 1476, sau *Coustoumier de Normandie*, tipărită tot la Paris, în jurul anului 1483, operele lui Petrarca și ale lui Boccaccio, ale filozofilor și istoricilor antici constituie în mare parte conținutul colecției de incunabule a lui Brukenenthal.

Tot ca raritate, amintim tipăriturile lui Schöffer, din care cea mai veche datează din 1469, fiind executată la Mainz. Se consideră că tipăriturile acestuia sînt provenite din atelierul lui Gutenberg, Schöffer fiind asociatul direct al lui Gutenberg. La fel de rar e *Breviarium Croaticum*, tipărit la Veneția, în anul 1493, cu caractere glagolitice. Din el se cunosc numai trei exemplare. Mai pot fi scoase în evidență legăturile originale specifice acestei epoci, cu bucle, colțare și înveliș de piele pe scoarțe de lemn, înveliș pe care sînt imprimate cu fier rece cele mai

variate și minunate ornamente florale și geometrice. În sfârșit, amintim variatele caractere de litere și delicatele înfloriturile ale inițialelor în culori de aur, aplicate ulterior de rubricatorii și miniaturisti renumiți ai vremii.

Colecția de cărți vechi românești transilvanice, precum și aceea a tipăriturilor apusene din secolele XVI—XVIII, dau imaginea clară a unui șuvoi puternic de culturalizare, întreținut de minunatul mijloc de imprimare și răspîndire a cărții. În țară la noi, încă de la începutul secolului al XVI-lea, tipografiile nou înființate îngăduie apariția pe piața locală a tipăriturilor. Din aceste prețioase publicații, biblioteca a adunat o colecție însemnată.

Cronicile, gramaticile, geografiile sînt urmate în secolele XVII—XVIII de abecedare, cărți de popularizare a științei, de agronomie sau de medicină. O colecție bogată de tipărituri Honterus sau Wagner, scoase de prima tipografie de la Brașov, stă alături de tipăriturile din Sibiu sau alături de tipăriturile lui Caspar Heltus din Cluj. Așezată cronologic, pe secole, colecția Bibliotecii Brukenenthal de transilvanice din secolele XVI—XVIII depășește numărul de 2000 de volume, oferind astfel posibilități de efectuare a unor studii aprofundate asupra istoriei culturii românești din această perioadă.

Pentru îmbogățirea colecțiilor bibliotecii, o intensă activitate se îndreaptă și spre achiziționarea cărților vechi românești, apărute în orice parte a țării noastre, nu numai în Transilvania. Această acțiune a avut un rezultat satisfăcător, întrucît exemplarele achiziționate au îmbogățit colecția respectivă cu peste 300 de volume. Inițiativa constituie de fapt o continuare a unei acțiuni realizate încă în jurul anului 1848, de către Ludwig Neugeboren, bibliotecarul de atunci al Bibliotecii Brukenenthal. O colecție de „moldavica” și „valahica”, în număr de 65 de volume, a fost cumpărată de acesta pentru bibliotecă, fapt atestat de actele oficiale — liste de cărți și facturi — existente în arhiva Muzeului Brukenenthal. De altfel, numeroasele și rarele exemplare de cărți apărute în străinătate care vorbesc despre țara noastră, înscrise în listele de cărți achiziționate pe parcurs de Biblioteca Brukenenthal, confirmă cele afirmate mai sus.

Dintre cărțile apărute în țară, remarcăm *Biblia lui Șerban*, tipărită la Bucu-

rești în anul 1688, ca un exemplar reprezentativ. Ceea ce constituie realmente o valoare neprețuită este existența singurului număr cunoscut din primul ziar românesc tipărit la Leipzig, intitulat *Fana Lipschii*. Acesta este redactat de I. M. C. Rosetti din Valahia și Anastasie Lascăr din Moldova. Valoarea documentară a acestui exemplar, ca a oricărui unicat, este considerabilă.

Documentele achiziționate între anii 1950—1966 întregesc colecția cu exemplare de asemenea reprezentative. Remarcăm *Cazania lui Uarlaam*, tipărită la Iași în 1643, cu foaia de titlu atît de meticolos gravată, sau *Îndreptarea Legii*, tipărită la Tîrgoviște în 1652, care sînt cele mai vechi tipăriri cu acest specific în perioada amintită. Continuarea acțiunii de îmbogățire a colecției constituie unul din obiectivele importante în activitatea bibliotecii, considerînd că salvarea și conservarea în bune condiții a acestor documente de cultură este o datorie a oricărei biblioteci.

Cultura Apusului se reflectă expresiv în colecția de tipăriri apusene din secolele XVI—XVIII. Începînd cu tomurile voluminoase ale operelor lui Luther și ale nenumăratelor dispute religioase de la începutul secolului al XVI-lea, se ajunge la tipăririle care vorbesc despre realizările științelor în secolul al XVIII-lea, cînd, în urma descoperirilor geografice și dezvoltării tehnice, problemele religioase depășite trec pe un plan secundar.

În această colecție, a cărui număr trece de 50 000 de volume, apar tratate de istorie, de cosmografie, de medicină, de științele naturii, descrieri de călătorie și descrieri ale unor țări nou descoperite, în sfîrșit tot ce a constituit o preocupare a minții omenești în aceste frămîntate secole. Ne rezumăm la a afirma că, parcurgînd acest fond, ni se oferă o viziune clară atît asupra problemelor social-politice și culturale, cît și asupra celor artistice din secolele XVI—XVIII.

Paralel cu conținutul, se schimbă și forma cărților. Printr-un format mai mic și prin legături moi în piele fină, ornamentate adeseori cu aur, se remarcă bogatele colecții de elzevire și aldine și, în special, evoluția cărții rococo, de proveniență franceză, în care gravurile executate de exponenți de seamă ai artei grafice din secolul al XVIII-lea constituie o valoare neprețuită.

Referindu-ne la colecția din secolele XIX—XX, subliniem importanța și bogăția materialului documentar, românesc sau străin, despre Transilvania, cuprins atît în colecția de cărți, cît și în cea a periodicelor. De altfel, în donațiile de biblioteci particulare asimilate bibliotecii noastre în această perioadă, găsim material documentar în legătură și cu alte probleme decît acelea legate strict de istoria Transilvaniei. Colecția completă de *Monumenta* informează amănunțit asupra tuturor operelor și mai ales documentelor în legătură cu domenii ca istoria, pedagogia, arheologia. Editate de Academii de știință din străinătate, aceste izvoare oferă atît rezultatele cercetărilor, cît și documentele originale privind unul sau altul dintre domeniile cercetate.

Pentru o documentare sistematică, colecția cuprinde un întreg aparat de referință: enciclopedii din secolul al XVIII-lea, atît de utile pentru informare și documentare asupra acestei epoci sau asupra celor din trecut; lexicoane privind latina medievală și limbile moarte; bibliografii complete cu privire la publicațiile anterioare sau contemporane secolelor XIX și XX; cataloage și albume cu reproduceri, pentru cunoașterea valorilor artistice ale muzeelor din întreaga Europă, și unele din noile ediții ale marilor enciclopedii.

Această fugară incursiune în istoria și în conținutul Bibliotecii stabilește și profilul ei. Vechimea cărților din colecție și varietatea lor ne îndreptățește să considerăm Biblioteca Brukenthal un muzeu al cărții, cu posibilitatea unei expoziții de bază în cadrul Muzeului. Pe de altă parte, Biblioteca Brukenthal rămîne, prin bogatul material informativ, pe care îl deține, o bibliotecă documentară, sursă prețioasă pentru istoricii din toate domeniile.

După cei 150 de ani de existență, în care perioadă de timp colecțiile acumulate au imprimat Bibliotecii dublul caracter muzeal și documentar, după ce în ultimii 20 de ani biblioteca a fost reorganizată în spirit modern, este actuală problema exploatării spirituale și materiale a colecțiilor de către cercetători și de către marele public.

Veturia JUGAREANU

Biblioteca Centrală de Stat a Republicii Socialiste România, **Barbu Delavrancea**. **Catalogul corespondenței**. Lucrare întocmită în cadrul Secției de manuscrise de Mircea Angheliescu. București, 1967. 65 p.

În istoriografia literară, studiul corespondenței scriitorilor este deosebit de important, constituind un adevărat izvor de informații cu privire la viața, personalitatea și activitatea acestora. Prin datele ce le conțin, asupra unui autor și asupra unei epoci, scrisorile sînt documente biografice, psihologice, istorice și sociale de o valoare incontestabilă. Istoricii literari de seamă, ca Nicolae Iorga, Eugen Lovinescu, George Călinescu, Tudor Vianu ș.a., au utilizat în studiile lor corespondența scriitorilor cercetați, pentru reconstituirea climatului moral și intelectual în care aceștia au creat.

În trecut, studiul acestor documente a fost făcut sporadic, în bună parte datorită faptului că cele mai multe dintre ele se aflau în depozite particulare, necunoscute sau greu accesibile. Printre colecțiile de scrisori publicate cu mai mulți ani în urmă, pot fi amintite cele ale lui Ghica, Alecsandri, Bălcescu, Caragiale, Titu Maiorescu și Duiliu Zamfirescu. O activitate meritorie de publicare a corespondenței scriitorilor noștri a fost desfășurată în paginile *Convorbirilor literare*, precum și de către istoricii și criticii literari Petre V. Haneș (în volumul *Preocupări literare*), D. Caracostea (*Cercetări literare*), D. Popovici (*Studii literare*) și I. E. Torouțiu (cu cele 13 volume de *Studii și documente literare*).

După Eliberare, a început să se acorde corespondenței particulare a scriitorilor o atenție din ce în ce mai mare. Achiziționarea de către marile biblioteci a numeroase scrisori și punerea lor la dispoziția cercetătorilor, în cadrul secțiilor de manuscrise, la Biblioteca Academiei și la Biblioteca Centrală de Stat, constituie o preocupare permanentă, menită să sprijine cunoașterea operei și personalității scriitorilor noștri.

Publicarea de documente a luat și ea o mare amploare. În 1952, George Călinescu a deschis, în revista *Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, rubrica *Material documentar*. Editura pentru literatură publică colecția *Studii și documente*, în care au apărut volumele: I. Ghica — *Documente literare inedite*, V. Alecsandri — *Corespondență și Scrisori și acte*, I. Creangă — *Documente*, Al. Odobescu — *Pagini regăsite și Scrisori către Ibrăileanu*, iar Editura Academiei a editat *Corespondența lui Bălcescu (Opere, vol. 4)*, amplul volum *Contribuții documentare la biografia lui Eminescu* și, mai recent, *Scrisori inedite ale lui Duiliu Zamfirescu*.

Depistarea documentelor care urmează a fi publicate sau utilizate în studii monografice de către criticii și istoricii noștri literari cere o anevoioasă muncă de descifrare, de cercetare și de selectare. Tocmai de aceea, activitatea desfășurată în cadrul marilor biblioteci, pentru prelucrarea scrisorilor aflate în colecțiile secțiilor de manuscrise, este deosebit de însemnată. Bibliotecilor le revine sarcina semnalării documentelor, a furnizării de „materie primă” pentru istoriografia literară.

După *Catalogul corespondenței lui Vasile Alecsandri*, publicat de Biblioteca Academiei în 1957, sub îngrijirea Martei Anineanu, urmat de *Catalogul corespondenței lui Mihail Kogălniceanu*, întocmit de Augustin Z. N. Pop și tipărit, în 1959, de Editura Academiei, de curînd a văzut lumina tiparului o nouă lucrare de înregistrare a corespondenței unui scriitor.

Este vorba de *Catalogul corespondenței lui Barbu Delavrancea*, întocmit, în cadrul Secției de manuscrise a Bibliotecii Centrale de Stat, de către Mircea Angheliescu.

Lucrarea se deschide cu o *Introducere*, în care sînt expuse punctele de vedere ce au stat la baza întocmirii acestui catalog.

Cele 128 de scrisori ale lui Delavrancea, aflate în colecția de manuscrise a Bibliotecii Centrale de Stat, catalogate în prezentul volum, au fost grupate în ordinea alfabetică a destinatarilor (V. Arion, Panait Cerna, Dumitrescu, Marga Lupașcu, Elena Miller-Verghi, Margareta Miller-Verghi, D. Nenitescu, Mihai Săulescu, A. D. Xenopol, Duiliu Zamfirescu), iar în cadrul fiecărei grupe, în ordine cronologică. Două scrisori sînt neidentificate.

Cele mai numeroase sînt scrisorile adresate Elenei Miller-Verghi, directoarea unui „pension nou de domnișoare”, în jurul căreia se formase un adevărat cerc literar, frecventat de Al. Vlahuță, D. Zamfirescu, Mihai Dragomirescu, Sava Henția, I. Istrati ș. a. („Mamița”, așa cum i se adresa Delavrancea, ca și Duiliu Zamfirescu de altfel, a jucat un rol deosebit în formarea și lansarea ca scriitor a lui Barbu Ștefănescu).

În prezentul catalog, au fost cuprinse nu numai scrisorile inedite, ci și cele publicate deja de I. E. Torouțiu, în volumul al V-lea din *Studii și documente literare*, sau cele cunoscute și folosite, în studiile lor despre Delavrancea, de către Emilia Milicescu și Al. Săndulescu.

Cînd a fost cazul, în notele cu care Mircea Anghelescu a însoțit scrisorile înregistrate, au fost aduse noi puncte de vedere, reinterpretări, adăugiri, corectări de date. La cele nedatate sau nelocalizate atunci cînd au putut fi stabilite, datele au fost trecute între paranteze drepte. La sfîrșitul fiecărei scrisori, se menționează numărul manuscrisului, precum și indicații cu privire la aspectul grafic, dimensiuni, limba în care a fost scrisă, volumul în care a mai apărut semnalată.

Rezumatele scrisorilor cuprind datele esențiale și consemnează toate referirile nominale. (Acestea din urmă sînt reluate, la sfîrșitul lucrării, într-un indice alfabetic).

Catalogul este înzestrat cu 5 facsimile.

Scrisorile lui Delavrancea conțin o serie de date interesante, revelatoare pentru personalitatea scriitorului. Pe lîngă amănunțele cu privire la viața sa, sînt furnizate informații prețioase asupra gusturilor artistice, preocupărilor și lecturilor sale, asupra particularităților sale temperamentale.

Catalogul corespondenței lui Delavrancea constituie o importantă lucrare bibliografică, un instrument valoros de informare la îndemîna istoricului, a cercetătorului literar, a biografului și a oricărei alte persoane, interesate de studiul vieții și operei scriitorului nostru.

Ioana Tăntu

În seria de bibliografii ale traducerilor în limba română din operele unor mari scriitori străini, a apărut lucrarea: *Hans Christian Andersen. Bibliography of the works translated into Romanian which are published in volume (1886—1965)* [Hans Christian Andersen. Bibliografia lucrărilor traduse în românește care sînt publicate în volum]. Bucharest, Romanian Institute for Cultural Relations with Foreign Countries, 1966. 40 p. Bibliografia propriu-zisă (p. 9—31), întocmită de Dorothea Sasu-Timerman, înregistrează cronologic (și, în cadrul aceluiași an, în ordine alfabetică) 80 de titluri ale volumelor apărute la noi în țară între anii 1886 și 1965. Pentru fiecare volum, este dată descrierea siglaletică, urmată de observații (cuprinsul volumului, semnalarea notelor bibliografice din volum etc.) și de trimiteri la anul în care a fost retipărită cartea. Descrierea începe cu titlul în limba română, după care sînt trecute, în limba engleză, traducerea titlului și celelalte elemente ale descrierii (subtitlul, datele de apariție, caracterizarea cantitativă, antetitlul sau colecția). Lucrarea mai cuprinde: prezentarea *Hans Christian Andersen in Romania* [Hans Christian Andersen în România] (p. 3—4), o notă asupra cuprinsului bibliografiei (p. 5), un tabel cronologic (p. 6—8), *Referințe. Scrieri despre viața și opera lui H. Ch. Andersen* (p. 32), *Indexul titlurilor traduse în românește* (p. 33—37), *Indexul de nume ale traducătorilor, editorilor, ilustratorilor și autorilor unor studii sau articole* (p. 38) și anexa *Tirajul traducerilor din operele lui Hans Christian Andersen publicate în Republica Socialistă România între 1945 și 1965* (p. 40).

G. V.

Library of Congress. *Libraries and automation* [Biblioteci și automatizare]. Proceedings of the Conference on libraries and automation held at Airlie Foundation, Warrenton, Virginia, May 26—30, 1963, under sponsorship of the Library of Congress, National Science Foundation, Council on Library Resources Inc. Edited by Barbara Evans Markuson. Library of Congress, Washington, 1964. XII+268 p. cu ilustr.

Editarea documentelor conferinței de la Warrenton (statul Virginia, S.U.A.), din mai 1963, asupra problemelor pe care le ridică introducerea automatizării în bibliotecile americane, a revenit Bibliotecii Congresului și a fost înfăptuită de către bibliotecara Barbara Markuson, în cadrul acestui volum. Cele 20 de comunicări prezentate de specialiști cu renume, precum și discuțiile purtate de cei 85 de reprezentanți ai marilor biblioteci americane, participanți la lucrările conferinței, au avut drept scop trecerea în revistă a realizărilor tehnice cu implicații asupra muncii de bibliotecă și

stabilirea unei colaborări rodnice între tehnicieni și bibliotecari, în vederea studierii aprofundate a posibilităților de automatizare a activității bibliotecare.

Materialele expuse, împreună cu comentariile participanților, sînt prezentate în 7 secțiuni, potrivit principalelor subiecte abordate la conferință: *Biblioteca viitorului, organizarea și transformarea cataloagelor, înmagazinarea informațiilor bibliografice și accesul la cataloage, înmagazinarea grafică, imprimarea informației asupra documentelor din bibliotecă, rețele de comunicație între biblioteci și sisteme de automatizare a serviciilor bibliotecii*. Fiecare secțiune cuprinde un studiu asupra subiectului principal, urmat de intervenții și discuții ale participanților, precum și de referințe bibliografice.

Din studiile prezentate, din intervențiile și discuțiile care le însoțesc în lucrare, se conturează cu destulă claritate liniile directe de evoluție a biblioteconomiei în cîmpul de forță al contemporaneității noastre.

Tehnica de bibliotecă începe cu prelucrarea publicațiilor primite pentru înmagazinare și folosire. Înmagazinarea acestor materiale, sosite în format de mărime naturală și în debite crescătoare, cere spații din ce în ce mai mari, epuizînd foarte repede spațiul oricăror construcții existente și chiar spațiul prevăzut pentru viitoare extinderi. Pe de altă parte, manipularea intensă a exemplarelor originale duce la o uzură fizică rapidă. Aceste inconveniente sînt remediate prin reducerea dimensională a publicațiilor, a documentelor, adică prin miniaturizare. Raportul acceptabil actual pentru micro-reducție, de 500 : 1, este foarte mic față de posibilitățile unui bun laborator al viitorului, care poate realiza un raport de 1 000 000 : 1, concentrînd astfel o bibliotecă de un milion de volume într-un singur volum; ceva mai mult, se poate întrevădea timpul în care o reducție de 10 000 000 000 : 1 să poată fi folosită grație unui microscop electronic (și atunci am concentra 1 000 de cărți într-un vîrf de ac sau cunoștințele din lumea întreagă în 2 pagini), dar utilizarea de către oameni a acestor miniaturizări cu inscripții grafice pune probleme astăzi insolubile, printre care și costul instalației, care devine prohibitiv. Instalațiile de prelucrare a informațiilor prin miniaturizare și cele de acces la informațiile microreduse la dimensiunile opticii umane permit mecanizarea bibliotecilor la gradul dorit. La raportul de 500 : 1, conținutul unei biblioteci mijlocii poate fi adăpostit în 100 mp, eliminînd necesitatea clădirilor mari. Fixarea raportului de reducție și deci a gradului de mecanizare depinde însă de intenția de utilizare a cunoștințelor astfel concentrate și de modul de acces la aceste miniaturizări, în condiții mai bune decît cele existente acum la o anumită bibliotecă.

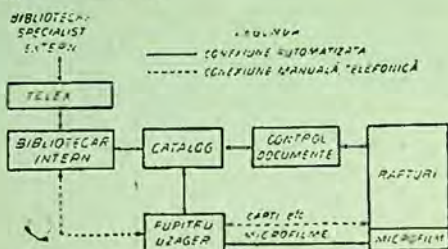
În faza a doua a tehnicii de bibliotecă — considerarea sistemului de organizare — este necesară o analiză a sistemului, plecînd de la formularea precisă a cerințelor, independent de mijloacele de realizare. Stabilirea serviciilor cerute bibliotecii, în funcție de caracteristicile performanței dorite, din punctul de vedere al uzagerului*), constituie scopul principal de urmărit. În cazul unei biblioteci automatizate, uzagerul trebuie să obțină de la pupitrul său seria de informații (rezumate, indexe, tablă de materii sau chiar pagini selectate) care să-i indice exact publicațiile de consultat.

Faza a treia începe o dată cu interacțiunea dintre uzager și bibliotecă. Aici apar obiectivele majore, de performanță, urmărite de aplicarea tehnicii bibliotecii noi, care sînt următoarele: *dialogul între cititor și bibliotecar; înlesnirea răsfoirii; indexarea, pentru cititori, a colecțiilor bibliotecii; accesul în adincime la informații (proprie doar centrelor de informații specializate); identificarea publicațiilor după importanța lor; organizarea unei rețele naționale de bibliotecari (în cadrul căreia uzagerul să poată apela la bibliotecari specializați din țară, prin intermediul bibliotecarului local) și a unui sistem național al instrumentelor bibliografice; promptitudinea livrării informației; întrebări și furnizare de informații la distanță; distribuirea activă a informației ca suplimentare la căutarea pasivă uzuală din actualele biblioteci; controlul calitativ asupra serviciilor de bibliotecă și verificarea pentru ameliorare.*

Aceste scopuri de performanță impun o mecanizare a mijloacelor de prelucrare și de folosire a informațiilor, cu corelări de interacțiune automată. Mijloacele de prelucrare și de folosire a informațiilor se grupează în unități distribuite într-o schemă funcțională caracteristică sistemelor automate. Unitatea de la care se pleacă este pupitrul cititorului, care a intrat deja în dotarea unor biblioteci și care constă dintr-o claviatură și tuburi catodice conaxate la un ordinator (calculator electronic), un ecran de proiectat microfîlme, un copiator al informațiilor primite, precum și un telefon direct cu bibliotecarul și o masă de lucru cu rafturi pentru cărți. Pupitrul este racordat la memoria ordinatorului cu acces digital, pentru formularea cererii de informații, precum și la

*) Termenul cunoaște astăzi, în automată, o folosire din ce în ce mai largă; în biblioteconomie, el desemnează cititorul, persoana care folosește serviciile aduse de către bibliotecă automatizată.

rețeaua de livrare a informațiilor din depozit (manuală, pentru cărți, reviste etc. și automată, pentru imagini de microfilme). Acest ansamblu este racordat la rețeaua automată digitală exterioară (națională) printr-un telex, pentru eventual apel la bibliotecari de mare specialitate (figura alăturată).

Răspunsul, pe care sistemul de organizare a bibliotecii urmează să-l dea cititorului, trebuie să înlăture orice imprecizie sau lipsă din cererea cititorului: numele autorului fără titlul lucrării (se livrează lista tuturor lucrărilor autorului), titlul lucrării fără numele autorului (se livrează lista lucrărilor similare cu numele autorilor respectivi), editura, anul etc. De asemenea, la incertitudinea cititorului asupra utilității unei anumite lucrări, acestuia i se livrează tabla de materii sau primele pagini din lucrare (în copie de microfilm).

Cititorul trebuie îndrumat cum să procedeze pentru formularea cererii: câte articole se potrivește aceluiași termenii (subiecte) pe care el i-a specificat, câte lucrări acoperă toți acești termeni exceptând unul, apoi exceptând doi etc., pînă cînd beneficiarul își dă seama de limitarea suficientă la care poate să se oprească. Aici el cere bibliografia respectivă și selecționează porțiunile din microfilmul lucrărilor. Acest dialog preliminar este purtat între cititor și sistemul automat cu ajutorul claviaturii de pe pupitrul cititorului.

Automatizarea bibliotecilor pune și problema bibliotecarului, sub cele două aspecte ale activității lui: profesionale și neprofesionale. Analiza judicioasă a ansamblului bibliotecă-bibliotecar arată clar că, acolo unde procesul de muncă din bibliotecă se desfășoară prin operații de ordin administrativ, bibliotecă respectivă este foarte potrivită pentru mecanizare, iar bibliotecarul, eliberat de munca rutinieră, trebuie să treacă printr-o pregătire profesională de calificare superioară.

Din cele expuse la conferința de la Warrenton, se degajă spiritul de încredere și entuziasm al specialiștilor în privința evoluției tehnicii de bibliotecă. Fiecare conferențiar a căutat să-și illustreze studiul prezentat cu cele mai noi elemente apărute în domeniul respectiv, iar discuțiile purtate după fiecare expunere au adus însemnate completări prin punctele de vedere personale ale automatizatorilor și ale bibliotecarilor participanți la conferință.

Simona Nistor și prof. univ. P. Dumitrașcu

ÎN EDITURA POLITICĂ AU APĂRUT :

Directivile Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale corespunzător condițiilor noii etape de dezvoltare socialistă a României. (Proiect).

Principiile de bază adoptate de Plenara C.C. al P.C.R. din 5-6 octombrie 1967 cu privire la îmbunătățirea organizării administrativ-teritoriale a României și sistematizarea localităților rurale. (Proiect).

Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 5-6 octombrie 1967 cu privire la îmbunătățirea sistemului de salarizare și majorarea salariilor.

Hotărîrea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 5-6 octombrie 1967 cu privire la dezvoltarea construcției de locuințe, îmbunătățirea administrării și întreținerii fondului locativ și noul regim al chiriilor.

Broșurile au fost tipărite în tiraje de masă.

ȘTIINȚE SOCIALE

Garaudy, Roger. **Karl Marx**. Buc., Editura politică, 1967. 264 p.

Lucrarea cunoscutului filozof marxist francez nu este o biografie, ci o prezentare concentrată, sintetică a operei și ideilor fundamentale ale marelui întemeietor al socialismului științific. Este o introducere în studiul marxismului, accesibilă unui public larg, dar interesantă și pentru specialist, prin ideile noi pe care le cuprinde, prin perspectivele pe care le deschide.

Cartea cuprinde patru capitole consacrate, respectiv, genezei marxismului, filozofiei, economiei politice și teoriei politice marxiste. Autorul și-a propus, pe de o parte, să dovedească, împotriva încercărilor revizioniste, profunzimea actualitate a principiilor fundamentale ale marxismului și, pe de altă parte, să sublinieze sarcina ce revine marxistilor, astăzi, de a „dezvolta marxismul în toate dimensiunile sale”, de exemplu în direcția analizei subiectivității omenești sau a creației artistice, dimensiuni în care Marx însuși, preocupat în special de „dimensiunea istorică și militantă”, nu și-a putut dezvolta concepția, dar ai căror germeni sînt cuprinși în gândirea lui (p. 7—8, 256). Totodată marxistii trebuie să integreze în concepția lor, „repunîndu-le în picioare”, adică dîndu-le o interpretare materialistă, toate rezultatele importante dobîndite de cercetătorii nemarxiști. Garaudy schițează, în acest sens, de pildă, o încercare interesantă de integrare a unor aspecte ale fenomenologiei lui Husserl (p. 97, 164).

Autorul nu ar fi putut realiza, în limitele unui volum relativ restrîns, sinteza pe care și-a propus-o, dacă nu ar fi adoptat un anumit unghi de vedere principal din care a examinat toate aspectele operei lui Marx. Acest fir conducător îl constituie în cartea lui Garaudy problema umanismului marxist, problema care a dobîndit o actualitate tot mai mare în ultimii ani și a suscitât discuții tot mai aprinse. Pentru Garaudy ceea ce este fundamental la Marx este reflecția asupra omului ca ființă creatoare și autocreatoare. „Ideea fundamentală a lui Marx a rămas aceeași de la primele sale lucrări și pînă la ultimele sale bătălii. Ea constituie cheia filozofiei sale, a economiei sale politice, a politicii sale: să facă din fiecare om un om, adică un creator” (p. 254).

Din această perspectivă a reexaminat Garaudy problema izvoarelor teoretice ale marxismului, scoțînd la iveală rolul, neglijat pînă acum, al lui Fichte în formarea concepției marxiste despre „praxis” (practică), a ideii despre om ca ființă ce se creează pe sine însuși; din același unghi de vedere, el subliniază aspectul „faustic” al concepției hegeliene despre „cunoașterea absolută”, latura umanistă a filozofiei lui Hegel. Datorită acestei perspective, a umanismului, capătă un rol central în cartea lui Garaudy două noțiuni ale marxismului: „practica” și „înstrăinarea”. Către aceste noțiuni, arată Garaudy, converg toate cele trei izvoare principale ale gândirii marxiste (p. 75); prin „reconversiunea” lor, prin transformarea lor din noțiuni abstracte — speculative în noțiuni științifice, are loc „revoluția copernicană” marxistă în filozofie, economie politică și teorie socialistă.

Acastă reconversiune a noțiunilor speculative a fost posibilă numai prin schimbarea perspectivei de clasă, prin situarea lui Marx pe pozițiile proletariatului, căci numai aceasta a permis spargerea cercului iluziilor proprii conștiinței burgheze, prizoneră a înstrăinării ideologice.

Sublinierea laturii active, creatoare a omului, ca notă fundamentală a concepției lui Marx, străbate și analiza pe care o face Garaudy materialismului marxist, materialismului istoric, concepției marxiste despre libertate ca depășire a înstrăinării. În paragrafele acestea se simte polemica pe care Garaudy o duce cu interpretările de nuanță fatalistă a marxismului, care au căpătat o anumită vogă în ultimii ani în Franța în parte și sub influența filozofiei structuraliste (M. Foucault).

Capitolul consacrat economiei politice caută să desprindă dintr-o perspectivă filozofică esența revoluției săvîrșite de Marx în acest domeniu, insistînd asupra aspectelor metodologice și epistemologice. Esențialul în economia politică marxistă este trecerea de la aparența relațiilor dintre lucruri, la realitatea esențială a relațiilor dintre oameni, la descoperirea caracterului contradictoriu al acestor relații și al dialecticii dezvoltării lor. Această revoluție este legată și ea organic de analiza înstrăinării muncii (respectiv a fetișismului mărfii) și determină o opoziție de principii a marxismului față de orice formă de pozitivism și de empirism în economia politică. Metoda folosită de Marx în *Capitalul* este raportată de autor la asemenea noțiuni ale metodologiei moderne ca: modelarea, metoda ipotetico-deductivă, analiza structurală. În ultima parte a capitolului, autorul dovedește, prin confruntarea cu datele realității contemporane,

actualitatea marilor descoperiri ale lui Marx în domeniul economiei politice, examinând problema valorii-muncă, a pauperizării clasei muncitoare etc.

Ultimul capitol, intitulat *Karl Marx și luptele politice*, analizează lupta lui Marx și Engels împotriva diferitelor curente socialist-utopice, examinează, în legătură cu sarcinile actuale ale partidelor comuniste din occident, strategia și tactica lui Marx în perioada mișcărilor revoluționare din 1848—1849, precum și concepția marxistă despre stat, activitatea lui Marx ca întemeietor al partidelor comuniste și muncitorești. În unitatea dintre teorie și practică, dintre filozofie, economie politică și socialism științific, marxismul apare, arată Garaudy, ca „un umanism total și militant și ca o incomparabilă metodologie a inițiativei istorice”.

P. Uaida

ISTORIE

Cronici și povestiri românești versificate (Sec. XVII—XVIII). Studiu și ediție critică de Dan Simonescu. Buc., Editura Academiei, 1967. 352 p. (Cronicile medievale ale României, VI).

Institutul de istorie „N. Iorga” al Academiei Republicii Socialiste România, care a publicat în 1962 izvoarele narative, în versuri și proză, referitoare la anul 1821, editează acum, în cel de-al VI-lea număr al colecției de „Cronici medievale ale României”, un *corpus* de 22 de cronici și povestiri românești versificate cu privire la evenimentele petrecute în țările române în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea.

Ediția de față este prima reunire integrală a tuturor cronicilor versificate din epoca medievală a României cunoscută în istoriografia noastră. Ea nu a inclus decât acele „stihuri politicești” care prin conținutul lor au caracter de cronică, de izvor narativ. Selecția a înlăturat, așadar, acele „stihuri” considerate a fi producții literare propriu-zise (ca de pildă „*Stihurile grecilor*”, ms. din sec. al XVIII-lea referitor la conflictul dintre români și levantinii introduși în țară, ori acele „*Stihuri asupra preasfințitului papa al slăvitului Rumei*”, ms. de cca 2000 de versuri privitor la polemicele religioase dintre „ortodocși” și „uniți” în Transilvania).

Printre „stihurile” incluse, în volumul pe care îl prezentăm, întâlnim: a) *Cronici care povestesc despreuciderea unor mari feudali* (C. Cantacuzino, C. Brîncoveanu, Gr. Ghica etc.); b) *Cronici și povestiri care prezintă episoade ale războaielor ruso-austro-turce din secolul al XVIII-lea în Moldova și Tara Românească* („Răz-mișca la intrarea rușilor în București”, „Moartea cneazului Potemkin” ș.a.); c) *Povestiri satirice* (ca, de pildă, „*Cearța între negustorii din Botoșani și Iași*”); d) mai multe *Povestiri care tratează despre mazierea domnului Moruzi*; e) *Versuri istorice ocazionale* și f) *Cronica polemică* („Plîngerca mănăstirii Silvașului din eparhia Hațegului din Prislop”).

Materialele adunate — cărora uneori li s-a tăgăduit valoarea artistică — au însă o certă valoare istorică și documentară. La Miron Costin și, în treacăt, la mitropolitul Dosoftei, aflăm versuri în legătură cu originea romană a limbii și poporului român, cu unitatea lingvistică și etnografică a celor trei țări române. Versificatorii secolului al XVIII-lea, în marea lor majoritate rămași anonimi, vădesc o atitudine net critică față de stările economice, sociale și față de comportarea oamenilor, domni, mari boieri îmbogățiți prin exploatarea iobagilor. Cu mici excepții, în *Stihurile politicești* din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, indiferent de subiectul abordat, este prezentă tema luptei antiotomane, dorința de eliberare a poporului român de sub jugul străin.

Cronica versificată este *eo ipso* accesibilă nu numai cititorilor din clasele stăpînitoare, singurii care se bucuraseră de o instrucție îngrijită. Versul memorat și-a putut asigura o circulație orală mult mai întinsă decât prin intermediul copiilor manuscrise.

În fine, cronicile versificate sînt — cu sau fără valoare artistică — documente de limbă românească.

Volumul de cronici și povestiri românești versificate editat, cu autoritatea cunoscută a prof. dr. docent Dan Simonescu, pune la îndemîna istoricilor, filologilor și mar-relui public un bogat material de studiu și, în același timp, de lectură.

Horia Nestorescu

Din istoria pedagogiei românești. Vol. 2. Culegere de studii. Buc., Editura didactică și pedagogică, 1966. 243 p.

Culegerea de față cuprinde studii despre dezvoltarea școlii și a gândirii pedagogice pe teritoriul țării noastre în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea și în primele decenii ale secolului al XIX-lea, precum și trei studii despre ideile pedagogice care se desprind din creațiile folclorice, din cărțile populare de mai mare circulație și din vechile legiuri feudale cunoscute sub numele generic de pravile.

Primul studiu *Idei și funcții educative în folclorul românesc*, de Ovidiu Papadima, înfățișează analitic și critic valoarea pedagogică a producțiilor populare.

Cercetarea valorii educative a folclorului este continuată în volum cu prezentarea ideilor pedagogice din *Cărțile populare* — obiect al celui de-al doilea studiu — de Dan Simionescu, care expune sistematic ideile și concluziile pedagogice desprinse din cuprinsul cărților populare de circulație din țara noastră. Sint aduse în discuție elemente privind terminologia pedagogică, scopul și timpul necesar învățării și importanța acordată diferitelor obiecte de învățămînt, personalitatea și metodele unor mari dascăli, îmbogățite prin experiența largă a maselor, producțiile populare reușesc nu numai să cristalizeze în forme lapidare unele adevăruri de viață sau să exprime în poezie bucuria de a trăi, de a lupta cu greutățile, dar și să devină un cod de comportare util pentru creșterea copiilor și a tineretului, îndeplinind astfel o funcție pedagogică.

O asemenea funcție au îndeplinit la noi și vechile monumente de drept, pravilele, firește din alt punct de vedere și pe alte căi. Codificate de reprezentanții păturii conducătoare în scopul promovării unor norme de conviețuire specific feudală, din pravile nu lipsesc totuși unele precepte de pedagogie cu un caracter mai larg. Nu întimplător, alcătuirii pravilelor le numesc uneori cărți de învățură și de îndreptare; ele acordă o mare atenție problemelor legate de consolidarea familiei (raporturilor dintre soți, dintre părinți și copii, dintre dascăli și școlari). Multe texte din pravile au valoare de literatură didactică. Toate aceste aspecte sint analizate de Gheorghe Cronț în studiul *Idei pedagogice ale societății feudale în monumentele de drept*.

Urmează capitole privitoare la dezvoltarea învățămîntului în România între secolele XVII și XIX. Toate aceste lucrări ne duc la constatarea treptatei integrări a Țărilor Române în curentul larg de dezvoltare culturală a Renașterii europene. Remarcăm lucrările cu totul inedite ale lui Gh. Pirnuță, *Contribuții la cunoașterea începuturilor învățămîntului sătesc din Țara Românească* (secolele XVII—XIX), și I. Popescu-Teiușan, *Învățămîntul în Oltenia* (secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea).

Interesant este și studiul lui N. C. Enescu, *Școli particulare în Moldova și studii în străinătate, în perioada domniilor fanariote* (1714—1821).

Transilvania este bine reprezentată în culegere prin două studii ample și bogat documentate: *Învățămîntul românesc din Transilvania în secolul al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea*, de Ileana Bozac și Pompiliu Teodor; *Tendențe de orientare științifică în învățămîntul din Transilvania în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, de V. Popeangă și V. Țircovnicu.

Cartea se încheie cu două monografii: *Schola Graeca e Latina din Tirgoviște* (1646—1651), de Șt. Birsănescu, și *Școala din Golești* (1826) a lui George Fotino.

Victoria Popovici

BELETRISTICĂ

Ivasiuc, Alexandru. *Vestibul*. Buc., Editura pentru literatură, 1967, 280 p.

Prima parte a cărții reeditează aparent datele psihologice din opera memorabilă a criticului G. Ibrăileanu, *Adela*. Titularul catedrei de morfologie de la facultatea de medicină, doctorul Ilea, constată cu neliniște că s-a îndrăgostit de o studentă a sa. Acest sentiment îl tulbură într-atît, încît zdruncină echilibrul unei vieți dedicate cercetărilor științifice și desfășurate în virtutea unor principii de ordine și armonie. Adresînd lungi epistole, pe care nu i le va trimite niciodată, frumoasei studente cu treizeci de ani mai

tină, eroul încearcă să se explice și să-și definească propriile reacții. Emoțiile inedite ale unui sentiment delicat și niciodată destăinuit prilejuiesc doctorului reconsiderarea unei vieți, dezbaterea unor drame sufletești, ascunse demult în subconștient și aduse la lumină în procesul autoclarificării. În timp ce doctorul Codrescu, din *Adela*, rămâne conștient la optica sa de cuadragenar plin de scrupule și fiind învins de excesul de analiză, cade în abulic (ceea ce determină plecarea precipitată a Adelei), doctorul Ilea se autodepășește în aspirația lui de cunoaștere și certitudine, astfel că pe nesimțite investigația se deplasează dinspre prezent spre trecut, cele două planuri alternând și interterfiindu-se.

Tinăra studentă își conturează personalitatea fizică din detalii suprapuse. Dispuse cinematografic, ele se cristalizează, solicitând vizualul. Inflexiunile corpului în mers, atenția concentrată la cursuri, fluturarea părului bogat sînt tot atîtea imagini care se organizează într-o masă fluidă cu ecouri de vibrații muzicale. Implicat într-o stare de tensiune interioară, doctorului Ilea i se relevă adevărurile cotidiene, la care nu se gîndise pînă acum. Începe să fie preocupat de gîndurile și simțămintele soției sale, Felicia, ale cărei gesturi și vorbe prin repetare au îndepărtat surprizele și au intronat obișnuința. Ceea ce i se părea pînă acum cucerit, bine delimitat și demult cunoscut, începe să i se prezinte altfel, iar întrebărilor care se impun nu mai este în stare să le răspundă cu aceeași siguranță. Fapte întimplare în copilărie și adolescență năvălesc din străturile profunde ale cului psihic, descătușate de capriciile memoriei. Trecutul irumpe în prezent, dominîndu-l.

Una din scenele halucinante din acea epocă, recompusă și reîntîlă cu putere, este chinuirea veriteții din pădure de un grup de copii. Opunîndu-se cruzimii și violenței, băiețelul, îngrozit de suferințele bietului animal, îl eliberează, abia scăpînd el însuși de răzbunarea celorlalți. Alte scene se derulează pe fundalul războiului, în etape deosebite, fiecare cu semnificația ei. La spitalul divizionar, existența decurge ca și în oricare din spitalele civile. Aici moartea redevine, „cu oarecare efort, o abstracțiune care se întîmplă altora”. În sălile de clasă transformate în puncte sanitare de primă urgență, soldații erau aduși pentru operații și, în ritmul febril, culorile, formele și sunetele se dizolvau într-o percepție globală de agitație. Fiecare act părea fără scop, absurd, iar clipele dezlegate din conexiunea lor dialectică, fără legături, plutind parcă într-un univers haotic.

Cerînd să fie trimis în linia întâi, doctorul Ilea începe să priceapă războiul nu ca o abstracțiune, ca pînă acum, ci ca o experiență ireversibilă pentru alții, și pentru sine. Medicul se simte culpabil de moartea inutilă a atîtor soldați, răniți ușor, trimiși de el înapoi pe front, ca să moară într-o bătălie dinainte pierdută. Conflictul iscat între concepția sa despre *menirea și responsabilitatea medicului* și executarea unor ordine lipsite de orice justificare se agravează în perioada ultimă a războiului. Chemat într-o noapte la jandarmerie, i se cere să readucă la viață un comunist lovit groaznic, pentru ca schingiuitorii să obțină informații cu privire la organizația de partizani și apoi să-l suprime. Pentru a nu fi salvatorul — și în același timp călăul — aceluia partizan dîrz, soldații morții, doctorul Ilea după ce îi dă primele îngrijiri, fuge și se ascunde în pădure. Ideea că devenise părtaș — *fără voia lui* — la tortură și crimă îl obsedează în cursul celor patru săptămîni de rătăcire și coșmar.

Revenind la munca pașnică, eroul își alege în mod deliberat ca specialitate neuro-morfologia, pentru a redobîndi încredere, fiind legat de un domeniu de cercetare concret și care-l ferește de îndoială și scepticism. Examenul de conștiință se realizează cu finețe și acuitate introspectivă. Urmărind vobletele unui destin, în punctele cruciale ale existenței sale și în funcție de responsabilitatea pe care și-a asumat-o, prin profesiunea menită să lupte cu toate forțele împotriva răului, bolii și morții, cititorul vibrează o dată cu eroul, extrăgînd din adevărurile individuale concluzii cu o valoare exemplară.

E. S.

Teatrul Revoluției din Octombrie. Buc., Editura pentru literatură universală, 1967.

400 p.

Înmănuncherea sub scoarțele unui și aceluiași tom a comediei *Misterul-Buf* de V. Maiakovski, a dramelor eroice revoluționare *Liubov Iarovaia* de K. Treniov și *Trenul blindat 14-69* de Vsevolod Ivanov, precum și a *Tragediei optimiste* de Vsevolod Vișnevski are menirea de a reliefa coordonatele dramaturgiei primului stat socialist din lume, ale unei dramaturgii zămislite în condiții istorico-sociale cu totul noi, prilejuind în același timp cunoașterea unor variate, originale și superioare modalități de expresie artistică în cadrul acestui gen literar.

Cea dintîi piesă de autentică valoare a epocii sovietice, care își propune să zugrăvească, într-o amplă desfășurare, *drumul revoluției* este *Misterul-Buf* de V. Maiakovski. Această comedie a cunoscut două variante: prima datează din anul 1918, iar a doua — care a constituit baza versiunii românești — din 1921.

Referindu-se la titlul comediei, Maiakovski arată că „Misterul reprezintă mărețul în revoluție, iar Buf — caraghiosul dintr-însă”, explicație care include în sine o trăsătură dominantă în ansamblul operi dramatice maiakovskiene și anume: cea împletire de monumental și grotesc, de eroic și satiric.

Ideea de a construi subiectul piesei pornind de la legenda biblică despre potop, împărțind personajele în „șapte perechi de neprihăniți” și „șapte perechi de prihăniți”, și plasînd acțiunea „în întreg universul”, „într-o arcă”, „în iad”, „în rai”, etc. amintește întrucîtva de misterele medievale.

Recurgînd la această formă de prezentare, poetul n-a intenționat să restaureze vechiul gen de spectacol. Prin *Misterul-Buf* operă, străbătută de un optimism robust, de un înalt sens politico-ideologic, Maiakovski a dat un înțeles cu totul nou noțiunii de *mister*, barînd orice cale interpretărilor mistice.

Eroii centrali ai piesei sînt „prihăniții” — reprezentanții poporului muncitor. Drumul lor spre țara Făgăduinței (Comuna) nu este zugrăvit pe parcursul celor șase acte. Ei sînt purtătorii noului în comedie. Inteligența, vorba de duh, ironia, curajul și fermitatea constituie trăsăturile care înobilează profilul spiritual al acestora, iar constituirea lor într-un mîunchi solidar simbolizează ideea unității proletarilor în lupta lor împotriva burgheziei.

În contrast cu aceștia ne sînt prezentați „neprihăniții” — purtătorii vechiului — cei care s-au bucurat înainte de revoluție de toate bunurile materiale și spirituale făurite de alții. Fauna acestora, foarte diversă, atît ca profesie (diplomați, popi, pașale, speculanți, politicieni ș. a.), cît și ca naționalitate, sugerează esența lor parazită, aria de răspîndire — sub cele mai variate forme — a capitalismului.

Zugrăvirea precisă și deosebit de plastică a epocii, conturarea măiestrită a unor caractere cu profiluri spirituale mult deosebite, arta construcției teatrale, profundul spirit al observației realiste, gradația replicilor și interesanta succesiune a scenelor, umorul și inegalabila vervă satirică, virtuozitatea versului maiakovskian — toate acestea constituie dovada unui talent neobișnuit, ajuns la apogeu, creator al unei opere nemuritoare.

Liubov Iarovaia, apărută în 1926, reprezintă capodopera lui K. Treniov și una din componentele remarcabile ale fondului de aur al dramaturgiei sovietice.

Operă ce adînci semnificații social-filozofice, această dramă eroică revoluționară înfățișează cu o desăvirșită artă un amplu tablou al războiului civil, aducînd în scenă un foarte variat registru de personaje, prin intermediul cărora autorul pune și elucidează o serie de probleme majore, izvorîte din freacărea revoluționară.

Coliziunea centrală a piesei nu se dezvoltă nu atît în șirul de situații care conturează profilul moral al celor doi protagoniști — Liubov și soțul ei — cît în împletirea și confruntarea numeroaselor destine umane care, prin funcția lor socială, aduc în prim-plan aspecte inedite ale fenomenului revoluționară zugrăvit.

În centrul acțiunii se află luminoasa figură a muncitorului comunist, comisarul Koșkin, om cu o înaltă conștiință de clasă, energic, foarte apropiat de tovarășii săi de luptă — Șvandia, Liubov Iarovaia, Hrușci, Mazuhin — dar necruțător cu dușmanii revoluției. Semnificativă pentru definirea caracterului său integru, intransigent, este scena în care Koșkin îl împușcă pe Groznoi, fostul său colaborator și prieten, atunci cînd constată că acesta a devenit un spoliator și un ticălos.

Un loc de seamă în galeria personajelor ocupă reprezentanții masei țărănești. Aici întîlnim, pe de o parte, chipul matrozului bolșevic Șvandia, personaj care sintetizează cele mai alese trăsături ale omului din popor — o inepuizabilă energie, optimism, istețime și ingeniozitate. Provenit din sinul țărănimii sărace, el va sluji cu credință și devotație cauza revoluției. Replicile sale, pline de înțelepciune și umor, conferă o notă de vioiciune operi. Pe de altă parte, ne sînt prezentați dușmanii declarați ai revoluției de teapa lui Semion Skoptov; nu scapă ochiului atent al dramaturgului nici acea categorie a țărănimii care, datorită ignoranței, nu poate încă discerne adevărul (Pikalov).

La fel de diferențiat ca și masele țărănești este reprezentată în dramă intelectualitatea.

Chipul cel mai viguros și mai plener conturat este, fără îndoială, Liubov Iarovaia. Impresionantă și plină de dramatism este povestea vieții ei. Învățătoare într-un sat, Liubov nu și-a văzut soțul de multă vreme. Războiul a despărțit-o de ființa pentru care nutrea cele mai adânci sentimente și care i-a îndrumat primii pași spre înțelegerea lumii noi. Îl știa un revoluționar convins. Într-o bună zi, primește vestea morții lui. Lovită crunt de această pierdere, ea își va dărui întreaga putere cauzei revoluționare, aceleiași cauze pentru care — după cum era încredințată — se jertfise soțul ei. Nemărginită îi e decepția când îl întâlnește pe Iarovoi, viu și nevătămat, acționând în tabăra dușmană. Cu toate acestea, puternicul sentiment de dragoste încă treaz în inima ei și amintirea anilor trăiți împreună o determină să sperie într-o redresare a soțului, să-l ierte și să creadă în făgăduielile ființei adorate. Dar saptetele ulterioare îi spulberă și această ultimă speranță. La numai câteva clipe după întâlnirea lor din curtea școlii, Iarovoi va opera arestarea comisarului Koșkin. Din acest moment, marea sa iubire pentru Mihail Iarovoi face loc unui aprig sentiment de ură. Trădarea cauzei înseamnă și trădarea iubirii. Cu concursul ei, Iarovoi ajunge în miinile gărzilor roșii.

Prin complexitatea, tăria și puritatea caracterului, Liubov Iarovaia se înscrie în galeria celor mai minunate portrete feminine din literatura sovietică.

În persoana profesorului Gornostaev, Treniov aduce în scenă o altă categorie de intelectuali, acei care, cinstiți fiind, având idei progresiste și o deplină încredere în înalta menire a omului, se află în stadiul incipient de înțelegere a noilor fenomene istorice, dar al căror loc este, indiscutabil, alături de popor.

O mare varietate tipologică întâlnim și în lagărul dușmanilor revoluției: Elisatov — exponent al intelectualității burgheze ajunse pe cea mai joasă treaptă a decăderii, individ fățarnic, fără scrupule; colonelii Malinin și Kutov, căpeteniile bandelor contra-revoluționare — lași, lacomi de bani, cinici; Zakatov — protoieru — cea mai desăvârșită intruchipare a ipocriziei; Panova, provenită dintr-o familie nobiliară, clocoțește de ură împotriva poporului, a acclora care luptă pentru apărarea cuceririlor revoluționare.

Un loc aparte în distribuția piesei ocupă ofițerul Iarovoi. El este singurul personaj din tabăra dușmană care manifestă dintru început și până în ultima clipă o credință fanatică în victoria contrarevoluției. Finalul dramei demonstrează însă cât de absurde și ridicole i-au fost speranțele.

Străbătută de un tulburător freacă eroic, de un patetism propriu marilor pasiuni și marilor înfruntări, această dramă a lui K. Treniov vădește inestimabile virtuți, care-o situează în șirul operelor capabile să înfrunte vremurile.

La numai un an după publicarea piesei *Liubov Iarovaia*, o altă operă, de o covârșitoare forță evocatoare își va înscrie litera-i de aur în fondul clasic al dramaturgiei sovietice: *Trenul blindat 14—69*, de Vsevolod Ivanov.

Subiectul dramei — comun și nuvelei cu același titlu scrisă în 1922 — i-a fost sugerat autorului de un articol publicat prin 1919—1920 într-un ziar militar, unde se relatau împrejurările în care un detașament de partizani a capturat în raionul Irkutsk un tren blindat aparținând alb-gardiștilor; trenul a putut fi capturat datorită faptului că înaintea lui, pentru a-l opri, s-a culcat unul din partizanii detașamentului, sacrificându-și viața.

Patosul și forța acestei descrieri lapidare l-au copleșit pe Ivanov.

Plecând de la acest fapt particular, dramaturgul a izbutit să ilustreze un tablou general al avântului revoluționar și al eroismului maselor populare, să prezinte o imagine desfășurată a perioadei războiului civil în Extremul Orient sovietic, unde se aflau blocate trupele alb-gardiste împreună cu cele intervenționiste japoneze și americane.

Oprirea și capturarea de către partizanii conduși de Verșinin a trenului blindat, comandat de căpitanul alb-gardist Nezelasov, și acțiunea organizată a muncitorilor din port sub conducerea comuniștilor, în frunte cu Peklevanov, împotriva forțelor intervenționiste constituie momentele cheie ale dramei.

Alături de Koșkin din *Liubov Iarovaia*, Peklevanov reprezintă una din cele mai izbutite figuri de comuniști din dramaturgia sovietică. Tragicul său sfârșit are menirea de a mobiliza și de a uni mai strâns pe cei cărora el le-a închinat întreaga viață și pentru binele cărora a căzut jertfă.

Cea mai minuoșă și mai viu conturată figură eroică din ansamblul piesei este a lui Verșinin. Cu personalitatea sa monumentală, el domină întreaga acțiune. Dintr-un simplu țaran, pasiv inițial la frământările din jur, el devine un strălucit conducător

al armatei de partizani. Izvorul acestei radicale transformări îl constituie, în primul rând, cumplita încercare prin care îi e dat eroului să treacă: incendierea satului natal și uciderea celor doi copii ai săi fde către intervenționiști, iar în al doilea rând, înțilnirea sa cu Peklevanov.

Verșinin reprezintă expresia tipică a patriotismului și a eroismului maselor de partizani, dar în același timp și a lipsei unei maturități politice depline.

În persoana lui Nezelasov, Ivanov înfățișează starea dezastruoasă a burgheziei, condamnată inevitabil de istorie la pieire.

O problemă majoră pe care o abordează drama lui Ivanov este aceea a solidarității internaționale a oamenilor muncii. Relevatoare, în acest sens, sint scenele: cea de la clopotniță (actul II, tabloul 4), cînd este adus prizonierul american, și cea din actul III, tabloul 5, rînd Verșinin, Okorok și chinezul Sin-Bin-u sînt gata fiecare, cu prețul vieții, să oprească înaintarea trenului blindat, barînd astfel calea spre înfăptuirea joncțiunii trupelor alb-gardiste conduse de Nezelasov cu cele intervenționiste.

Lucrare dramatică monumentală, *Trenul blindat 14—69* a permanentizat în dramaturgia sovietică numele lui Vsevolod Ivanov, creator de mare talent, cu o înaltă conștiință umană, care transmite prin întreaga-i operă ecoul celor mai însemnate fenomene social-istorice din patria sa într-o epocă de tumultuoase prefaceri.

★

În nici una din piesele acestui volum, și poate în întreaga dramaturgie sovietică, nu întîlnim atîta patetism și suflu romantic, atîta poezie și forță sugestivă, o împletire atît de intimă între text, muzică și acțiune, ca în *Tragedia optimistă* de Vsevolod Visnevski. Și nicăieri altundeva nu vom descoperi exprimată cu atîta pregnanță natura activă a creatorului în fața eroilor și a evenimentelor zugrăvitei ca în paginile acestei capodopere.

Scrisă în 1933, această lucrare dramatică de valoare universală constituie o pagină de neșters din istoria Flotei Mării Baltice în perioada războiului civil.

Undeva, în Flota Mării Baltice, pe o navă de război al cărei echipaj, aflat sub influența nefastă a unor elemente moral decompuse, anarhiste, formase un așa-numit Detașament liber anarho-revoluționar, este trimisă comisar o femeie, cu scopul de a reorganiza detașamentul și a-l transforma în Regimentul unu naval al Armatei Roșii.

Apariția ei aici provoacă uluire și proteste în grupul anarhiștilor.

Printr-o muncă neobosită, perseverență, dusă cu tact, de la om la om, chiar și în aceste condițiuni neînchipuit de grele, Femeia-Comisar va izbuti în cele din urmă să revoluționeze conștiința oamenilor de pe vas, să facă din ei partizani ai adevăratelor idei octombriste, să transforme detașamentul anarhist într-un regiment puternic și disciplinat al Armatei Roșii.

Străduindu-se să-l scoată pe Alexei (la care descoperă, dincolo de aparența libertină, fondul bun al unui om talentat și dîrz) de sub influența elementelor anarhiste înrăite, Comisarul are în același timp ca țel salvarea întregului regiment.

Scena în care anarhiștii îi aruncă peste bord pe Marinearul înalt, în urma unei învinuirii nedrepte, ca și pe bătrîna cu punga de bani, sau cea în care sînt împușcați cei doi ofițeri întorși din prizonierat au o importanță covîrșitoare în dezvoltarea conflictului și vor conduce spre unul din momentele cruciale ale tragediei — ruperea din lanțul anarhist a lui Alexei, care va ucide cu propria-i mîină Căpetenia anarhiștilor, și, simultan, destrămarea întregului lanț anarhist.

Din această clipă, regimentul va acționa ca o forță unită în ansamblul căreia Comisarul va avea rolul coordonator.

Bătălia la care se va angaja ulterior regimentul cu cele trei batalioane ale sale va evidenția înaltele lor virtuți militare și morale.

În focul acestei bătălii Femeia-Comisar cade eroic.

„Nu în pofida faptului că moare Comisarul, finalul (ca și întreaga piesă), are o rezonanță optimistă — spune criticul sovietic A. Anastasiev — optimismul constă tocmai în frumusețea acestui sfîrșit, întrucît îndărătul lui se profilează victoria revoluției”.

A. B.

CATALOGAREA (IV)

1.218 * *Descrierile auxiliare, trimerile și fișele informative.*

1.218.1 *Descrierile auxiliare* nu se alcătuiesc pentru fiecare carte, ci după nevoie, cu scopul de a ușura găsirea unci anumite cărți.

Sînt trei feluri de descrieri auxiliare: *complementare, analitice, de colecție.*

1.218.11 *Descrierile complementare* conțin date mai sumare decît descrierea principală. Ele nu cuprind denumirea editurii, caracterizarea cantitativă, datele de altele-titlu. De obicei se omite și subtitlul (dar se indică întotdeauna numărul de ordine al ediției, al volumului, al părții etc.). Cota descrierii complementare este aceeași cu cota descrierii principale.

Descrierile complementare sînt completări ale descrierii principale și se așază în alte locuri ale catalogului alfabetic decît descrierea principală. Descrierile complementare pot fi: *nominale* (la nume de persoane sau de locuri) și la *titlu*.

Numele persoanei pentru care se face descrierea complementară se notează pe primul rînd al fișei, începînd de la a doua linie verticală. În același mod se notează și titlul cărții, dacă descrierea complementară se face la titlu.

Dedesubt, începînd de la prima linie verticală, se notează numele autorului (sau numai titlul) descrierii principale. Celelalte elemente ale descrierii complementare își păstrează locul din descrierea principală.

Se fac descrieri complementare:

a) pentru cărțile de doi sau de trei autori — *la numele celui de-al doilea și al celui de-al treilea autor.*

	Marx, Karl	și Engels, Friedrich
	politică,	Opere. Vol. 2. București, Editura 1961. XXVII + 800 p. + 3 f.h.

Descrierea principală a unei cărți de doi autori

		Engels, Friedrich
	Marx, Karl	și Engels, Friedrich
	1961.	Opere. Vol. 2. București,

Descrierea complementară la numele celui de-al doilea autor

* Numerotarea este dată în continuarea celei din: *Catalogarea (III)*, apărută în numărul 9/1967 al revistei noastre.

b) pentru cărțile de patru sau de mai mulți autori — la numele tuturor celor patru autori sau în bibliotecile mici la numele primului autor.

	Protecția	muncii în industria petrolieră și
		chimică. Manual pentru școlile de maiștri. București, Editura didactică și pedagogică, 1963. 300 p. cu fig. Înainte titl. aut.: I. Columbeanu, N. Bruda, T. Băluțescu, C. Ionescu.

Descrierea principală a unei cărți de patru autori

		Columbeanu, I.
	Protecția	muncii în industria petrolieră și chimică. București, 1963.

Descrierea complementară a unei cărți de patru autori

c) pentru cărțile descrise la autor (sau la alcătuitor), când numele lui nu figurează pe pagina de titlu sau pe copertă — la titlu:

		Romanescu, Gheorghe
	animal la	Să prevenim zoonozele (boli transmisibile de la om). București, Editura medicală, 1964. 96 p. cu fig. (Ministerul Sănătății și
	Prevederilor Sociale).	

Descriere principală la autor

		Să prevenim zoonozele (boli transmisibile
		de la animal la om). București, 1964.
	Romaneșcu, Gheorghe	

Descriere complementară la titlu

d) pentru cărțile închinat unei persoane (monografii, biografii etc. — lucrările așa-zise *personalia*), unei instituții sau unei organizații, unei țări sau unei localități — la *numele persoanei* studiate, adăugându-se pe partea din dreapta a rîndului, între paranteze drepte, mențiunea: (despre el); la *denumirea colectivității*; la *numele țării* sau al *localității*.

	Piru, Alexandru	
	rești,	Liviu Rebreanu. [Monografie]. București, Meridiane, 1965. 152 p.

Descrierea principală a unei cărți închinat unei persoane

		Rebreanu, Liviu (despre el)
	Piru, Alexandru	Liviu Rebreanu. București, 1965.

Descrierea complementară a unei cărți închinat unei persoane

1.218.12. *Descrierile analitice* se alcătuiesc pentru o parte dintr-o carte cu un titlu independent sau pentru un articol dintr-un ziar sau dintr-o revistă.

Elementele descrierii analitice sînt: a) numele autorului, b) titlul, c) subtitlul, d) informația despre publicația în care a apărut materialul descris.

Descrierea analitică se face pe baza schemelor de descriere a cărților. Informațiile despre publicația în care se găsește materialul descris se trec la 1 cm distanță de datele de subtitlu, începînd cu cuvîntul „În” :

	Cubleșan,	Constantin
	Castelul „Povestiri	Săgețile Dianei. — Liviu Macoveanu. cu stafii. [București, 1965]. 32 p. cu ilustr. și portr. (Colecția științifico-fantastice”. Nr. 234).

Descrierea principală a unei culegeri compusă din două lucrări

	Macoveanu, Liviu	
	rești,	Castelul cu stafii. În cartea : Cubleșan, Constantin. Săgețile Dianei. [Bucu- rești, 1965], p. 18-27.

Descrierea analitică a unei părți dintr-o carte cu un titlu distinct

1.218.13 *Descrierea de colecție.* Pentru o mai bună servire a cititorilor cu cărți și pentru a populariza ansamblul cărților făcînd parte dintr-o colecție, pe lângă descrierea individuală a fiecărui volum dintr-o colecție se face și o descriere auxiliară la titlul colecției. În bibliotecile mici nu se fac descrieri auxiliare pentru toate colecțiile, ci numai pentru acelea care, prin tematica sau prin destinația lor, au devenit atît de cunoscute, încît diferitele volume alcătuiind aceste colecții sînt cerute adesea de cititor după titlul colecției.

Descrierea de colecție se aseamănă cu descrierea unei lucrări în mai multe volume. Ea se compune din două părți: *partea generală* și *specificația*.

	Biblioteca	Miorița. 1 — București, Editura
$\frac{859}{E 43}$	lară.	tineretului, 1956 —
$\frac{859}{C 29}$	Banat.	1. Eminescu, M. Literatură popu- 1956. 2. Catană, G. Povești populare din 1956. Etc.

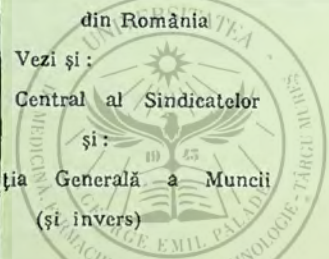
Descrierea unei colecții

1.218.2 *Trimiterile.* Fișele de trimitere sînt de două feluri: *generale* și *speciale*.
Fișele de trimitere generale se fac de la numele sau pseudonimul autorului etc. la numele și alte forme folosite în descriere ca vedetă uniformă.

		Pincio
	Păun-Pincio, Ion	Vezi :

Fișă de trimitere generală

Fișele de trimitere speciale se fac de la o denumire a unei instituții sau a unei organizații la altă denumire a acelei instituții sau a acelei organizații, sub care se află adunat în catalog materialul interesînd pe cititor.

		Uniunea Generală a Sindicatelor
	Consiliul Central al Sindicatelor și: Confederația Generală a Muncii (și invers)	din România Vezi și : și :

Fișă de trimitere specială

1.218.3 *Fișele informative* se fac la titluri generice ca: Dări de seamă, Hotăriri, Rapoarte etc. cu trimiteri la denumirea instituției sau a organizației respective.

Fișă informativă

		Dări de seamă
	Vezi în respective. Socialiste	ale instituțiilor și organizațiilor catalog la denumirea instituției sau a organizației De exemplu: Academia Republicii România. Dare de seamă.

Biblioteca comunală Marpod (raionul Agnita, regiunea Brașov). Revista noastră a recomandat, ori de câte ori a avut prilejul, ca bibliotecarii să nu clasifice publicațiile după indicii de clasificare zecimală cuprinși în căsuța tipografică a cărții, indici care conțin nenumărate greșeli de interpretare și, uneori, fantezii greu de explicat; dovadă — exemplul dat de dv., cartea „Secolul luminilor” și religia de Gheorghe Pușcaș, care are următorii indici: ediția română 91 Geografie (?!), ediția germană 215 și 2 Religie. Indicii de clasificare zecimală încadrați în chenar pe fișa unică tipărită de Biblioteca Centrală de Stat sînt singurii de care bibliotecile mici (cazul dv.) sau mijlocii trebuie să țină seama. Pentru publicația menționată mai sus, indicii de clasificare zecimală corecți sînt: 1(44).17¹ Iluminism; 215 [Istoria filozofiei franceze din sec. al XVIII-lea, curentul filozofic denumit Iluminism, în relație cu combaterea religiei prin datele științei]. Ceilalți indici menționați în afara chenarului 14(44).17¹ Iluminism; 2; 14(100) Iluminism; 082.1 Orizonturi sînt indici dezvoltăți care se adresează bibliotecilor științifice.

TEODORA PERJU (Bodoc, raionul Sf. Gheorghe, regiunea Brașov). Procentul de retribuire a difuzorilor de la standurile de cărți organizate de cooperația de consum este diferit de cel acordat de centrul de librărie și difuzarea cărții, datorită condițiilor diferite în care aceștia își desfășoară activitatea. Oricum, condițiile de remunerare sînt înscrise în contractul pe care dv. l-ați încheiat. Pentru orice relații în legătură cu condițiile de retribuire ca și alte probleme legate de activitatea dv. de difuzor de carte, vă puteți adresa la C.L.D.C., regionala Brașov, dacă aveți contract cu „Librăria noastră” din orașul Sf. Gheorghe, sau Uniunii Regionale a Coopera-

ției de Consum, regionala Brașov, dacă contractul l-ați încheiat cu o cooperativă de consum.

Biblioteca raională Cislău. Abonamentele la periodice se fac conform Listei selective a periodicelor românești recomandate pentru încheierea abonamentelor pe anul 1966, editată de Consiliul așezămintelor culturale din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și reactualizată pentru anul 1967 prin scrisoarea aceleiași for nr. 043375 din 3 noiembrie 1966, adresată comitetelor de cultură și artă de pe lingă sfaturile populare regionale. Redăm mai jos, textul acestei scrisori:

Vă facem cunoscut că încheierea abonamentelor pe anul 1967 la publicațiile periodice din țara noastră, de către instituțiile culturale, se va face pe baza listei de periodice care au fost recomandate pentru anul curent.

Vă rugăm să luați măsurile corespunzătoare ca toate unitățile culturale din regiunea dv. să aibă asigurate abonamentele necesare în funcție de profilul instituțiilor și de specificul localităților în care acestea funcționează.

Lista recomandă, pentru bibliotecile raionale, orașenești și populare, un număr de 47 titluri de ziare și reviste printre care unele periodice neaprobate spre abonare de forurile dv. contabile.

Lista mai indică abonarea, în mod facultativ, la un număr de 36 titluri de reviste și ziare.

В Н О М Е Р Е

Татьяна НИКОЛЕСКУ: <i>Тема Революции в советской литературе. (К 50-летию Великой Октябрьской социалистической революции)</i>	577	Ияна БЭНЧИЛЭ: <i>Методы составления библиографии. (Применение различных систем классификации при составлении библиографии)</i>	604
Джордже ВЛЭДЕСКУ: <i>Информация в публичной библиотеке. (Определение информации как функции современной библиотеки. Организация информационных отделов и их работы в областных и районных библиотеках)</i>	582	Ноана РАТЕШ: <i>Репрография в библиотеке</i>	609
Хория НЕСТОРЕСКУ: <i>Мезоубиблиотечный абонемент. (Значение и актуальность этой области сотрудничества между библиотеками; положение и настоящее; предложения)</i>	590	Мирича ТОМЕСКУ и Джелну МАКСУТОВИЧ: <i>Музей печатного дела и старинных румынских книг. (О музее открывшемся недавно в городе Тырговиште)</i>	618
	590	Ветурия ЖУГЭРЯНУ: <i>150-летие Брукентальского музея. (Главные этапы развития библиотеки города Сибу на протяжении 150 лет со дня основания)</i>	620

EXTRAIT DU SOMMAIRE

Tatiana NICOLESCU: <i>Le thème de la Révolution dans la littérature socialiste. (A l'occasion du 50-ème anniversaire de la Grande Révolution Socialiste d'Octobre)</i>	577
Georges VLĂDESCU: <i>L'information dans la bibliothèque publique. (Définition de l'information comme fonction de la bibliothèque moderne. L'organisation des services d'information et leur activité dans les bibliothèques régionales et rayonnales)</i>	582
Horia NESTORESCU: <i>L'emprunt interbibliothécaire. (Importance et actualité de ce domaine dans la coopération entre bibliothèques; situation actuelle; quelques suggestions)</i>	590
Ileana BĂNCILĂ: <i>Les méthodes de la rédaction des bibliographies. (Application des différents systèmes de classification dans l'élaboration des bibliographies)</i>	604
Ioana RATES: <i>La reprographie dans les bibliothèques</i>	609
Mircea TOMESCU et Gelcu MAKSUTOVICI: <i>Le Musée de l'imprimerie et du livre roumain ancien. (Présentation du musée inauguré dans la ville de Tirgoviste)</i>	618
Veturia JUGĂREANU: <i>La Bibliothèque du Musée Brukenthal à son 150-ème anniversaire. (Les étapes principales du développement de la bibliothèque de Sibiu au cours des 150 ans depuis sa création)</i>	620

SUMMARY

Tatiana NICOLESCU: <i>The theme of Revolution in the Soviet literature. (On the 50 th anniversary of the Great October Socialist Revolution)</i>	577
George VLĂDESCU: <i>The reference service in the public library. (Its function in the modern library. The organization and activity of reference departments in the regional and district libraries)</i>	582
Horia NESTORESCU: <i>The inter-library lending. (The importance of this form of library co-operation; its present conditions; suggestions)</i>	590
Ileana BĂNCILĂ: <i>Ways of elaborating bibliographies. (Utilization of various systems of classification in elaborating bibliographies)</i>	604
Ioana RATES: <i>The reprography in libraries</i>	609
Mircea TOMESCU and Gelcu MAKSUTOVICI: <i>The Museum of the Printing and of the Old Romanian Book. (On the museum Inaugurated in Tirgoviste)</i>	618
Veturia JUGĂREANU: <i>The Library of the Brukenthal Museum at its 150 th anniversary. (The main developing stages of the library founded 150 years ago in Sibiu)</i>	620

COLEGIUL DE REDACȚIE: BAICULESCU George, CORVATESCU-TOFAN Antoaneta, GRUIA Ștefan (redactor șef), GRÜNBERG Aron, IOVANOV Eugen, LUPU Atanase, MIRONESCU Nicolae, POPESCU-BRĂDICENI Angela, TOMESCU Mircea

1117 - 2100

IN NUMARUL URMATOR :

A 50-a aniversare a Marii
Revoluții Socialiste din Octom-
brie.

Bibliotecile publice din Uniunea
Sovietică în anul celei de-a 50-a ani-
versări a marelui Octombrie.

Ecouri ale Revoluției din Octombrie
1917 în literatura română.

*

Observații asupra planificării mun-
cii în bibliotecile publice.

Sinteze documentare privind organi-
zarea științifică a producției și a cer-
cetării.

Pregătirea cadrelor de bibliotecari,
bibliografi și documentaliști.

Sugestii privind aplicarea unor
principii ale indexării coordonate la
alcătuirea evidenței publicațiilor din
biblioteci.

O clipă grea în istoria culturii :
aluviunea de la Florența.

Swift și „Bătălia cărților”

Catalogarea (V) (Consultații).

41 000